Segona época. Any 6.é—Núm. 1 Janer 1909.

Butlletí de la Institució Catalana d' Historia Natural

Nulla unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest.
CONST. DE FID. CATH. C. IV.

SUMARI

LOCAL SOCIAL
Carrer del Paradís, núm. 10, pis 1.er, 2.a
BARCELONA

INSTITUCIÓ CATALANA D' HISTORIA NATURAL

Socis numeraris.—Deuen ser presentats per tres socis, y atmesos en sessió. Pagan **deu pessetas** l' any (que poden fer efectivas á D. Lluís Soler, Raurich, 9, Barcelona, ó enviar al Sr. Tresorer de la **Institució**, Paradís, 10, 1.er), reben totas las publicacións de la Societat y poden consultar la Biblioteca y Museo.

Butlletí.—Cada mes surt el **Butlletí** de la **Institució**, menos los mesos de Juliól, Agost y Septembre.

Anuncis.—Els de cambis de llibres ú objectes d' Historia Natural s' insertarán gratis, encare que siguin de personas extranyas á la **Institució**, previa aprovació de la Junta.

Tiratjes á part:

		50 exemplars	100 exemplars
Sense cobertas	1- 4 planas	5 ptas.	8 ptas.
	5- 8 »	8 »	15 »
	8-16 »	15 »	25 »

Els pedidos deurán ferse **directament á la imprenta** Nova de S. Francisco, 17.

Toutes les **communications** et **échanges** doivent être envoyées au siège de la Societé:

Paradís, 10, 1.er, 2.a—Barcelona (Espagne)

NOTA.—BEMERKUNG

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desitja 'l cambi de publicacións.

Die «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» bittet um Gegensendungen.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desea el cambio de publicaciones.

The «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desires to exchange publications.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» demande l' échange.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» chiede ricambio.

BUTLLETÍ

DE LA

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL

BUTLLETÍ

DE LA

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL

ANY SISÉ
(Segona época)
1909

LOCAL SOCIAL
Carrer del Paradís, núm. 10, pis 1.er, 2.a
BARCELONA

TAULA GENERAL

DEL ANY V.—2.ª ÉPOCA

1908

Pág.

SECCIÓ OFICIAL:

ERRATAS

En la página 54, ratlla 9, diu: «de camp ó convents», y ha de dir «...de camp i conreus.»

En la página 98, ratllas 17 y 18, diu «...y 's veurá la gran identitat»... y ha de dir «...y 's veurá la quasi identitat.»

BUTLLETÍ

DE LA

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL

2.ª ÉPOCA — BARCELONA, JANER DE 1909. — ANY VI.—NÚM. 1

Socis de l' Institució Catalana d' Historia Natural

CONCELL DIRECTIU

President.—Felip Ferrer y Vert.
Vis-President.—Manel Llenas y Fernández.
Secretari.—Domingo Ventalló y Vergés.
Vis-Secretari.—Robert Ferré y Gomis.
Tresorer.—Lluis Soler y Pujol.
Bibliotecari.—Llorens Tomás.
Conservador del Museu.—Jordi Delgado y Lauger.
Vocal.—Juli Vintró.
Vocal.—Ramón Noguera y Casabosch.

SOCIS HONORARIS

M. I. SR. DR. D JAUME ALMERA, *Pbre.*—Sagristáns, 1, 3er., Barcelona.—*Geologia.*

Iltm. SR. DR. D. IGNASI BOLIVAR Y URRUTIA.—Paseo Martinez Campos, 17, Madrid.—*Ortópters.*

DR. D. JOAN CADEVALL Y DIARS.—Carrer de la Vall, Tarrassa (Barcelona).—*Botánica.*

Iltre. SR. DR. D. JOAQUÍM GONZÁLEZ É HIDALGO.—Fuentes, 9, 2on., izquierda, Madrid.—*Malacologia.*

R. P. LONGINOS NAVÁS, *S. J.*—Colegi del Salvador, Zaragoza.—*Neurópters.*

R. P. JOSEPH PANTEL, *S. J.*—Castel Gemert, per Helmond, Holanda (Brabant septentrional).—*Anatomía dels Insectes.*

DR. D. CARLES PAU.—Segorbe (Castellón).—*Botánica.*

D. LLUÍS MARÍA VIDAL.—Diputació, 292, pral., Barcelona.—*Mineralogía y Geología.*

MOSSEN JOSEPH GELABERT Y RINCÓN, *Pbre.*—Llagostera (Girona). —*Geologia.*

NUMERARIS (1)

* Aguilar-Amat y Banús, Joan Bta. de.—Enginyer.—Diputació, 273, 3er. 1.ª, Barcelona.—*Malacología.*

Ardid de Acha, Manel. —Paseo de Pamplona, 2, dup.º—Zaragoza.

Armengol, Antoni.—Balmes, 88, 3er., 1.ª Barcelona.

Artigas y Castelltort, Joseph M.ª—Carme, 47, Barcelona.

Ateneo Barcelonés.—Barcelona.

Barnola, S. J., Joaquím M.ª—Colegi de Sant Ignasi, Sarriá (Barcelona).—*Botánica.*

Barrera y Arenas, Jacinto.—Apotecari.—Teyá (Barcelona).—*Ornitología.*

Blanes y Sancho, Rafel.—Estudiant de Medicina.—Artá (Mallorca).—Casanovas, 26, 2on., 2.ª, Barcelona.

Bofill y Pichot, Joseph M.ª—Metje.—Aragó, 281, pral., Barcelona.—*Himenópters de Catalunya.*

Cabrera y Diaz, Anatael.—Doctor en Medicina.—Laguna de Tenerife (Canarias).—*Himenópters.*

Callol y Chevalier, Rafel.—Apotecari.—Diputació, 273, Barcelona.

Camprubí y Alumó, Joan.—Pelayo, 52, 1er., 1.ª, Barcelona.

Casanovas de Parrella, Ramón de.—Caspe, 41., pral., Barcelona.

Cases y Rubiol, Melcior.—Mallorca, 253, 3er., 1.ª, Barcelona.

Có y de Triola, Joseph M.ª—Comers.—Plassa de Sant Jàume, 2, 3er., 1.ª, Barcelona.

Codina, Asenci.—Mongat (Barcelona).—*Entomología.*

Comabella y Maluquer, Joan.—Farmacéutich, Carme, 23, Barcelona.—*Entomologia.*

Concabella, E. P., Joseph.—Colegi de las Escolas Pías, Mataró (Barcelona).

Corretger, Manel.—Estudiant de Medicina.—Ronda de S. Pere, 26, pral., Barcelona.

(1) Els que portan asterisch son socis fundadors.

Cubas y Oliver, Enrich. — Font de Sant Miquel, 64, Barcelona.

Delgado y Lauger, Jordi.—Passeig de Colón, Agencia de B. A. Ramos, Barcelona.—*Mineralogía.*

Dusmet y Alonso, Joseph M.ª—Dr. en Ciencias Naturals.—Plaza de Santa Cruz, 7, Madrid.—*Himenópters.*

Esteve, Joseph.—Apotecari.—Plassa del Oli, Manresa (Barcelona).

Fábregas, Rossendo.—Advocat.—Corts Catalanes, 583, 4.t, Barcelona.

Farriols y Centena, Joseph.—Rambla de Sant Joseph, 25, 2on., Barcelona.—*Entomología.*

Faura y Sans, Marián.—Victoria, 4, 3.er Madrid.

Ferré y Gomis, Robert.—Ferrán VII, 34, 2on., 1.ª, Barcelona.—*Geología y Mineralogía.*

Ferrer y Dalmau, Eugeni.—Enginyer.—Sant Domingo, 20, Tarrassa.—*Entomología.*

Ferrer y Dalmau, Miquel.—Lancáster, 6, 3er., Barcelona.

* Ferrer y Vert, Felip.—Lancáster, 6, 3er., Barcelona.—*Entomología (Coleópters y Lepidópters).*

Font y Sagué, Pbre., Mossen Norbert.—Doctor en Ciencias Naturals.—Elisabets, 8-10, Barcelona.—*Geología.*

Galera y Planas, Ramón.—Corredor R. de Comers.—Templaris, 3, Barcelona.

* Garcías y Font, Llorens.—Farmacéutich.— Artá (Mallorca).—*Entomología y Botánica.*

Gras y Tarré, Santiago.—Sobradiel, 4, 1.er, Barcelona.

Guitart, Pbre., Mossen Joseph.—Plassa de Creus, 2, 2on., Manresa (Barcelona).

Jordá y Perelló, H. Joan.—Convent de Sant Alfonso M.ª Ligorio.—Pollensa (Mallorca).

Llenas y Fernández, Manel.—Doctor en Farmacia.—Muntaner, 38, 2on., 1.ª, Barcelona.—*Botánica—(Criptógamas).*

Malgá, Pbre., Mossén Andreu.—Per Mollet del Vallés, Gallechs (Barcelona).—*Botánica.*

Maluquer y Maluquer, Lluis.—Doctor en Medicina.—Balaguer (Lleyda).

Maluquer y Nicolau, Joaquím.—Jaume I, 14, pral., Barcelona.—*Entomología.*

* Maluquer y Nicolau, Joseph.—Enginyer.—Alteburgerstr, 297.—Köln (Bayenthal), Alemania.

* Maluquer y Nicolau, Salvador.—Advocat.—Plassa Sant Jaume, 3, 3.er, 2.a, Barcelona.—*Lepidópters.*

Marcet, Adeodat Francisco, O. S. B.—Monastir de Montserrat (Barcelona).—Hivern, Monastir del Miracle, per Solsona.—*Botánica.*

Mas y Morell, Antoni.—Pelayo, 50, 1.er, Barcelona.—Estudiant de Medicina.—*Entomología.*

* Mas de Xaxars y Palet, Joseph M.a—Enginyer.—Princesa, 57, 2on, Barcelona.

Mata, Lambert.—Tantarantana, 9, 1.er

Noguera y Casabosch, Ramón.—Metje.—Plassa dels Angels, 4, 1.er, 2.a—*Geología.*

Oleo, Joan.—Aribau, 88, Barcelona.

Palet y Barba, Domingo.—Advocat.—Tarrassa (Barcelona).

Palou, Pbre., Dr. Mossen Joan.—Corts Catalanes, 665, principal, Barcelona.

Patxot y Jubert, Rafel.—Passeig de la Bonanova, 64, Sant Gervasi de Cassolas (Barcelona).

Ragué y Camps, Joan.—Propietari.—Gualba (Barcelona).

Rector del Colegi del Sagrat Cor, Rvt. P.—Caspe, Barcelona.

Roigé, Ramón.—Apotecari.—Prat del Llobregat (Barcelona).

Romaní y Guerra, Amador.—Capellades (Barcelona).*Prehistoria*

Rosals y Corretjer, Joan.—Portaferrissa, 30, Barcelona —*Malacología.*

Romañá y Pujó, Joseph M.a—Avinyó, 20, 2.on, Barcelona.—*Lepidópters.*

Sagarra y Castellarnau, Ignasi de.—Mercaders, 33, 1.er, Barcelona.—*Lepidópters.*

Salvany, Joseph.—Pelayo, 22, 1.er, 1.a, Barcelona.

Serradell, Baltasar.—Metje.—Sant Pau, 73, 1.er, Barcelona.—*Malacología y Mineralogía.*

Solé y Plá, Joan.—Dr. en Medicina.—Condal, 24, 1.er, Barcelona.—*Geología.*

* Soler y Pujol, Lluis.—Naturalista-preparador.—Raurich, 9, botiga, Barcelona.

Subirachs y Figueras, Jaume.—Brusi, 9, Sant Gervasi de Cassolas (Barcelona).—*Botánica.*

ENSAIG D' UNA FLORA LIQUÉNICA DE CATALUNYA

PER MANEL LLENAS Y FERNÀNDEZ

(Treball premiat en el Concurs de la Institució pera 1908)

Breu ressenya histórica de la Taxonomia liquenológica y Classificació adoptada

La paraula *liquen* es antiquíssima; data de Dioscórides, se trova citada també per Plini, á la que va dar un sentit molt més ampli del que avuy tè.

Tournefort va esser el primer que feu d' ella un terme genérich y l' aplicá á tots els liquens llavors coneguts.

Es necessari examinar el *Genera Plantarum* de Micheli (1729) y el *Genera Plantarum* de Linneo (1743) per trovar les primeres idees sobre la fructificació d' aquestes plantes.

La primera distinció que dels géneros se fa 's remonta á Hill (1751) y á Adanson (1763), la que fou continuada per Schreber (1769), Dickson (1785), Swartz (1788) y Hoffmann (1791), prenent com á base els carácters morfológichs del talo.

Schrader (1796) y Persoon (1801) tenen el mérit de haber sigut els primers en intentar una classificació basada en la forma exterior dels apotecis.

S' ha d' arribar á Achario (1798), tan justament anomenat el pare de la Liquenología, pera trovar una obra metódica (1) sobre els liquens. Son sistema, fundat també en l' estudi de la fructificació, ofereix una classificació molt natural, quins moderns perfeccionaments, á la vegada que han multiplicat els uns géneros y encare que 'ls cambiaren algo l' ordre en que estaban posats, han conservat sempre sa economía fonamental.

Dels grupus establerts per Achario s' han servit varis botánichs pera establir sos sistemas, basats en l' estat del talo y del fruit. Citarém entre altres á Candolle á Fransa (2), Florke á Alemanya (3)

---

(1) Lichenographiae Suecicae Prodromus, 1798.

(2) Flore française, 1805.

(3) Deutsche liquenen, 1815.

y Turner á Inglaterra (1), quins sistemas de distribució metódica foren tirats per terra per no habérsels acudit l' estudi intern dels apotecis, base de las classificacions modernes.

Elias Fries, deixeble d' Achario, va millorar ab sa *Lichenographia Europea reformata* (1831) aquesta part de la Botánica presentantla baix una orientació diferent. Sa base fonamental es la forma dels apotecis en relació ab son desenrotllo, prenent els demés carácters de la naturalesa y aspecte del talo; pero va passar molt lleugerament per la teca, principal caracter que'ls liquenólechs contemporanis han utilisat en la formació dels géneros. No obstant, s' han jutjat aquestos molt naturals y han permanescut dins la Ciencia, la major part d' ells sens haver sofert més que petitas modificacions.

D' ells es valgué Schrader (2) pera donar la sèva, que sols tingué originalitat en la disposició donada als grupus generals, disposició que demostra una noció més justa en las relacions y afinitats dels tipus.

Fins llevors els liquenólechs no habían utilisat en sas investigacions més que senzillas lupas, pero ab l' auxili del microscopi son estudi 's va fer més profond y complert, y desde llavors, poch á poch, seguint els progressos d' aquest aparell, foren apareixent publicacions de tanta importancia que transformaren complertament l' antiga Liquenología disgregant y agrupant diferentment la majoría dels géneros fins llavors establerts.

La gran conquesta que 's deu al microscopi, ademés del coneixement dels espermogonis y son contingut, fou el de las tecas y esporas. Tot seguit es vejé la ventatja que aquestos nous é importants órgans anaban á oferir per la classificació, y tant s' han servit d' ells y ab tant resultat, qu' en poch temps el nombre d' especies conegudes aumentá considerablement.

Poch temps desprès fou introduit per Nylander (3) en la Taxonomia liquenológica l' us dels reactius químichs, obrintse ab ells nous horisonts en la distinció de las especies. Pero succeheix tot sovint que quan s' ha conseguit obtindre un nou carácter se li atri-

---

(1) Lichenographia Britanica, 1816.

(2) Enumeratio critica lichenum europeorum, 1850.

(3) Sinopsis methodica lichenum, 1860.

bueix un valor exagerat: axís ocorregué ab l' estudi dels liquens baix el punt de vista químich ab el que Nylander arribá á un excessiu fraccionament de las especies.

Abans de publicar sa *Synopsis methodica lichenum* (1858-1869) había adquirit ja aquest sabi un lloch preferent entre 'ls més distingits liquenólechs, dihent Duby (1), al comparar el sistema de Nylander ab els que fins llavors habían aparescut: «No dupto en dir qu' en son conjunt me sembla aventatja en molt als dels altres liquenólechs y que proporciona las bases reals y racionals d' una veritable classificació dels líquens.» Y en efecte, Nylander en son sistema ha intentat expressar la doble afinitat qu' existeix entre els líquens inferiors y las algas per una part, y per l' altre, més íntima encare, ab els bolets, col-locant las formas més desenrotllades en el centre del sistema y descendint d' aquest grupu central per una doble escala que conduheix d' una part á las formas que tenen més analogías ab las algas, y per l' altre, aquellas quins carácters recordan els bolets, entre 'ls quals y las algas tenen un lloch els líquens en el gran conjunt sistemátich del regne vegetal.

Aquesta mateixa classificació es la que 'ns proposém seguir en el present catálech, encare que ab certas modificacións, la major part de las quals habían sigut establertas per altres autors y fins admesas pe 'l mateix Nylander.

La principal diferencia establerta consisteix en la diferent categoría taxonómica assignada á alguns grupus.

Nosaltres distribuhim la classe dels Líquens en deu ordres, que dividim directament en familias, y aquestas, á sa vegada, en géneros, á diferencia de la d' en Nylander, en la que admet com primera divisió tres familias: *Collemacès*, *Myringiacès* y *Lichenacès*, de las que passa á las series y á las tribus, y d' aquestes directament als genres ó ab l' intermitj de las sub-tribus.

Un altre modificació consisteix en la colocació dels géneros *Alectoria* y *Evernia*. Del primer, seguint á Harmand (2), en fem una familia apart, discrepant d' en Nylander, que l' incluheix en la tribu dels Parmelids, junt ab el genre *Evernia*, que també separém unintlo ab el *Ramalina* pera formar la familia Ramalinácis, dei-

(1) Esquisse des Progrès de la cryptogamia, 1858.

(2) Catalogue descriptif des Lichens observés dans la Lorraine. Nancy, 1894.

xant la dels Parmeliácis, solament constituhida per el génеro tipo *Parmelia* y el *Parmeliopsis* d' en Nylander.

Els ordres per nosaltres adoptats son els següents:

1.er **Efébids.**—Talo ordinariament filiforme, gonimis colocats en series ó grupus de dos ó de quatre.

2.on **Colémids.**—Talo membranós ó fructiculós no estratificat, gelatinós al estat fresch.

3.er **Epicónids.**—Esporas reunidas formant una massa polsosa á la superficie dels apotecis.

4.rt **Cladónids.**—Talo ordinariament aixecat, apotecis sobre 'ls pedúnculs talinos.

5.nt **Ramalínids.**—Talo unit al soport per un punt basilar ab creixement longitudinal filiforme ó fructiculós, capa gonídica sota de la cortical envoltant complertament la medular.

6.é **Parmélids.**—Talo unit al soport per un punt central ó per varis mitjansant ricinas, creixement horisontal, capa gonídica, situada entre l' escorsa superior y la medula.

7.é **Lecano-lecidids.**—Talo crostaci, tot sovint aplacat al *substractum* (1), apotecis més ó menys arrodoníts lecanorínids ó lecideinids.

8.é **Grafídids.**—Apotecis generalment en forma de lira ó angulosos.

9.é **Pirenocárpids.**—Apotecis més ó menys esférichs, inclosos en el talo, obrintse á la superficie per un poro ó més generalment per dos.

Y com apéndice hem establert el dels

10.é **Leprárids**, al que incluhim els líquens imperfectes ó degenerats sens apotecis ni espermogonis.

En el següent quadro hi ha resumida la classificació que hem adoptat pera els liquens observats á Catalunya.

ORDRES	FAMILIAS	GÉNEROS
1.er Efébids. . . .	1 Efebacis. . . .	1 Gonionema Nyl. 2 Ephebe Fr.
2.ón Colémids. . .	2 Colemacis.. . .	3 Synalissa D. A. 4 Collema Ach. 5 Collemodium Nyl. 6 Leptogium Fr.

(1) Nylander ha donat aquest nom al soport dels líquens, ja siguin corticals, saxicolas ó terricolas, en substitució del menys significatiu de *matriu*, que usaren Elias, Fries y Montagne.

ORDRES	FAMILIAS	GÉNEROS
3.er Epicónids. . .	3 Coliciacis. . . .	7 Calicium Ach.
	4 Sferoforacis. . .	8 Sphoerophoron Pers.
4.rt Cladónids. . .	5 Boemiccacis. . .	9 Boemyces Pers.
	6 Stereocaulacis. .	10 Stereocaulon Schreb.
	7 Cladonacis. . .	11 Cladonia Hill.
		12 Cladina Nyl.
5.nt Ramalínids. . .	8 Rocelacis. . . .	13 Roccella Bauh.
	9 Tamnoliacis. . .	14 Thamnolia Ach.
	10 Usneacis. . . .	15 Usnea Hoffm.
	11 Cetrariacis. . .	16 Cetraria Ach.
		17 Platysma Hoffm.
	12 Alectoriacis. . .	18 Alectoria Ach.
	13 Romalinacis. . .	19 Ramalina Ach.
		20 Evernia Ach.
6.è Parmélids. . .	14 Parmeliacis. . .	21 Parmelia Ach.
		22 Parmeliopsis Nyl.
	15 Stictacis. . . .	23 Stictina Nyl.
		24 Lobarina Nyl.
		25 Lobaria Schreb.
		26 Ricasolia Not.
	16 Peltigeracis. . .	27 Nephromium Nyl.
		28 Peltigera Hoffm.
		29 Peltidea Nyl.
		30 Solorina Ach.
	17 Fisciacis. . . .	31 Borrera Ach
		32 Xanthoria Ach.
		33 Physcia Fr.
	18 Giroforacis. . .	34 Umbilicaria Hoffm.
		35 Gyrophora Ach.
7.é Lecano-lecidids.	19 Pannariacis. . .	36 Pannaria Del.
		37 Pannularia Nyl.
	20 Lecanoracis. . .	38 Lecanora Ach.
	21 Pertusariacis. .	39 Pertusaria D. C.
		40 Phlyctis Wablr.
		41 Urceolaria Ach.
	22 Lecidacis. . . .	42 Lecidea Ach.
8.é Grafídids . . .	23 Grafidacis . . .	43 Graphis Ach.
		44 Opegrapha Ach.
		45 Arthonia Ach.
9.é Pirenocárpids. .	24 Endocarpacis . .	46 Endocarpon Hedv.
		47 Verrucaria Pers.
10.é Leprárids. . .	25 Leprariacis. . .	48 Leprocaulon Nyl.
		49 Leproplaca Nyl.
		50 Leproma Nyl.
		51 Lepraria Ach.

Catálech de las especies observadas fins avuy á Catalunya

Ordre I EFEBIDS

Fam. I Efebacis

1. *Gonionema velutinum*, Nyl.—Quelcom raro. En l' alt Pirineu sobre gneis y micasquistos desde 2.000 m. Carransá, Puigmal.—Nou per Catalunya.
2. *Ephebe pubescens*, Fr.—Aquesta especie sols l'hem trobada una sola vegada adherida á una roca silícea en la Vall de Nuria.

Ordre II COLÉMDIS

Fam. II Colemacis

3. *Synalissa symphorea*, Nyl.—Sol trobarse aquesta especie associada ab altres liquens. La recullirem barrejada ab *Lecidea lurida* Ach. á Moyá y á Nuria.—Nou per la Flora Espanyola.
4. *Collema flaccidum*, Ach.—Freqüent en las rocas humidas, rara vegada á la escorsa dels arbres. Tibidabo, Sant Feliu de Codinas, Montseny, Montserrat, Cadaqués, Espluga de Francolí, etc.
5. *Collema nigrescens*, Ach.—Molt comú en els troncs dels arbres. Voltants de Barcelona, Gavá, Montserrat, Montseny, Camprodón, Celrá, Alcover, etc.
6. *Collema turgidum*, Ach.—Monistrol.
7. *Collema pulposum*, Ach.—Viu á terra entre petitas molsas, sent comú en las vellas parets d' hortas y jardins. Abunda á n'els caminals ombrius y especialment á la cerca en el jardí de la Universitat.—Nou per Catalunya.
8. *Collema tenax*, Ach.—Es troba per terra quan es humida. Vallvidrera, Montseny.—Nou per Catalunya.
9. *Collema meloenum*, Ach.—En las rocas. Voltants de Barcelona, Gavá, Cadaqués, Ribas, Viladrau.—Nou per Catalunya.
10. *Colemodium plicatile*, Nyl.—Comú en las rocas calissas. Manresa, Montserrat, Sant Llorens, Ribas, Blanes, etc.—Nou per Catalunya.

11. *Leptogium sinuatum*, Nyl. Comú en las rocas. Vallvidrera, Montserrat, Cadaqués, Espluga de Francolí, etc.—Nou per Catalunya.
12. *Leptogium lacerum*, Fr.—Comú entre les molses. Montserrat, Montseny, Boscos del Monastir de Poblet, Celrá
13. *Leptogium tremelloides*, Fr.—En las rocas y per terra. Ribas, Montseny, Alcover, Espluga de Francolí.—Nou per Catalunya.
14. *Leptogium myochroum*, Ehr.—Sols una vegada el recullirem en el tronc d'un gros castanyer, Montseny.
    Tenim un altre exemplar trobat per nostre bon amich D. Norbert Font y Sagué á Camprodon. Tant aquest com el trobat per nosaltres al Montseny son estérils.—Nou per Catalunya.
15. *Leptogium Hildebrandii*, Nyl.—En l' escorsa d' un vell noguer. Arbucias.—Nou per Catalunya.

Ordre III EPICONIDS

Fam. III Caliciácis

16. *Calicium hyperellum*, Ach.—En l' escorsa de les alzines. Montanya dels Angels (Girona).
17. *Calicium salicinum,* Pers.—En els tronchs dels abets cayguts y corcats. Bosch d' abets de Santa Fé, Montseny. Nou per Catalunya.
18. *Calicium quercinum*, Nyl.—Espluga de Francolí, Sant Llorens.
19. *Calicium curtum*, Turn.—Com l' anterior viu sobre l' escorsa de varis arbres. L' hem observat en els tronchs corcats de alguns roures de Ribas; en els pins y abets de Campeyas y en altres distints arbres dels boscos del Monastir de Poblet. —Nou per Catalunya.
20. *Calicium trichiale*, Ach.—En las escorsas dels pins y abets, Berga á 900 m.—Nou per Catalunya.

Fam. IV Sferoforacis

21. *Spherophoron coralloides*, Pers.—Encare que no haguem observat aquesta especie en cap dels llochs de Catalunya qu' hem visitat, l' anotém aquí per l' indicació que d' ella fa el senyor Colmeiro en la Vall de Aran.
22. *Spherophoron fragile*, Pers.—Agafat á les rocas en Caransá, Nuria, Camprodón, Cadi.—Nou per Catalunya.

Ordre IV CLADÓNIDS

Fam. V Boemicacis

23. *Bocomyces rufus*, D. C.—En marges argilosos y rocas terrosas formant grans taques d' un groch rogench. Gualba, Arbucias, Espluga de Francolí, Montsant, Ribas, etc.
24. *Boemyces roseus,* Pers.—En terra argilosa. Berga.—Nou per Catalunya.

Fam. VI Stereocaulacis

25. *Stereocaulon paschale* Ach.—No hem vist aquesta especie á Catalunya, empró indicada per el Sr. Colmeiro com citada de Montserrat per en Pourret, l' anotem encar que fent constar nostre dupte de que existeixi al menys en aquella localitat (1).

    El Sr. del Amo y Mora la refereix també en aquell lloch, inspirat potser per la mateixa font qu' el Sr. Colmeiro (2).

Fam. VII Cladoniacis

26. *Cladonia endivioefolia*, Fr.—Molt freqüent tapant el sol de nostres boscos.
27. *Cladonia alcicernis*, Flk.—Abunda en els boscos de Catalunya desde les vores del mar fins á les valls pirenaiques.
28. *Cladonia verticillata*, Flk.—En 1902 citarem aquesta especie trovada als voltants de Barcelona, sens que fins are l' haguem tornada á trovar en cap més localitat de Catalunya (3).
29. *Cladonia cervicornis*, Schuer.—Trobarem aquesta especie ab l' anterior y la citarem llavors com varietat d' aquella.

Aquestes dos especies que ordinariament es presentan ab carácters precisos y ben diferents tindrían que considerarse com á varietats d' un mateix tipo, donchs á vegades 's troban exemplars que com els dos anteriors trobats per nosaltres, reuneixen caracters intermitxos que fan difícil sa distinció.

---

(1) Colmeiro, Criptógamas de Espanya y Portugal.

(2) Amo y Mora, Flora criptogámica de Espanya y Portugal.

(3) Llenas: Algunos liquenes de los alrededores de Barcelona. Madrid, año 1902.

Sureda, Joseph.—Muntaner, 41, Barcelona.

Tarré y Tarré, Emili.—Sobradiel, 4, 1.er, Barcelona.—*Ornitología.*

Tous y Biaggi, Francisco.—Dr. en Medicina.—Ronda de Sant Antoni, 63, 1.er, Barcelona.

Tomás, Llorens.—Advocat.—Claris, 43, pral., Barcelona.—*Geología.*

Valls y Ventura, Camil.—Carrer de Santa Ana, 30, duplicat, Barcelona.

Ventalló, Domingo.—Plassa Nova, 3, Farmacia, Barcelona.—*Botánica.*

Vintró y Casallachs, Juli.—Plassa del Beat Oriol, 6, entressol, Barcelona.

Wynn y Ellis, Frederich.—Corts Catalanes, 630, Barcelona.—*Geología.*

* Zulueta y Escolano, Antoni de.—Plassa del Angel, 13 y 14, Madrid.—*Moluschs, Batracis y Reptils.*

SECCIÓ OFICIAL

Sessió del 5 de Novembre de 1908

Presidencia de D. Emili Tarré

A les 21 horas y 50 minuts el senyor President obrí la sessió ab l' assistencia dels socis senyors Soler y Pujol, Tomás, Ferrer y Gomis, Corretger, Ventalló, Maluquer (S.), Maluquer (J.), Serradell, Ferrer y Vert, Font y Sagué y Rosals.

Comunicacións.—El senyor Font y Sagué amplia la nota sobre l' *Emys caspica* afeginthi las observacións del Sr. Llenas, que diu haverla trovada molt numerosa als rechs y aiguamolls dels voltants de Tossa.

—El Conservador del Museo Sr. Ferrer y Vert presenta varis fóssils d' Espiells donats per D. Ramón Sal.

El mateix senyor llegeix una nota sobre «Insectes dels avenchs» que li foren comunicats per varis socis del Club Montanyench.

—Tambè 's llegeixen: una nota del Sr. Delgado sobre la producció minera á Espanya; un altre del Sr. Faura sobre *Crustacis fóssils de Catalunya*, y finalment del Sr. Tarré y Tarré una *Contribució á la morfología ornitológica*.

SOCIS ATMESOS.—Ho es com á numerari D. Jaume Subirachs y Figueras, presentat en l' anterior sessió per els socis Srs. Font y Sagué, Ventalló y Soler.

No haventhi res més de que tractar, s' aixecá la sessió á les 22 hores y 35 minuts.

SESSIÓ DEL 3 DE DESEMBRE DE 1903

Presidencia de D. Emili Tarré

A les 21 horas y 50 minuts el Sr. President obrí la sessió, á la que hi assistiren els socis Srs. Soler, Font y Sagué, Tarré, Llenas, Maluquer (J.), Rosals, Ferrer y Vert, Tomás, Corretger, Ferrer y Gomis, Delgado, Ferrer y Dalmau (M.), Serradell y Ventalló.

COMUNICACIÓNS.—El Sr. Font y Sagué dona compte de dos nous jasciments de fóssils á Espluga de Francolí, llegint també una nota del P. Navás de Zaragoza sobre un *Mirmeleónido nuevo de Madagascar*.

ELECCIÓ DE NOVA JUNTA DIRECTIVA.—El Sr. President anuncia que haventse d' efectuar la renovació de la Junta Directiva aixeca la sessió pera que 'ls senyors socis concurrents al acte 's posin d' acort.

Represa la sessió y previa votació, resulta elegida per majoría la següent Junta Directiva:

President, D. Felip Ferrer y Vert; *Vis-President*, D. Manel Llenas y Fernández; *Secretari*, D. Domingo Ventalló y Vergés; *Vis-Secretari*, D. Robert Farré y Gomis; *Tresorer*, D. Lluís Soler y Pujol; *Bibliotecari*, D. Llorens Tomás; *Conservador del Museo*, D. Jordi Delgado Lauger; *Vocals*, D. Juli Vintró y D. Ramón Noguera.

Es proposa un vot de gracies pera la Junta que acaba y acte seguit s' aixeca la sessió á les 23.

CONCURS D' HISTORIA NATURAL PERA 1909

Aquesta institució en Concell Directiu celebrat en 23 del corrent Janer acordá per unanimitat obrir un nou concurs pera premiar treballs d' Historia Natural baix las següents bases:

1.ª Se donarán un premi de 100 pessetes y un accéssit als autors dels millors treballs sobre qualsevulga punt de la gea, flora ó fauna de Catalunya.

2.ª Els treballs deurán esser inédits y podrán escriurers en qualsevulga idioma.

3.ª El plasso d' admisió acabará el 30 de Juny y l' entrega deurá efectuarse al Secretari de la Institució (Plassa Nova, 3, Farmacia) qui extendrá un resguard mitjansant el que podrán esser retirats, una vegada acabat el concurs.

4.ª Els treballs premiats quedarán propietat de llurs autors, empró la Institució 's reserva el dret de publicarlos en son Butlletí.

5.ª El Jurat calificador el formarán un individuo designat per la Excma. Diputació, un altre designat pe'l Excelentíssim Ajuntament d' aquesta ciutat, els Doctors don Jaume Almera, D. Joan Cadevall y el senyor President de la Institució. Son fallo 's fará públich en temps oportú.

AVÍS

Ab el present Butlletí 's comensa á publicar el treball premiat en el passat Concurs d' Historia Natural (1908) anomenat *Ensaig d' una Flora Liquénica de Catalunya* per en Manel Llenas y Fernandez.

La forma de publicació, com podrá veures, es fá ab paginació especial á fí y efecte de que 'ls que desitjin coleccionar el dit treball independentment del Butlletí, puguin ferne un volum apart.

BIBLIOGRAFÍA

NEURÓPTEROS DE ESPAÑA Y PORTUGAL, *por el Rvt. P. Longinos Navás, S. J.*

No resultava en veritat una feyna gens fácil ni falaguera l' estudi dels Neurópters peninsulars, tant descuidats fins poch temps ensá: axís 's compendrá que sols un encoratjament sostingut hagi pogut donar els resultats obtinguts per l' autor.

Els precedents per la tasca eran ben pochs, y encare molts de ells purament generals, no haventhi particularisats més que alguns treballs d' en Pictet, Mac Lachlan, Rambur, Selys-Longchamps; faunas locals molt deficients é inseguras, notas isoladas, etc.; en resum, alguns dats dispersos que demanaban una cuidadosa comprobació al ensemps que 's reunía el material per una veritable fauna. Aquet ha sigut el treball emprés per l' autor, qui durant alguns anys ha anat publicant monografías parcials sobre aquestos insectes, preparatorias de l' obra que acaba de publicar.

Es una monografía general en forma de catálech dels Neurópters de la Península ab dicotomias descriptivas exposadas ab gran claretat y acompanyadas de varias láminas representant els carácters més importants: las especies novas hi son nombrosas, especialment en Chrisópits y Mirmeleónits, que semblan caracterisar marcadament la fauna peninsular. En conjunt cita nombrosíssimas especies de Espanya y Portugal de las que en sa majoría 's troban á Catalunya. Tan notable treball ve arrodonit ab un ensaig sobre l' ordre dels Tisanuros, insectes interessantíssims quin estudi encare está per fer.

L' autor fa notar que no es una obra complerta, mes axó no obstant hi ha que reconeixer que es una fita molt avensada que guiará els estudis posteriors. Sería curiós saber quinas *obras complertas* s' han publicat á Espanya sobre Historia Natural, y es precisament l' equivocat concepte de que s' ha de publicar sols lo complert, lo que 'ns priva tot sovint de fruir altres estudis tant hermosos com el present.

F. F. Y V.

Imp. LA HORMIGA DE ORO. — Nueva San Francisco 17, Barcelona.

Publicacions en venta en la «Institució Catalana d' Historia Natural»

Butlletí.

Any 1902.	8	ptas.
» 1903.	8	»
» 1901, 1902 y 1903 plegats (quedan pocas coleccions)	25	»
Any 1904.	5	»
Números solts, sempre que n' hi hagin de sobrers.	0'25	»

Catálech de Himenópters de Catalunya,

per D. Joseph M.ª Bofill y D. Pere Antiga

Tentredinidæ.	0'60	ptas.
Chrysidæ.	0'50	»
Sphegidæ.	0'60	»
Sapygidæ, *Scolidæ* y *Mutillidæ*.	0'60	»
Vespidæ.	0'50	»
Pompilidae.	0'50	»

Per D. Joseph M.ª Bofill

Ichneumonidæ.	1'00	»
Apidae.	1'00	»

Pera adquirir qualsevol d' aquestas publicacións, dirigirse al Tresorer de la Institució (Paradís, 10, 1.er, Barcelona).

Pera pagos inferiors á 50 pessetas poden enviarse sellos de correus de 0'15 ptas., 0'10 ptas., 0'05 ptas., y 0'02 ptas. Els sellos francesos, italians y alemanys de 0'15 frs., 0'15 liras y 0'20 mks., també son atmesos. Els pagos superiors á 50 pessetas poden ferse efectíus pel Giro Mutuo ó lletra de fácil cobransa.

Cambis que té l' Institució ab altres Societats

Natural Novitates.—Berlin.
Deutschen Entomologisdzen Gessellschaff.—Berlín.
R. R. Zoologisch-Botanische Gessellschaff.—Viena.
Polixena.—Viena.
Instituto Egyptien.—Cairo (Egipto).
Societé Entomologique de Belgique.—Bruselas.
Societé Royale Malacologique de Belgique.—Bruselas.
Societé Royale de Botanique de Belgique.—Bruselas.
Societé Entomologique Namuroisse.—Namur (Belgica).
Societé Belge de Geologie, de Paleontologie et d'Hydrologie.—Bruselas.
Sociedade scientifica de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Museum de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Revista Chilena de Historia Natural.—Valparaíso (Chile).
Entomological Society of Ontario.—Ontario (Canadá).
Real Sociedad Española de Historia Natural.—Madrid.
Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales.--Madrid.
Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales.—Zaragoza.
Butlletí del Diccionari de la llengua catalana.—Palma de Mallorca.

Revista Montserratina.—Monastir de Montserrat.
Revista de Menorca, del Ateneo Científico, Literario y Artístico.—Mahon (Menorca).
Smithsonian Institution.—Washington (E. U. A.)
United States National Museum.—Washington (E. U. A.)
United States Geological Survey.—Washington (E U. A.)
American Museum of Natural History.—New-York (E. U. A.)
Boston Society of Natural History.—Boston (E. U. A.)
Missouri Botanical Garden.—Saint Louis (E. U. A.)
The Lloyd Library.—Cincinati-Ohio (E. U. A.)
Academy of Sciences, Arts and Lettres.—Madison Wis (E. U. A.)
The Chicago Academy of Sciences.—Chicago (E. U. A.)
La Feuille des jeunes Naturalistes.—Paris.
Museum de Histoire Naturelle.—París.
Societé Entomologique de France.—París.
Societé Zoologique de France.—París.
Institut de Zoologie de l' Université de Montpeller.
Societé d' Etudes scientifiques de l'Aude.—Carcasona.
Societé des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France.—Nantes.
Museo Civico di Storia Naturale di—Genova.
Museo di Zoologia et Anatomia comparata della R. Universitá di Torino.
R. Stazione di Entomologia Agraria, «Redia»—Florencia.
Societá di Naturalisti. Nápoles.
Academia Gioenia di Science Naturali.—Catania (Italia).
Reale Accademia dei Lincei.—Roma.
Pontificia Accademia dei Nuovi Lincei.—Roma.
Zoological Society of London.—Londres
Conchological Society of Great Britani and Irland.—Manchester.
Musee Oceanografique de—Mónaco.
Institut Geologique de México.—México.
Commissao do Serviço Geologico de Portugal.—Lisboa.
«Broteria»—Revista de Sciencias Naturaes do Collegio de San Fiel.—Soalheira (Portugal).
Societé Portugaise des Sciences Naturelles.—Lisboa.
Societé de Naturalistes de Kiew (Rusia).
Institut Zootonique de l'Université de—Jurgen (Rusia).
Museo Nacional de—Buenos-Aires (Rep. Arg.)
Societé Entomologique-du-Musee d'Histoire Naturelle.—Berna (Suissa).
Institut National Genovois.—Genève (Suissa).
Entomologisk Tidokrift. Entomologista Föreningen i—Stockholm (Suecia).
Université de Upsala (Suecia).
Museo Nacional de San Salvador (Rep. de El Salvador).
Museo Nacional de Ciencias Naturales.—Montevideo.
Real Academia de Ciencias Naturales.—Barcelona.
Centre Excursionista de Catalunya.—Barcelona.
El Colmenero Español.—Barcelona (Gracia).

Imp. LA HORMIGA DE ORO. — Nueva San Francisco 17, Barcelona.

Segona época. Any 6.é—Núm. 2 Febrer 1909

Butlletí de la Institució Catalana d' Historia Natural

Nulla unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest.
CONST. DE FID. CATH. C. IV.

SUMARI

LOCAL SOCIAL

Carrer del Paradís, núm. 10, pis 1.er, 2.a

BARCELONA

INSTITUCIÓ CATALANA D' HISTORIA NATURAL

Socis numeraris.—Deuen ser presentats per tres socis, y atmesos en sessió. Pagan **deu pessetas** l' any (que poden fer efectivas á D. Lluís Soler, Raurich, 9, Barcelona, ó enviar al Sr. Tresorer de la **Institució**, Raurich, 16 y 18), reben totas las publicacións de la Societat y poden consultar la Biblioteca y Museo.

Butlletí.—Cada mes surt el **Butlletí** de la **Institució**, menos los mesos de Juliól, Agost y Septembre.

Anuncis.—Els de cambis de llibres ú objectes d' Historia Natural s' insertarán gratis, encare que siguin de personas extranyas á la **Institució**, previa aprovació de la Junta.

Tiratjes á part:

		50 exemplars	100 exemplars
Sense cobertas	1- 4 planas	5 ptas.	8 ptas.
	5- 8 »	8 »	15 »
	8-16 »	15 »	25 »

Els pedidos deurán ferse **directament á la imprenta** Nova de S. Francisco, 17.

Toutes les **communications** et **échanges** doivent être envoyées au siêge de la Societé:

Paradís, 10, 1.er, 2.a—Barcelona (Espagne)

NOTA.—BEMERKUNG

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desitja 'l cambi de publicacións.

Die «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» bittet um Gegensendungen.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desea el cambio de publicaciones.

The «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradis, 10, Barcelona)» desires to exchange publications.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» demande l' échange.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» chiede ricambio.

BUTLLETÍ

DE LA

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL

2.ª ÈPOCA   BARCELONA, FEBRER DE 1909   ANY VI.—NÚM. 2

Concurs de l' Institució pera 1909

ERRATA

En el nombre passat y en el detall de las bases del Concurs de Historia Natural que l' Institució celebra en el corrent any hi ha una errata de tanta importancia que precisa el següent aclariment:

Diu en la base 1.ª: *Se donarán un premi de 100 pessetas y un accéssit als autors*, etc.

Ha de dir: Se donarán un premi de 200 pessetas y un accéssit de 100 als autors, etc...

SECCIÓ OFICIAL

SESSIÓ DEL 5 DE JANER DE 1909

Presidencia de D. Felip Ferrer y Vert

A les 22 y 5 minuts y ab assistencia dels socis Sr. Tarré, Llenas, Subirachs, Delgado, Tomás, Rosals, Corretjer, Armengol, Ferrer y Gomis, Maluquer (Joaquim) y Ventalló s' obrí la sessió llegintse l' acta de l' anterior que s' aprova per unanimitat.

—El Sr. President dòna en nom de la nova Junta Directiva las gracies per son nomenament. Fa un resum del estat del Museo per haber cessat en el cárrech de Conservador del mateix que venía desempenyant; ab aquest motiu fa remarcar el desinteressat concurs del Sr. Soler y Pujol, qui ha vingut dissecant graciosament la majoría de mamífers y aus que figuran en la colecció de l' Institució, y proposa 's dongui á n' aquell senyor un expressiu vot de gracies, com axís s' acorda.

—El Sr. Delgado llegeix unas notas sobre curiositats científicas.

—El Sr. Rosals presenta uns insectes cassats per ell á la Vall d' Arán, un exemplar de *Lezolita* y alguns fóssils y roques del Monterh.

No haventhi res més de que tractar, s' aixecá la sessió á les 22 y 45 minuts.

SESSIÓ DEL 4 DE FEBRER DE 1909

Presidencia de D. Felip Ferrer y Vert

A les 22 y ab l' assistencia dels socis senyors Llenas, Tomás, Font y Sagué, Soler, Maluquer (S.), Maluquer (Joaquím), Subirachs, Corretjer, Aguilar-amat, Armengol, Ferrer y Dalmau (M.) y Ferré y Gomis s' obrí la sessió llegintse l' acta de l' anterior, que fou aprovada per unanimitat.

—Foren proposats com á socis numeraris els senyors següents:

D. Manel Gibert y Millet, de Sitjes, pe'ls socis Srs. Font y Sagué, Tomás y Aguilar-amat.

D. Joaquim Folch y Girona de Samá, pe'ls socis Srs. Font y Sagué, Tomás y Corretjer.

D. Pius Font y Quer, de Barcelona, pe'ls socis Srs. Tomás, Llenas y Armengol.

—El Dr. Font y Sagué llegeix dos interessants treballs deguts l' un al Dr. Almera sobre el «Descobriment d' una flora triassique al Nort de Barcelona», y l' altre de Mr. Harlé sobre «L' Elephas antiquus» á Barcelona, passant abdós trevalls á la Comissió de publicacións.

—El Sr. Maluquer y Viladot (Joseph) dòna ab destí al Müseo de l' Institució 10 exemplars d' aucells cassats per dit senyor al Prat del Llobregat.

—El Sr. President dòna compte d' haver sigut cassat pe'l Compte de Sant Joan en el terme de Tortosa un êxemplar de *Gypäètus barbatus* y 'l *Hirundo riparia* pe'ls voltants de la ciutat.

No haventhi res més de que tractar, s' aixecá la sessió á les 22 y 45 minuts.

Descubriment de una de las antigues floras triássicas

AL NORT DE BARCELONA

Durant las excursións fetes en companyía de nostres consocis Llorens Tomas y Frederich Wynn, ab objecte d' estudiar los límits del terreno triassich interior de las regións del Congost, en los termes de la Garriga, Figaró y Aiguafreda, vingué en conexement, per medi de nostre consoci Rnt. Marián Faura, de que no molt lluny de la Garriga s' habían trobat impresións de tronchs vegetals.

En efecte, ab destí á edificár algunes cases-torres á la Garriga, se ha obert demunt de Sant Bartomeu de Polonell, terme de Montmany, una pedrera de la qual se trauhen pedres, moltes de las quals porten freqüents impressions ferruginoses de tronchs d' arbres, que tot seguit criden l' atenció dels obrers ó treballadors que las arrenquen, y no hi ha que dir que cridaren molt més encara la mèva, moventme á anar ha véurerho *in situ*.

En efecte, ab los mentats bons companys Tomas y Wynn, ferem lo día 19 d' Octubre una excursió desde la Garriga á aytal pedrera, no solsament pera recullir bons exemplars, sino encara més pera examinar lo nivell estratigrafich y época geológica, á que pertany aquesta flora especial, fins al present absolutament desconeguda á Catalunya.

Després de caminar sortint de la Atmetlla, més de 8 kilómetres sobre granet alterat y atravessat per dotzenes de vetes de pórfits de varias classes, de granulita y d'algún filonet de pegmatita, vinguerem á caurer sobre 'l terreny triassich inferior ó sigui sobre una pudinga poligenica, que sosté inmediatament banchs de una arenisca roja, en general micáfera, tambè dividida en banchs, en mitj de la qual hi há com ficat algún islot d' altre arenisca de color verdós clar ó blanquinós, ab més mica que la roja.

En aquet islot d' arenisca en el que s' ha obert la pedrera anomenada de Polonell, es ahont s' hi troben abundancia de restos fóssils de tronchs y fulles de vegetals, pertanyents als tipos inferiors d' aytal regne.

La situació estratigráfica y geognóstica d' ells ens donen á coneixer clarament que 'l nivell estratigráfich d' aquesta flora es la base del triássich inferior, y per lo tant, l' época á que deu referirse es la de la arenisca abigarrada.

Es llástima que en aquest jasciment, á causa d' esser la roca, que conté aquestos tronchs fóssils granosa, com totas las areniscas, els exemplars que s' hi recullen no siguin facilment determinables, puig no conserven los caracters precisos pera conseguirho, com son las articulacions de las brancas ó nusos del tronch, los nervis de les fulles, que son petites y estretes, la estructura de 'ls fruyts y llevors, que han desaparescut casi per complert.

No hi ha que dir, que visquent lo company Wynn molta part del any á la Garriga, li digué que convenía que encarregués als trevalladors que separessin y guardessin els tronchs que portessin branques,

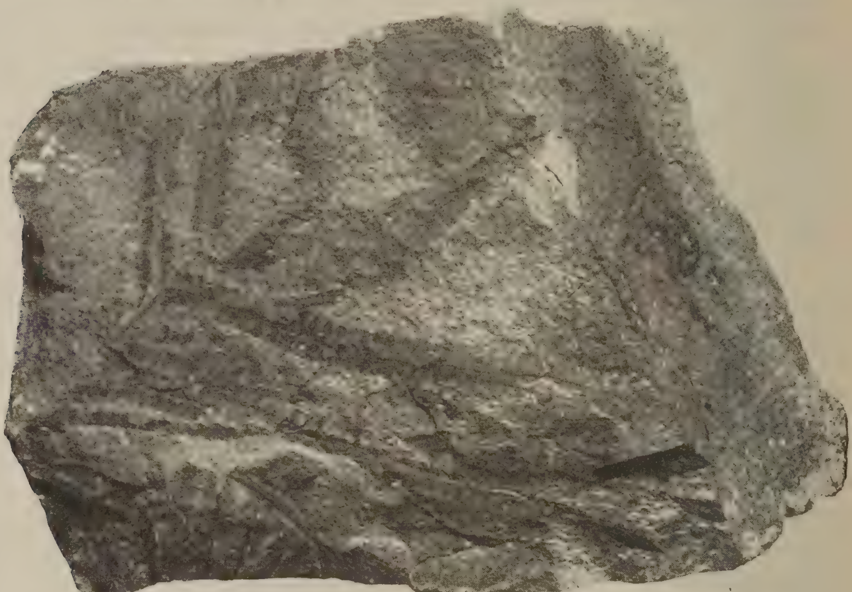

Fig. 1

y recullís tots los exemplars bons que pogués, á fi de poderne fer un estudi comparatiu ab los trobats en aquet mateix nivell, al peu occidental de la montanya dels Vosgos, los quals á mes de haber sigut objecte de interessants notas y descripcions publicades en los «*Annales des sciences naturelles*» de París, y en las «*Memoires de la Societé d'histoire naturelle de Strasbourg*», han donat materia per una important Monografía escrita per Ad. Brongniart y Mougeot (1).

(1) *Monographie des plantes fossiles du grès bigarré de la chaine des Vosges* avec 42 planch. col.; Leipzig, 1844.

Reconeguda la existencia y situació estratigráfica d' aquest jasciment, com lo triássich s' extén per tot lo Congost, cregué que buscant bè en altres llochs, sobre tot en lo fondo del trós que va desde el Figaró fins á la vora de Aiguafreda, constituhit per la base de dit terrer triássich, en un punt ó altre descubriría la continuació de aytal jaciment de vegetals.

En efecte, seguint un altre día (lo 23 del mateix mes) ab els dos companys ja anomenats, la vía férrea desde Figaró amunt, no

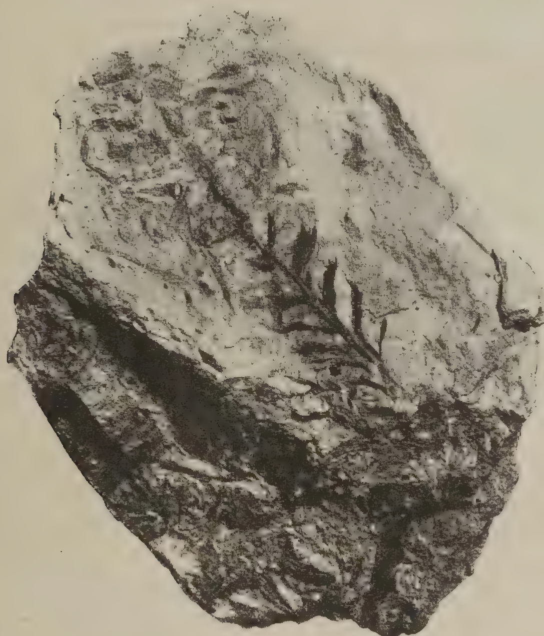

Fig. 2

gayre més enllá del barranch y de la casa anomenada el Torn, tingué la satisfacció de reconeixer lo mateix terrer en lo tall fet per lo pas de la vía férrea, ó siguin capes verdoses entre mitj de las rojas, y en ellas descubrí un nou jasciment qu' es continuació del de Polonell, ab la ventatja de esser aquí més variades les especies, y de presentarse els exemplars en molt millor estat y ben susceptibles de esser estudiats y classificats.

En los grabats adjunts se poden veurer la figura fotográfica de

alguns exemplars trobats de primer entubi. Las especies reconegudes entre ells, de las quals ne acompanyen altres varies, son la:

Pecopteris Sulziana Ad. Brong. fig. 1.
Voltzia heterophylla Ad. Brong. fig. 2.

com se veu clarament comparant els exemplars ab las figures de las láminas 6 á 14, y ab las de la 40, de la Monografía última citada.

Ademés s' hi reconeixen los géneros Albertia, Æthophyllum, Calamites y varies altres.

No hi ha que dir que es molt convenient buscar bè en aytals jaciments, á fi de poder recullir totas las especies que visqueren de aquella tant llunyana época en nostres voltants, ab lo fi de donar á coneixer al mont científich que las plantas dels boscos de las montanyas dels Vosgos s'extengueren cap al S. O. de Europa, y vingueren á poblar nostre Principat, arribant fins á las portes mateixes de Barcelona, puig que dit terrer lo tenim representat en lo recó del santuari de la Madre de Deu del Coll, demunt de Vallcarca.

JAUME ALMERA, *Pbre.*

Moluschs marins de Catalunya

Un estudi complert sobre la fauna malacológica de Catalunya está encar per fer; ó millor diré (cometent pot ser una disculpable indiscreció), per publicarse, ja que fá temps que hi treballa un dels malacólechs més entesos de Catalunya, tenint l' esperança de que no trigarém molt temps á poguer disfrutar d' els fruyts de son treball, que per cert, per lo que jo he vist, será una obra acabada y nova en la seva exposició.

Precisament pera aquets treball se m' ha demanat la llista de lo que jo tinch recullit, y al ferla, hi pensat sería interessant per els aymants d' aquesta ciencia qu' hi ha á l' Institució, el tenir noticia avansada d' els marins que posseheixo. Molts d' ells ja han sigut citats en els contats treballs parcials que se han publicat; alguns no ho han sigut encar: aquells, donchs, servirán per comprobació d' els esmentats treballs, y els últims per la seva adició.

Fora de lo que el Dr. Hidalgo diu en les seves obres, sols tinch esment d' els següents treballs parcials que se han publicat sobre

la fauna malacológica marina de Catalunya: «Catálogo de Moluscos marinos, terrestres y de agua dulce de Mataró», por el Dr. D. Joaquín M.ª Salvaña, en 1889.—«Moluscos marinos de Llansá», por D. Arturo Bofill y Poch, en 1890.—«Moluscos marinos de Llansá», por D. José M.ª Maluquer y Nicolau, en 1903 (Boletín de la Sociedad Española de Historia Natural).—«Contribution á la faune malacologique maritime de Vilasar de Mar», por D. A. de Zulueta, en 1903 (Butlletí de l' Institució).—«Contribució á la fauna malacológica de Catalunya», per D. Joseph M.ª Maluquer y Nicolau. «Alguns moluschs marins del Masnou», en 1904 (Butlletí de l' Institució).—«Moluschs marins de Catalunya», per D. Joseph M.ª Maluquer y Nicolau. - Cefalopods, any 1906.—Pteropods y Heteropods, any 1907. (Butlletí de l' Institució).

La major part de las especies que posseheixo han sigut recullidas en lo que s' en diu les Costes de Llevant, ó sia desde Cap de Creus (lindant ja ab Fransa), fins á Barcelona; de les Costes dites de Ponent, ó sia desde Barcelona cap á Valencia, molt poques ne tinch; per axó se 'm va aconsellar per persona competent, que demanés al Sr. Marqués de Samá, quina residencia habitual es Vilanova y Calafell, si 'm volía enviar la llista de lo qu' ell tingués recullit, que ab seguretat ho sería en la major part en aquelles costes: axís ho feu, y dit Sr., ab amabilitat que li agrahexo moltíssim, ha accedit á ma petició, enviantme la llista de sos valiosos reculls, que al poguerlos juntar ab lo mèu, fará sia més complert el treball, avalorantse en gran manera.

Ab el fí de simplificar, senyalaré ab las inicials (M. de S.) las localitats y especies que no figuraban en la meva llista, senthi en la de dit senyor.

Passaré, donchs, á la enumeració d' especies, fent avinent que l' ordre que seguiré es el del Dr. Ficher en el sèu «Manuel de Conchyliologie.»

CEPHALOPODA

Argonauta argo.=Lin.=Pineda.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.
(M. de S.) *Ommastrephes sagittatus.*=Lam.=Vilanova.=Calafell.
Loligo vulgaris.=Lam.=Pineda.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.
Sepia officinalis.=Lin.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S.) Vilanova, Calafell.

Sepia orbignyana.=Fer.=Vilassar.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.
» *Filliouxi.*=Lafont.=Vilassar.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.
» *rupellaria.*=Orbig.=Vilassar.
(M. de S.) *Sepia Fischeri.*=Lafont.=Vilanova.=Calafell.

PTEROPODA

Cavolinia tridentata.=Giml.=Pineda.=(M. de S.) Vilanova.
(M. de S.) *Cavolinia gibbosa.*=Raug.=Calafell).
» *vaginella.*=Cantr.=Vilanova.
(M. de S) *Cleodora pyramidata.*=Lin.=Vilanova.
= *Creseis acicula.*=Raug.=Vilanova.=Calafell.

GASTEROPODA

GADINIIDAE

(M. de S.) *Gardinia Garnoti.*=Payr.=Vilanova.=Calafell.

ACTEONIDÆ

Acteon tornatilis =Lin.=Pineda.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.
» *globulinus.*=Forbes.=Vilassar.

SCAPHANDIDÆ

Scaphander lignarius.=Lin.=Pineda.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.
» *giganteus.*=Risso.=Pineda.
Cylinchna obtusa.=Mont.=Vilassar.
(M. de S.) *Cylinchna cylindracea.*=Penn.=Vilanova.=Calafell.
= » *truncatella.*=Loc.=Calafell.
= » *acuminata.*=Brug.=Calafell.

BULLIDÆ

Bulla utricularia.=Brochi.=Pineda.
» *striata.*=Brug.=Pineda. =Vilassar.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.
» *hydatis.*=Lin.=Vilassar.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.

PHILINIDÆ

Philina Monterrosatois.=Yoffr.=Pineda.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.
» *aperta.*=Lin.=Vilassar.=(M. de S) Vilanova.=Calafell.
(M. de S.) *Philina scabra.*=Mull.=Vilanova.=Calafell.

De nostre benvolgut amich D. Antoni Mombiedro tenim dos hermosos exemplars recullits á Figueras que corresponen exactament á aquesta última.

30. *Cladonia pixidata*, Fr.—Molt comú en tot Catalunya; es troba per terra y en els tronchs corcats.
    var neglecta, Mass.—Montseny, Montserrat, Espluga de Francolí.
    var pocillum, Flot.—Vallvidrera, Moncada, Cadaqués.
    var chlorophoea, Flk.—Vallvidrera.
31. *Cladonia fimbriata*, Hoffm.—Molt comú en el humus y en els tronchs y fustas corcadas.
    var tuboeformis, Ach.—Vallvidrera, Montseny, Ribas, Olot.
    var longipes, Del.—Montserrat.
32. *Cladonia bacillaris*, Nyl.—Tibidabo.—Nou per Catalunya.
33 *Cladonia deformis*, Hoffm.—El Sr. Colmeiro refereix aquesta especie á Montserrat trobada per en Boutelout. Nosaltres no l' hem observat, citantla solzament per lo dit per aquells botánichs.
34. *Cladonia furcata*, Ach.—Molt comú en nostres boscos.
    var. racemosa, Flk.—Vallvidrera, Montserrat, boscos del Monastir de Poblet.
    var. corymbosa, Nyl.—Aquesta varietat es la més comú y més extensa, presentantse en exemplars molt grans.
    var. pinnata, Flk. f.ª truncata, Flk.—Voltants de Barcelona, Ribas, boscos del Monastir de Poblet.
    var. palamea, Ach.—Vallvidrera.
35. *Cladonia scabriuscula*, Nyl.—Santa Fé (Montseny).
36. *Cladonia pungens*, Flk.—Molt comú y abundant per tot Catalunya.
    var. nivea, Flk.—Montserrat, boscos del Monastir de Poblet.
    var. foliosa, Flk.—Montserrat, Montseny, Cadaqués, Celrá, Blanes, etc.
37. *Cladonia crispa*, Ach.—Una sola vegada hem trobat aquesta especie en el Tibidabo.—Nou per Catalunya.
38. *Cladonia cenotea*, Schoer.—Tibidabo.—Nou per Espanya.
39. *Cladonia decorticata*, Flk.—Boscos del Monastir de Poblet.
40. *Cladina rangiferina*, Nyl.—Molt comú per tot Catalunya.
41. *Cladina sylvatica*, Nyl.—Com l' anterior.
42. *Cladina uncialis*, Nyl.—Abunda en alturas superiors á 2.000 m. Carransá, Puigmal, Cadí, etc.

Ordre V RAMALÍNIDS

Fam. VIII Rocelacis

43. *Roccella tinctoria*, Ach.—En l' herbari del Dr Trémols hi êxistían dos hermosos exemplars d' aquesta especie, recullits per ell á Cadaqués y qu' ens foren cedits galantment á nostra indicació, per s' atenta familia. Nosaltres la buscarem inútilment durant molt temps en dita localitat fins que per últim la trobarem al Cap de Creus, pero tan raquítica que decidirem colocar en nostre herbari els exemplars que fins allavors habían figurat en el d' aquell distingit botánich.

El Sr. Vayreda la cita en la Vall d' Arán, y el Dr. Costa de Nuria.

44. *Roccella phycopsis*, Ach.—Montjuich, Blanes, Cadaqués.—Nou per Catalunya.

El Sr. del Amo y Mora (1) cita el R. *fuciformis* Ach. com trobat en las costas d' abdós mars en nostra península, empro nosaltres no solzament no l' hem observat en cap indret de Catalunya, sino que duptem êxisteixi en nostra costa mediterrania.

Fam. IX Tamnoliacis

45. *Tamnolia vermicularis*, Schoer.—Comú per terra y á las esquerdas de las rocas desde 2.000 m. Nuria, Puigmal, Finestrellas, Nou Creus, Cadí, etc.

Fou observada aquesta especie per en Villiers á la Vall d' Arán, d' ahont n' êxisteixen també hermosos êxemplars á l' herbari del Dr. Costa.

Fam. X Usneácis

46. *Usnea barbata*, Fr.—En els tronchs y branques dels arbres. Quiscuna vegada fructificat, Montseny, Alcover, Baga de Segalés, Vidreras, Espluga de Francolí, etc.

Existeix en l' herbari del Dr. Costa recullit á la Vall d' Arán, havent sigut també citat de dita localitat per Villiers y de Nuria per el Sr. Vayreda.

---

(1) Amo y Mora: Flora criptogámica d' Espanya y Portugal.

var hirta Fr.—Comú en las rocas, no sent raro trobarlo en els arbres. Boscos del Monastir de Poblet.

En l' herbari del Dr. Quet êxisteixen varis êxemplars recullits segons indica l' etiqueta, á la provicia de Girona. A n'el del senyor Bolós també hi es, trobat per el Sr. Puiggarí á Prats de Rey.

var. ceratina Schoer.—En les roques y tronchs de varis arbres. Boscos del Monastir de Poblet.

var. dasypoga, Fr.—Molt comú en els arbres, Boscos de Ribas, Pardinas y Celrá.

Degut á l' amabilitat del Dr. Lázaro tenim varis êxemplars de aquesta varietat, recullits per ell á Sant Feliu de Guixols. Existeix en els herbaris del Dr. Costa y del Sr. Bolós respectivament de la Vall d' Arán y de Darnius.

Hi ha una complerta discordancia entre 'ls liquenólechs moderns sobre la categoría taxonómica que correspón á cada una de las formas de l' antiga *Usnea barbata* Fr., donchs mentres Olivier y Lamy de la Chapelle las consideran com especies, Jatta sols tè com á tal las *var. ceratina* y *plicata*, tenint á les demés com varietats de la *barbata*, y Harmand ni aquestas admet considerantlas totas com varietats d'aquella. Nosaltres seguint el criteri d' aquest últim tampoch donem carácter especifich á cap d' ellas, tota vegada que 'ls carácters purament morfológichs, coloració, tamanyo, ramificació, etcétera, de que's valen pera establir las diferencias, son de tan poca importancia per sa excessiva variació, que tot sovint resulta difícil distingirlas.

Harmand arriba més enllá en la unificació de las mateixas fentne sinonimias de las varietats *dasypoga* y *plicata* é indica que també podría ferse ab *hirta* y *florida* alegant per això, que les mes de las vegades es realment impossible diferenciarlas.

Fam. XI Cetrariacis

47. *Cetraria islandica*, Ach.—Molt comú en las altas regions de tot Catalunya, Pirineus, Montseny, etc.

var. *platyna*, Ach.—Nuria (Bosch de la Verge) á 1900 m.

var. *crispa* Ach.—Comú á las alturas prop de Nuria y Puigcerdá á 2000 m.

Aquesta especie tan conegada per sas aplicacións medicinals ha sigut citada per casi tots els botánichs que han herbo-

risat á Catalunya y pe'ls farmacéutichs establerts en paratjes próxims á son área de vegetació.

48. *Cetraria aculeata*, Fr.—Molt comú en las montanyas de casi tot Catalunya.
var. *spadicea*, Ach.—Espluga de Francolí, Montseny, Sant Llorens, Camprodón, San Pere de Roda, etc.
var. *muricata*, Ach.—Santa Fé, Viladráu, Cadaqués, Ribas, Berga.—Aquesta varietat sol trobarse en llochs assoleyats.

49. *Cetraria tristis*, Fr.—Regions alpinas dels Pirineus. Finestrellas, Noucreus, Puigmal, alturas prop de Puigcerdá. Ultimament l' hem observat á las Agudas (Montseny).
Existeix en els herbaris dels Sr. Bolós y Puiggarí.
El Sr. Colmeiro també le cita trobat per Villiers á la Vall d' Arán.

50. *Platysma cucullatum*, Hoffm.—En las regións áridas de l' alt Pirineu desde 2500 m. Alturas prop de Nuria. Picada (Vall d' Arán).
Existeix en el herbari del Dr. Tremols recullit també á Nuria.
Degut á l' amabilitat del Sr. Guitart de Manresa tenim alguns exemplars d'aquesta rara especie trobats com els anteriors á Nuria.
El Sr. del Amo la cita com trobada á l' alt Pirineu, sens citar cap localitat.

51. *Platysmà pinastri*, Nyl.—En l' alt Pirineu á la soca dels pins, Nuria, y entre las rocas Noucreus desde 2300 m.—Nou per Catalunya.

52. *Platysma nivale*, Nyl.—Per terra y en las esquerdas de las rocas, Nuria, Camprodón, Puigmal, Carransá, alturas prop de Puigcerdá, etc.

53. *Platysma glaucum*, Ach.—Viu en las rocas y en el tronch dels arbres.
var. *fallax*, Ach.—Sol trobarse encara qu' escás, en casi tots els boscos de les altes regions, Vall de Nuria, Carransá, Puigcerdá.
var. *fuscum*, Plot.—Molt raro. No hem vist més que un exemplar á n' el bosch de Ribas á 1300 m. d' altitut.

54. *Platysma sœpincola*, Ehr.—Molt raro. Sols l' hem trobat una vegada cap el cim del bosch de Ribas á 1300 m.

Fam. XII Alectoriacis

55. *Alectoria sarmentosa*, Ach.—Ribas, Berga, Vall d' Aran.—Nou per Catalunya.
    var. *crinalis*, Ach.—Camprodón.—Nou per Catalunya.
56. *Alectoria jubata*, Ach.—D' aquesta especie l' herbari del doctor Costa en conté molt bons exemplars recullits á Berga, ahont també l' hem trobat nosaltres.
    var. *prolixa*, Krb.—Bosch de Ribas á 1300 m.
57. *Alectoria implexa*, Nyl.—Ribas, Camprodón, Bagá.—Nou per Catalunya.
58. *Alectoria lanata*, L.—Agafat á las rocas. Nuria, Carransá.
    var. *Alpicola* Whlb.—Puigmal á 2,700 m.
    El tipo fou citat per en Villers á la Vall d' Arán, empró la varietat es nova per la Flora catalana. Hi ha liquenólechs que col-locan aquesta especie en el genre *Parmelia* perque al comens de son desenrotllo es fîxa al soport per varis punts, quin caracter no considerem de prou importancia pera que pugui anteposarse á las demés analogías de vegetació.

Fam. XIII Ramalinacis

59. *Ramalina calicaris*, Ach.—En els tronchs y brancas dels arbres. Molt comú y abundant per tota Catalunya.
    var. *canaliculata*, Fr.—Sant Llorens, Boscos del Monastir de Poblet.
    var. *subfastigiata*, Nyl.—En els tronchs dels faigs, Montseny.
    El tipo existeix en casi tots els herbaris que s' han format ab plantas catalanas, empró las varietats son novas per Catalunya.
60. *Ramalina farinacea*, Ach.—En els arbres, especialment á las brancas mortas. Tan comú y abundant com l' anterior.
    var. *gracilenta*, Ach.—Sant Llorens, Espluga de Francolí. Aquesta varietat es saxícola y nova per Catalunya.
    var. *minutula*, Ach.—Molt rara. Sols l' hem trobat una vegada á n' els Boscos del Monastir de Poblet.—Nova per Espanya.
61. *Ramalina fraxinea*, Ach.—En las escorsas de diversos arbres.

Voltants de Barcelona, Viladráu, Celrá, Boscos del Monastir de Poblet, etc.

var. *calicariformis*, Ach.—Molt freqüent á la majoría dels boscos, trobantse á Manresa, Gualba, Viladrau, Arbucias, Santa Fé, Moyá, Ribas, Berga, Alcover, Espluga de Francolí, etc.

var. *ampliata*, Ach.—Montserrat.

var. *luxurians*, Del.—Viladrau, Celrá, Boscos del Monastir de Poblet.

62. *Ramalina polimorpha*, Ach.—Agafat á las rocas. Boscos del Monastir de Poblet, Ribas, Cadaqués.

var. *ligulata*, Ach.—Boscos del Monastir de Poblet.

63. *Ramalina pollinaria*, Ach.—Aquesta especie ha sigut citada prop de Vich per el Sr. Masferrer y á Nuria per el Sr. Vayreda.

64. *Ramalina scopulorum*.—Viu ordinariament en las rocas prop del mar. Blanes, Cap de Creus, Cadaqués.—Nou per Catalunya.

65. *Ramalina evernoides*, Nyl.—Viu en las rocas y en els tronchs y branques dels arbres. Vallvidrera, Moncada, Sant Llorens, Montseny, Boscos del Monastir de Poblet, etc.

May l' hem pogut veure fructificat á Catalunya. Es molt comú en arbres fruyters.

66. *Evernia divaricata*, Ach.—Nosaltres no l' hem observat, empró la citem per indicarlo Villiers á la Vall d' Arán y el senyor Vayreda á Nuria.

67. *Evernia prunastri*, Ach.—Viu á las brancas dels arbres, rarament á terra. Per tot Catalunya.

forma *munda*, Oliv.—Molt comú.

var. *gracilis*, Ach.—Sant Llorens.

68. *Evernia furfuracea*, Ach.—Comú desde 800 m. y alguna vegada á menos altitut.

var. *platyphylla*, Rabenh.—Ribas, Boscos del Monastir de Poblet.

var. *appressa*, Harm.—Nuria.

var. *scrobicina*, Ach.—Espluga de Francolí.

var. *corallina*, Harm.—Saxícola. Boscos del Monastir de Poblet.

var. *ceratea*, Ach.—Debem á l' amabilitat del Sr. Guitart el haber pogut estudiar aquesta escassa varietat, enviantnos

dos hermosos exemplars trobats per ell mateix á Manresa.

var. *candidula*, Nyl.—Com l' anterior, també comunicat per el Sr. Guitart y de la mateixa localitat.

Ordre VI PARMÉLIDS

Fam. XIV PARMELIACIS

69. *Parmelia caperata*, Ach.—Molt comú per tot Catalunya á las escorsas dels arbres y á las rocas. Casi sempre sol presentarse estéril, haventlo trobat fructificat en el Montseny y en els boscos del Monastir de Poblet, aproximadament á una altitut de 800 m. en abdós localitats.

70. *Parmelia conspersa*, Ach.—Molt comú per tot Catalunya.

    var. *isidiosa*, Nyl.—Vallvidrera, Moncada, Montseny, Ribas, Campeyas, etc.

    Aquesta varietat 's troba rarament sobre 'ls arbres.

    var. *stenophylla*, Ach.—Com l'anterior, també molt freqüent. Voltants de Barcelona, Gavá, Moncada, Esparraguera, Montserrat, Sant Llorens, Cadaqués, Ribas, Ripoll, Berga, etc.

71. *Parmelia olivetorum*, Nyl. Viu entre las molsas. Aquesta especie solzament l' hem trovada á Ribas y á Camprodón.—Nou per Catalunya.

    Sol presentarse barrejada ab l' anterior, del que 's distingeix molt fácilment per la coloració porpra qu' esdevé ab el cloruro calci.

72. *Parmelia tiliacea*, Ach.—Solzament l' hem observat á Montseny, arrapat als tronchs dels faigs.—Nou per Catalunya.

    Las citacions que fins are s' han fet d' aquesta especie 's referían més aviat á ses varietats, especialment á la *P. scortea* Ach., considerada avuy per la majoría dels liquenólechs com especie independent; aixís, donchs, devem descartar d' aquells la que 's refereix en aquesta.

73. *Parmelia scortea*, Ach. – Molt comú en tot Catalunya, tan tost agafat á las rocas com als arbres. Tibidabo, Tarrassa, Gualba, Viladráu, Cadaqués, Olesa, Montserrat, Espluga de Francolí, etc.

74. *Parmelia carporrtrizans*, Tayl.—Raro. Arrapat al tronch dels faigs. Montseny.—Nou per Catalunya.

Pera molts liquenólechs aquesta especie no es més que una forma de la *P. tiliacea* Ach , de la que 's distingeix per presentar una corona de fibrillas negres envoltant la base dels apotecis.

75 *Parmelia revoluta*, Flk.—En las rocas y en las escorsas dels faigs. Montseny.

var. *latifolta*, Arn.—En els faigs. Santa Fé (Montseny).

var. *angustifolia*, Arn.—Saxícola. En la mateixa localitat.

El tipo es nou per Catalunya y les varietats ho son també per la flora espanyola.

76. *Parmelia perlata*, Ach.—En nostra Memoria del doctorat en Farmacia anomenada *Contribución al estudio de la Liquenología de Cataluña*, deyem respecte d' aquesta especie:

«El Sr. Colmeiro indica aquesta especie á Montserrat y á la Vall d' Arán, citada respectivament per Bautelant y per Villiers, sens que nosaltres l' haguem poguda observar en cap indret de Catalunya, referintse sens dupte dits senyors á la antiga *P. perlata* Act., avuy tan desmembrada per els moderns liquenólechs (1), confirmantho la troballa *P. trichotera* Hue á Montserrat, localitat ahont aquella havía sigut citada. No obstant, l' anotem aquí desprès de fer constar nostres duptes respecte d' una probable confusió ab quiscuna de ses antigas varietats.» Avuy devem confirmar la presencia del tipo de l' actual *P. perlata* Ach. á Catalunya, donchs últimament l' hem recullit á Blanes agafat als tronchs dels roures y alzines (2).

77. *Parmelia trichotera*, Hue.—Molt comú per tot Catalunya, indiferentment saxícola y lignícola.

78. *Parmelia perforata*, Ach.—Montseny. En els faigs.

Es distingeix molt fácilment de la *P. perlata* Ach. per la coloració roja que pren ab la potassa, ademés de tenir ordinariament perforats els apotecis; empró aquest carácter no es sempre apreciable per trobarse tot sovint sense aquets orgues.

En 1902 trobarem un exemplar estéril als voltants de Barcelona que atribuhirem á n' aquesta especie, empró estudiat desprès ab detenció y comparantlo ab els trobats en el

(1) Hue, Causerie sur les Parmelia. París, 1898.

(2) L' hem observat molt abundant á las Balears,

UMBRELLIDÆ

Umbrella mediterranea.=Lam.=Barcelona.

PTEROCHEIDÆ

Carinaria mediterranea.=Peron =Pineda.

ATLANTIDÆ

(M. de S.) *Atlanta Peroni.*=Lesmeur.=Calafell.

CONIDÆ

Conus gallo-provincialis.=Loc.=Pineda.=Rosas.
» *mediterraneus.*=Brug. = Pineda. = Lloret.=(M. de S.)=Calafell.
» » *var. rubescens.*=B. D. D.=Vilasar.=Rosas.
» *sub-mediterraneus.*=Loc.=Cadaqués.
Pleurotoma emarginatum.=Donov.=Pineda.
Mangilia Dollfusi.=Payr.=Pineda.
» *Cordieri.*=Payr.=Pineda.
» *reticulata.*=Renieri.=Pineda.=Vilasar=(M. de S.)=Vilanova.
» *purpurea.*=Mont.=var. *Philberti.*=Mich.=Rosas.
» » var. *La Viae.*=Mont.=Rosas.
» » var. *bicolor.*=Risso.=Pineda.
» *decusata.*=Loc.=Pineda.
» *attenuata.*=Montg.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *Villiersi.*=Mich.=Pineda.
» *horrida.*=Mont.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *secalina.*=Philip.=Pineda.
» *taeniata.*=Desh =Rosas.
» *linearis.*=Montg.=Rosas.
» *albida.*=Desh.=var. cærulea.=Philip.=Vilasar.
(M. de S.) *Mangilia septangularis.*=Mont.=Vilanova.
= » *brachystoma.*=Philip.=Vilanova.
= » *lavigata.*=Philip.=Vilanova.
= » *Vanquelini.*=Payr.=Vilanova.
= » *derelicta.*=Reeve.=Vilanova.
= » *Paciniana.*=Calc.=Vilanova.
= » *concinna.*=Seac.=Vilanova.
= » *elegans.*=Donov.=Vilanova.

CANCELLARIDÆ

(M. de S.) *Cancellaria caucellata.*=Lam.=Vilanova.=Calafell.
= » *similis.*=Sow.=Vilanova.

MARGINELLIDÆ

Persícula milliacea.=Lam.=(Marginella milliaria =Lin.)=Rosas. Vilassar.=(M. de S)=Vilanova.
» *clandestina.*=Brochi.=Rosas.
» *triticea.*=Lam =Rosas.=Vilassar.
(M. de S.) *Persícula Philippii.*=Mont.=Vilanova.

MITRIDÆ

Mitra ebenus.=Lam.=Rosas.=(M. de S)=Vilanova.
» *cornea.*=Lam.=Pineda.=Rosas.=Vilassar.
» *tricolor.*=Gml.=Palamós.=Cadaqués.=Vilassar.
» *lutescens.*=Lam.=Lloret.=Rosas.
Turrícula (Mitrolumna) *oliviformis.*=Cantr.=Pineda.
» (») *olivacea.*=Cantr.=Cadaqués.

FASCIOLARIDÆ

Fusus rostratus.=Olivi.=(strigosus Lam).=Pineda.=(M. de S.)= Calafell.
» *parvulus.*=Mont.=Pineda.
» *kobaltianus.*=Mont.=Pineda.
» *latiroides.*=Mont.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *pulchellus.*=Philip.=Pineda.=Vilassar.
» *contrarius.*=Lam.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *Syracusanus.*=Lin.=Vilassar.

BUCCINIDÆ

Pisana maculosa.=Lam.=Pineda.=Vilassar.=Lloret.
» *orbigui.*=Loc.=Cadaqués.=Lloret.=Pineda.
Euthria major.=Loc.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *cornea.*= Lin.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *gracilis.*=Loc.=Cadaqués.

NASSIDÆ

Nassa graniformis.=Lam =Pineda =Rosas.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *graniformis*.=Lam.=Varietas.—Castelldefels.
» *incrasata*.=Mull.=Pineda =Vilassar.=(M de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *ambigua*.=Mont.=Pineda.=Vilassar.
» *Jouseaumey*.=Loc.=Pineda.
» *pigmœa*.=Lam.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *cornicula*.=Olivi =Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *Donavania* =Risso.=Pineda.
» *reticulata*.=Lin.=Pineda.=Barcelona.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell
» *pellucida*.=Risso.=Pineda.
» *nana* =Yem.=Pineda.
» *Guernei*.=Loc.=Cadaqués.=Pineda.=Vilassar.
» *mutabilis*.=Lin.=Cadaqués.=Rosas.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *inflata*.=Lam.=Rosas.=Cadaqués.
» *globulina*.=Loc.=Rosas.
» *Cuvieri*.=Payr.=Barcelona.= Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.
» *Bucquoi*.—Loc.—Barcelona.=(M. de S.)=Vilanova.
» *Monterrosatoi*.=Loc.=Barcelona.
» *Ferusacci*.=Payr.=Barcelona.=(M. de S.) Vilanova=Calafell.

(M. de S.) *Nassa Ferusacci* var. *elongata*.=Vilanova=Calafell.
= » » var. *varicosa*.=Vilanova=Calafell.

Nassa Bourguignati.=Loc.=Barcelona.=(M. de S.)=Calafell.
» *elongata*.=Loc.=Barcelona.
» *mutabilis*.=Lin.=var. *minor*.=Mont.—Rosas.
» *valliculata*.=Loc.=Pineda.
» *Lacepedi*.=Payr.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell
» *unifasciata*.=Kiener.=Cadaqués = Pineda =Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.

(M. de S.) *Nassa reticulata*.=Lin.=var. *Poirieri*.=Loc.=Calafell.
= » *Mabillei*.=Loc.=Vilanova.
= » *nitida*.=Jeffreir.=Calafell.

COLUMBELLIDÆ

Columbella rústica.=Lin.=Pineda=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell

Columbella minor.=Scac.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.

» *scripta.*=Lin.=Pineda =(M. de S.)=Vilanova.

MURICÍDÆ

Trophon musicatus.=Montg.=Vilassar.=(M. de S.) =Vilanova.

Murex trunculus.=Lin.=Cadaqués=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell

» *brandaris.*=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova=Calafell.

» *brandariformis.*=Loc.=Pineda.

» *conglobatus.*=Mich.=Pineda.=(M. de S) =Calafell.

» *Edwardsi.*=Payr.=Pineda. = (M. de S.)=Vilanova=Calafell.

» *Blainvillei.*=Payr.=Pineda.=(M. de S.) =Calafell.

» *aciculatus.*=Lam.=(corallinus. Scac.)=Vilasar.=(M. de S.) Vilanova.

Murex sub-aciculatus.=Loc.=Pineda.

(M. de S.) *Murex brandaris.*=Lin.=var. *trispinosus.*=Loc.=Vilanova.

(M. de S.) *Murex brandaris.*=Lin.=var. *unispinosus*=Calafell.

= » *decusatus.*=Guel.=Vilanova, Calafell.

= » *porrectus.*=Loc.=Vilanova.

= » *nux.*=Reeve.=Vilanova.

Ocinebra Meyendorffii.=Calcara.=Pineda.

» *craticulata.*=Broch.=Pineda.

» *cingulifera.*=Lam.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.

» *erinacea.*=Lin.=Pineda.=(M. de S)=Vilanova=Calafell.

» *nucalis.*=Reeve.=Pineda=Vilasar.

» *tarentina.*=Lam.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova=Calafell.

» (Hadriana) *Brochii.*=Mont.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.

Lachesis minima.=Risso.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.

» *mamillata.*=Mont.=Cadaqués.=(M. de S.)=Vilanova.

(M. de S.) *Lachesis turitellàta.*=Desh.=Vilanova.

= » *candidissima.*=Philip.=Vilanova.

Purpura hmastoma.=Lin.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova=Calafell.

(M. de S.) *Purpura Barcinonensis.*=Hidalgo.=Barcelona.

Corallophilidæ

Corallophilia alucoides.=Blainville.=Cadaqués=Pineda.

Tritonidæ

Triton cutaceus.=Lin.=Pineda—Cadaqués.=(M. de S.)=Vilanova.=Cadaqués.

Triton nodifer.=Lam.=Cadaqués.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

» *corrugatus.*=Lam.=Pineda.=Cadaqués.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

» *curtum.*=Loc.=Pineda.

» » =Loc.=varietas?=Pineda.

» *Danielli.*=Loc.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

Argobucinum giganteum.=Lam=Pineda=(M. de S.)=Calafell.

Casididæ

(M. de S.) *Casis saburum.*=Brug.=Vilanova.

» *granulosa.*=Bourg.=Pineda.

» *calamistrata.*=Loc.—Pineda.

» *undulata.*=Gml.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.

» » var. *Gmelini.*=Loc.=Calafell.

Morio echinofora.=Lin.=Pineda. =(M. de S). = Vilanova.=Calafell.

» » var. *subusdulosa.*=(B. D. D.)=Pineda.

» » var. *obsoleta*=(B. D. D.)=Pineda.

» » var. *sólida.*=(B. D. D.)=Pineda.

» » var. *globosa*=(B. D. D.)=Vilassar.

» *mútica.*=Tiberi.=Pineda. =(M. de S)=Vilanova. = Calafell.

» *rugosa.*=Lin=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.

» *thyrrhena.*=Chemn.=Pineda.

(M. de S.) *Mario Bucquoyi.*=Loc.=Vilanova.=Calafell.

Dolidæ

(M, de S.) *Dolium galea.*=Lin=Vilanova.=Calafell.

Cypridæ

Ovula carnea=Lam.=Pineda.

» *adriatica*=Sow.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell

Cypræa spurca=Lin.=Cadaqués.

» *pirum.*=Gml.=Cadaqués.=(M. de S.)=Vilanova.

Cypræa lurida.=Lin.=Cadaqués.=(M. de S.)=Calafell.
» (trivia) *europæa.*=Vilasar.=(M. de S.)=Calafell.
» » *Jouseaumey.*=Loc.=Vilasar.=Rosas.
» » *pulex.*=Sol.=Pineda.=Rosas.
» » *Mollerati.*=Loc.=Pineda.
Erato lœvis.=Donov.=Pineda.

Chenopodidæ

Chenopus bilobatus.=Loc.=Pineda.
» *pespelecani* =Lin.=Pineda.=(M. de S.)= Vilanova.= Calafell.
» *serresianus.*=Mich.=Pineda.=(M. de S.)= Vilanova.= Calafell.

Cerithidæ

Triforis perversa.=Lin.=La Escala.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
Cerithium muritis.=Anton.=Cadaqués.
(M. de S.) *Cerithium protractus.*=Biv. fili =Vilanova.= Calafell.
= » *Servaini.*=Loc.=Vilanova.=Calafell.
= » *Bourguignati.*=Loc.=Cadaqués.
» *rupestris.*=Risso.=Rosas.
» » var. *minor* =B. D. D.=Pineda.
» » var. *attenuata.*=B. D. D. = Cadaqués.
» » var. *plicata.*=B. D. D.=Cadaqués.
» *provincialis.*=Loc.=Cadaqués.=(M. de S.)= Vilanova.=Calafell.
» *lividum.*=Reig.=Cadaqués.
» *Masiliensis.*=Loc.=Cadaqués.
» *stromaticum.*=Loc.=Cadaqués.
» *renovatum.*=Mont.=Pineda.=Cadaqués.
» *vulgatum.*=Brug.=Pineda.=Vilassar.
» » var. *hirta.*=B. D. D.=Cadaqués.
» » » *tuberculata* =Philip. =Pineda. (M. de S.)=Vilanova=Calafell.
» » » *spinosa.*=B. D. D.=Vilassar.
» » » *alucaster.*=Brochi.=Pineda.= (M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

Bittium Latrelly.=Payr.=Cadaqués =Pineda.=(M. de S)=Vilanova.
» *reticulatum.*=Da Costa.=Pineda.
» » var. *exigua.*=Mont.=Rosas.
» *paludosum.*=Mont.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *lacteum.*=Philip.=Rosas.
» » var. *tessellata.*—B. D. D.=Vilassar.
(M. de S.) *Bittium scabrum.*=Olivi.=Vilanova.
= » *Afrum.*=Damilio et Saudrí.=Vilanova.
= » *Jadertinum.*=Brusina.=Vilanova.
= » *persillum?*=Yeffr.=Vilanova.
Cerithiopsis=*tuberculatus.*=Montg. = Masnou.=(M. de S.) =Vilanova.
(M. de S.) *Cerithiopsis minima.*=Brusina.=Vilanova.

VERMETIDAE

Vermetus triqueter.=Bivona.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *erroneus.*=Montg.=Pineda.
» *Cuvieri.*=Risso.=Vilassar.=(M. de S.).=Vilanova=Calafell.
» *subcancellatus.*=Bivona.=Rosas.=(M. de S.).=Vilanova.=Calafell.
» *cristatus.*=Briondi.=La Escala.
» *arenarius.*=Lin.=Pineda.
» *glomeratus.*=Lin.=Rosas.
Tenagodes engina.=Lin.=Pineda.

TURRITELLIDAE

Turritella comunis.=Risso.=Pineda.=(M. de S.).=Vilanova=Calafell.
» » var. *soluta.*=B. D. D.=Pineda.
» » var. *nivea.*=B. D. D.=Pineda.
» » var. *obsoleta.*=B. D. D.=Pineda.
» *mediterranea.*=Montg.=Pineda.
» *triplicata.*=Brochi.=Rosas.=Vilasar.
(M. de S.) *Turritella turbona.*=Monot.=Vilanova=Calafell.
= *Mathilda retusa.*=Brug.=Vilanova.

(Continuará)

CROCUS MARCETI.—PAU, N. SP.

Involucrati et *Vernales.*—*Cr. carpetano*, B. et R. affinis.

Uniflorus tubere ovato-conico avellanæ magnitudine, tunicis fibrosis parallele, foliis synanthiis subulatis obtusis canaliculata et albo-univittata facie; spatha monophilla; perigonii tubo valde longo albo vel variegato, laciniis oblongis externis paulo longioribus, omnibus violaceo-striatis, stris ramosis, fauce alba et glabra, filamento candido anthera duplo breviore; stigmatibus antheras triplo brevioribus albis denticulatis —Miracle (Lérida): Febr. Mart. P. Marcet, Leg.

Donatius pera el Museo

Donatiu del Excm. Sr. Duch de Tarifa y de Denia.—Exemplar de sal; Cardona.

Donatiu del Dr. Baltassar Serradell.—Varias rocas y minerals procedents de Catalunya.

Donatiu de D. Llorens Tomás.—Sofre natiu; ópal dintre de calissa (El Figaró).

Donatiu de D. Federich García.—Dos blochs de calissa; Vallirana.

Donatiu de Mr. Georges Delgado.—Varis minerals procedents de Catalunya.

Donatiu del Sr. Rosals.—Exemplars de tremolita, de Gualba.
» » » » llhersolita »
» » » » ofita »

Donatiu de mossen Font y Sagué.—Disodila, de Castellar del Riu.

Donatiu del Sr. Ferrer y Gomis.—Ampelita; Sant Climent del Llobregat.

Donatiu del Sr. Manel Llenas.—Un exemplar de gran tamany de un tronch d' eura.—Escletxas del Papiol.

Imp. LA HORMIGA DE ORO — Nueva San Francisco 17, Barcelona.

Publicacions en venta en la «Institució Catalana d' Historia Natural»

Butlletí.

Any 1902	8	ptas.
» 1903	8	»
» 1901, 1902 y 1903 plegats (quedan pocas coleccións)	25	»
Any 1904	5	»
Números solts, sempre que n' hi hagin de sobrers	0'25	»

Catálech de Himenópters de Catalunya,

per D. Joseph M.ª Bofill y D. Pere Antiga

Tentredinidæ	0'60	ptas.
Chrysidæ	0'50	»
Sphegidæ	0'60	»
Sapygidæ, *Scolidæ* y *Mutillidæ*	0'60	»
Vespidæ	0'50	»
Pompilidae	0'50	»

Per D. Joseph M.ª Bofill

Ichneumonidæ	1'00	»
Apidae	1'00	»

Pera adquirir qualsevol d' aquestas publicacións, dirigirse al Tresorer de la Institució (Paradís, 10, 1.er, Barcelona).

Pera pagos inferiors á 50 pessetas poden enviarse sellos de correus de 0'15 ptas., 0'10 ptas., 0'05 ptas., y 0'02 ptas. Els sellos francesos, italians y alemanys de 0'15 frs., 0'15 liras y 0'20 mks., també son atmesos. Els pagos superiors á 50 pessetas poden ferse efectíus pel Giro Mutuo ó lletra de fácil cobransa.

Cambis que té l' Institució ab altres Societats

Naturae Novitates—Berlin.
Deutsch Entomologisdzen Gessellschaff.—Berlín.
R. R. Zoologisch-Botanische Gessellschaff.—Viena.
Polixena.—Viena.
Instituto Egyptien.—Cairo (Egipto).
Societé Entomologique de Belgique —Bruselas.
Societé Royale Malacologique de Belgique.—Bruselas.
Societé Royale de Botanique de Belgique.—Bruselas.
Societé Entomologique Namuroise.—Namur (Belgica).
Societé Belge de Geologie, de Paleontologie et d'Hydrologie.—Bruselas.
Sociedade scientifica de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Museum de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Revista Chilena de Historia Natural.—Valparaíso (Chile).
Entomological Society of Ontario.—Ontario (Canadá).
Real Sociedad Española de Historia Natural.—Madrid
Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales.--Madrid.
Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales.—Zaragoza.
Butlletí del Diccionari de la llengua catalana.—Palma de Mallorca.

Revista Montserratina.—Monastir de Montserrat.

Revista de Menorca, del Ateneo Científico, Literario y Artístico.—Mahon (Menorca).

Smithsonian Institution.—Washington (E. U. A.)

United States National Museum.—Washington (E. U. A.)

United States Geological Survey.—Washington (E U. A.)

American Museum of Natural History.—New-York (E. U. A.)

Boston Society of Natural History.—Boston (E. U. A.)

Missouri Botanical Garden.—Saint Louis (E. U. A.)

The Lloyd Library.—Cincinati-Ohio (E. U. A.)

Academy of Sciences, Arts and Lettres.—Madison Wis (E. U. A.)

The Chicago Academy of Sciences.—Chicago (E. U. A.)

La Feuille des jeunes Naturalistes.—Paris.

Museum de Histoire Naturelle.—París.

Societé Entomologique de France.—París.

Societé Zoologique de France.—París.

Institut de Zoologie de l' Université de Montpeller.

Societé d' Etudes scientifiques de l'Aude.—Carcasona.

Societé des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France.—Nantes.

Museo Civico di Storia Naturale di—Genova.

Museo di Zoologia et Anatomia comparata della R. Universitá di Torino.

R. Stazione di Entomologia Agraria, «Redia»—Florencia.

Societá di Naturalisti. —Nápoles.

Academia Gioenia di Science Naturali.—Catania (Italia).

Reale Accademia dei Lincei.—Roma.

Pontificia Accademia dei Nuovi Lincei.—Roma.

Zoological Society of London.—Londres.

Conchological Society of Great Britain and Irland.—Manchester.

Musee Oceanografique de—Mónaco.

Institut Geologique de México.—México.

Commissao do Serviço Geologico de Portugal.—Lisboa.

«Broteria»—Revista de Sciencias Naturaes do Collegio de San Fiel.—Soalheira (Portugal).

Societé Portugaise des Sciences Naturelles.—Lisboa.

Societé de Naturalistes de Kiew (Rusia).

Institut Zootecnique de l'Université de—Jurgen (Rusia).

Museo Nacional de—Buenos-Aires (Rep. Arg.)

Societé Entomologique-du-Musee d'Histoire Naturelle.—Berna (Suissa).

Institut National Genevois.—Genève (Suissa).

Entomologisk Tidskrift. Entomologista Föreningen in.—Stockholm (Suecia).

Université de Upsala (Suecia).

Museo Nacional de San Salvador (Rep. de El Salvador).

Museo Nacional de Ciencias Naturales.—Montevideo.

Real Academia de Ciencias Naturales.—Barcelona.

Centre Excursionista de Catalunya.—Barcelona.

El Colmenero Español.—Barcelona (Gracia).

Imp. LA HORMIGA DE ORO. — Nueva San-Francisco 17, Barcelona.

Segona época. Any 6.é—Núm. 3 Mars 1909

Butlletí de la Institució Catalana d'Historia Natural

Nulla unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest.
CONST. DE FID. CATH. C. IV.

SUMARI

LOCAL SOCIAL
Carrer del Paradís, núm. 10, pis 1.er, 2.a
BARCELONA

INSTITUCIÓ CATALANA D' HISTORIA NATURAL

Socis numeraris.—Deuen ser presentats per tres socis, y atmesos en sessió. Pagan **deu pessetas** l' any (que poden fer efectivas á D. Lluís Soler, Raurich, 9, Barcelona, ó enviar al Sr. Tresorer de la **Institució**, Raurich, 16 y 18), reben totas las publicacións de la Societat y poden consultar la Biblioteca y Museo.

Butlletí.—Cada mes surt el **Butlletí** de la **Institució**, menos los mesos de Juliól, Agost y Septembre.

Anuncis.—Els de cambis de llibres ú objectes d' Historia Natural s' insertarán gratis, encare que siguin de personas extranyas á la **Institució**, previa aprovació de la Junta.

Tiratjes á part:

Sense cobertas	50 exemplars	100 exemplars
1- 4 planas	5 ptas.	8 ptas.
5- 8 »	8 »	15 »
8-16 »	15 »	25 »

Els pedidos deurán ferse **directament á la imprenta** Nova de S. Francisco, 17.

Toutes les **communications** et **échanges** doivent être envoyées au siège de la Societé:

Paradis, 10, 1.er, 2.a—Barcelona (Espagne)

NOTA.—BEMERKUNG

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desitja 'l cambi de publicacións.

Die «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» bittet um Gegensendungen.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desea el cambio de publicaciones.

The «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desires to exchange publications.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» demande l' échange.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» chiede ricambio.

BUTLLETÍ

DE LA

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL

2.ª ÉPOCA | BARCELONA, MARS DE 1909 | ANY VI.—NÚM. 3

SECCIÓ OFICIAL

SESSIÓ DEL 4 DE MARS DE 1909

Presidencia de D. Felip Ferrer y Vert

A les 21 y 50 minuts y ab l' assistencia dels socis Srs. Maluquer (S.), Maluquer (Joaquím), Ferrer y Dalmau (M.), Ventalló, Ferrer y Gomis, Corretjer, Font y Sagué, Delgado, Soler, Llenas, Tarré y Tomás, el Sr. President obrí la sessió llegintse tot seguit l' acta de l' anterior, que fou aprovada.

SOCIS ATMESOS.—Ho son per unanimitat els senyors Manel Gibert y Millet, Joaquim Folch y Girona y Pius Font y Quer, que foren presentats en l' anterior sessió.

PROPOSTAS DE NOUS SOCIS.—Els socis Robert Ferrer y Gomis, Manel Corretjer y Norbert Font y Sagué, proposan á D. Manel Navarro y Ferré (de Barcelona).

Els Srs. Jaume Almera, Norbert Font y Sagué y Llorens Tomás proposan á D. Antoni de Samá (de Vilanova y Geltrú).

Els Srs. Lluis Soler, Llorens Tomás y Manel Llenas proposan á D. Eduard Xammar (de Barcelona).

Els Srs. Felip Ferrer, Norbert Font y Sagué y Salvador Maluquer proposan á D. Joseph M.ª de la Fuente (de Pozuelo de Calatrava—Ciudad Real).

Ditas propostas quedan en el cartell d' anuncis pera votarlas en la vinenta sessió.

COMUNICACIONS.—El Conservador del Museo llegeix una nota de diversos donatius, acordantse remerciar á llurs donants y al em-

semps interessar á tots els socis de l' Institució pera que remiteixin els duplicats que tinguin, á fi de cooperar á l' engrandiment de les col·leccions comensadas.

—Mossén Font y Sagué presenta un exemplar de *Disodila*, recullit á Castellar del Riu, fent remarcar lo interessant d' aquesta troballa, ja que 's tracta d' un mineral no citat fins are á Catalunya y del que hi ha probabilitats sigui també nou per Espanya.

El mateix senyor llegeix un treball de Mr. Harlé sobre mamífers fóssils de Catalunya, en el que tracta d' uns fragments de mandíbulas y crani de la *Hyaena spelaea* acompanyant els exemplars que foren trobats á Moncada y que presentan grans analogías ab la *H. striata*.

—El Sr. Maluquer (S). llegeix una nota del P. Navás sobre els Ascaláfits.

També dona compte dit senyor d' un treball llegit per el Doctor Cadevall á l' Academia de Ciencias titolat «Notas fitogeográficas críticas» en el que descriu quatre especies noves per la ciencia y moltes altres per Espanya y Catalunya.

—El Sr. Tarré llegeix una nota ornitológica en la que descriu una nova especie d' au nadadora, el *Podiceps major*, cassada al Prat del Llobregat.

—El Sr. Llenas dona compte d' un treball que publicará més endevant sobre las plantas trovadas per ell á la Vall d' Arán en una excursió qu' efectuá el passat istiu.

Dit senyor comunica també haber observat quiscun exemplar de *Passer hispanolensis*, cassat en nostra regió, ahont sembla esser molt raro.

Finalment presenta y dona ab destí al Museo un fragment de un enorme exemplar de *Hedera helix*, L., trobat en las escletxas de Papiol.

Y no haventhi res més de que tractar, s' aixeca la sessió á les 22 y 45 minuts.

Moluschs marins de Catalunya

(Continuació)

CAECIDAE

(M. de S.) *Cæcum trachea.*=Montg.=Vilanova.
= » *glabrum.*=Montg.=Vilanova.
= » *lœvissimum.*=Contr.=Vilanova.
= » *subanulatum?*=Jolvi.=Vilanova.
= » *(Spirolidium) Mediterraneum.* = Costa, Vilanova.

LITTORINIDAE

Littorina neritoides.=Lin.=Rosas=Lloret=Cadaqués.=(M. de S.) Vilanova.
» *punctata.*=Gmel.=Vilanova=Mongat.—(M. de S.).=Vilanova.

FOSSARIDAE

(M. de S.) *Fossarus ambiguus.*=Lin.=Vilanova.

SOLARIDAE

(M. de S.) *Solarium fallaciosum.*=Tiberi.=Vilanova.

RISSOIDEA

Rissoa Similis.=Scac.=Vilanova.—Pineda.—(M. de S.), Vilanova. Calafell.
» *ventricosa.*=Desm.=Pineda.—Rosas, Vilasar.—(M. de S.) Vilanova=Calafell.
» *violacea.*=Desm.=Pineda.—(M. de S.). Vilanova, Calafell.
» *Guerini.*=Recluz =Pineda.—(M. de S.) Vilanova, Calafell.
» *monodenta.*=Bivona.=Pineda.=(M. de S.).=Vilanova, Calafell.
» *variabilis.*=Mulf.=Mataró.—(M. de S.).Vilanova, Calafell.
» *costata.*=Desm.=Palamós.—(M. de S.).=Calafell.
» *auriscalpium.*=Lin.=Rosas=Vilassar.=(M. de S.).=Vilanova.

Rissoa Dolium.=Nyst.=Rosas.=(M. de S.).=Vilanova, Calafell.
» *Lia.*=Monte.=Pineda.
(M. de S.) *Rissoa simplex.*=Philyp.=Vilanova, Calafell.
= » *melanostoma.*=Requieni.=Vilanova, Calafell.
= » *nitens.*=Mont.=Calafell.
= » *acicula.*=Desm.=Vilanova.
» (Albania) *cimex.*=Lin.=Cadaqués.—(M. de S.) Vilanova=Calafell.
» » » var. *fasciata.*=Philip.=Cadaqués.
» » *Montagui.*=Payr. = Pineda. = Rosas=(M. de S.)=Vilanova, Calafell.
= » » *lactea.*=Mich.=Vilanova.
= » » *caucellata.*=Costa.=Vilanova.
= » » *subcrenulata.*=Schvartz.=Vilanova.
= » » *reticulata.*=Montg.=Vilanova.
= » » *Lauciæ.*=Cálcara.=Vilanova.
= » » *puncturata.*=Montg.=Vilanova.
= » » *pagodula.*=B. D. D.=Vilanova.
= » (Zingula) *Alderi.*=Jeffreys.=Vilasar.
(M. de S.) » » *striata.*=Montg.=Vilanova.
= » » *semistriata.*=Montg.=Vilanova.
= » » *Beniamina.*=Mont.=Vilanova.
= » » *próxima.*=Alder.=Vilanova.
= « « *elegans.*=Loc.=Sitjes.
= » » *fusca*=Philip.=Vilanova.
= » » *turriculata.*=Mont.=Vilanova.
Risoina Bruguierei.=Payr.=Rosas.=(M. de S.) = Vilanova.=Calafell.

TRUNCATELLIDÆ

Truncatella truncatula.=Drap.=Cadaqués.

CAPULLIDÆ

Capulus hungaricus.=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
Crepidula ungiformis.=Lam.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

(M. de S.) *Crespidula Desmoulinsi.*=Mich.=Vilanova.
Caliptrea sinensis.=Lin.=Pineda.=(M. de S.) = Vilanova.=Calafell.

Lamellaridæ

(M. de S.) *Lamellaria perspécua.*=Blainv.=Sitjes.

Naticidæ

Nática hæbrea =Mart.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *Guillemini.*=Payr.=Pineda.=(M. de S)= Vilanova.=Calafell.
» *Dillwyni.*=Payr.=Pineda =(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *fusca.*=Blainv.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *valencianensis.*=Payr.=Pineda.
» *Sagraiana.*=Orbig.=Pineda.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *millepunctata.*=Lam.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *complenata.*=Loc.=Vilasar.
» *crasatella.*=Loc.=Pineda.
» *intricata.*=Donov.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

(M. de S.) *Natica catenata.*=Costa (monilifera, Lam)=Vilanova.
= » *Alderi.*=Jorbes (glaucina.=Lin.=macilenta.=Reev.)=Vilanova.
= » *Neustriaca.*=Loc.=Vilanova.
= » *Poliana.*=De la Chiaje.=Vilanova.

Adeorbidæ

(M. de S.) *Adeorbis (circulus) striatus.*=Philip.=Vilanova.=Calafell.

Jauthinidæ

Jauthina Pallida.=Harvey.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *nitens.*=Menk.=Altafulla.
» *splendens.*=Mont.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S).=Vilanova.=Calafell.
» *læta.*=Mont.=Pineda.

Scalaridæ

Scalaria obsita.=Loc.=Cadaqués.=Vilasar.

Scalaria comunis.=Lam.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *Turtoni.*=Turton.=Pineda.
» *Janseaumei*,=Loc.=Pineda.
» *conmutata.*=Mont.=Vilassar.=(M. de S.) = Vilanova.= Calafell.
(M. de S.) *Scalaria tenuicosta.*=Mich.=Vilanova.=Calafell.
= » *pulchella.*=Bivona.=Calafell.
= *Achis Pointeli.*=de Foliu.=Calafell.

EULIMIDÆ

Eulima polita.=Lin.=Pineda.=Vilasar.=(M. de S.) = Vilanova.
(M. de S.) *Eulima microstoma.*=Brusina.=Vilanova.
= » *intermedia.*=Contr.=Vilanova.
= » *Manterrosatoi.*= Bourg.=Vilanova.
= » *subulata.*=Donov.=Vilanova.
= » *incurva?*=Renieri.=Vilanova.

PYRAMIDELLIDÆ

Odostomia conoidea.=Broc.=Rosas.
(M. de S.) *Odostomia* (Parthenina) *decusata.* = Montg. = Vilanova.
= » » *excavata.*=Philip.=Vilanova.
= » » *doliolum.*=Philip.=Vilanova.
= » » *Hortensiæ.* = Nomsontg. = Vilanova.
= *Eulimella conmutata.*=Mont.=Vilanova.
= » (Menesthæ) *Humbolti.*=Risso.=Vilanova.
= *Turbonilla lactea.*=Lin.=Vilanova.= Calafell.
= » *obliquata.*=Philip.=Vilanova.=Calafell.
= » *densecostata.* = Philip. = Vilanova.=Calafell.
= » *gradata?*=Mont.=Vilanova.=Calafell.
= » *rufa.*=Philip.=Vilanova.=Calafell.
= » *indistincta.*=Montg.=Vilanova.=Calafell.

NERITIDÆ

Neritina viridis.=Lam.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.

TURBINIDÆ

Phasionella picta.=Costa=Pineda.
» *dubia.*=Mont.=Pineda.

Phasionella speciosa.=Megerb. = Vilanova. = Rosas. = Vilasar.= (M. de S.)=Vilanova.
» *pulla.*=Lin.=Vilanova.=Vilasar.=Rosas.=(M. de S.) =Vilanova =Sitjes.
» *punctata.*=Risso.=Pineda.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova.
» *Vieuxii.*=Payr.=Rosas.
Turbo sangineus.=Lin.=Pineda.
Astralium rugosum.=Lin·=Pineda.=Cadaqués.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

TROCHIDÆ

Clauculus Jusiei.=Payr.=Cadaqués.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *cruciatus.* = Lin.=Vilasar. = (M. de S.) = Vilanova.= Calafell.
» *cruciatus varietas* (unicolor).=Vilasar =Cadaqués.
(M. de S.) *Chauculus corallinus.*=Gml.=Vilanova.=Calafell.
Monodonta turbinata.=Born.=Cadaqués. = Lloret. = (M. de S.)= Vilanova.=Calafell.
» *lineata.*=Da Costa.=Cadaqués.
» *retusa.*=Mont.=Cadaqués.
» *mutabilis.*=Philip.=Pineda.
» *tumida.*=Montg.=Vilasar.
Gibbula divaricata.=Lin.=Cadaqués.=(M. de S).=Vilanova.
» *Adamsoni.*=Payr.=Cadaqués.
» *Ardens.*=Von.=Salis.=March.=Cadaqués.
» *rarilineata.*=Mich.=Cadaqués.=Pineda.
» *Ricardi.*=Payr.=Cadaqués.=Pineda.= Vilassar=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *Drepanesis.*=Brug.=Rosas.
» *umbilicaris.*=Lin.=Pineda.=Vilassar.
» *Philberti.*=Reclus.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell.
» *maga.* = Lin. = Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.= Calafell.
» *barbara.*=Mont.=Pineda.=Cadaqués.
» *leucophea.*=Philip.=Pineda.
» *varia.*=Lin.=Pineda.=Rosas.=Vilassar.=(M. de S.)= Vilanova.=Calafell.

Gibbula divaricata Raketti=Payr.=Pineda.
» *Guttadauri.*=Philip.=Pineda.=Rosas.
» *adriatica.*=Philip.=Rosas.
» *fanula.*=Grul.=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell.
» *villica.*=Philip.=Vilassar.
Calliostoma Linnei.=Mont.=Vilassar.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *comeloides.*=Lam.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *granulatus.*=Born.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» » var. *alba.*=Pineda.
» *Chemnitzi.*=Philip.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *exasperatus.*=Payr.=Pineda.=(M. de S)=Vilanova.=Calafell.
» *Languiéri.*=Payr.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell.
» *conulus.*=Lin.=Pineda.
» *striatus.*=Lin.=Pineda.=Rosas.=Vilassar.
» *milliaris.*=Mont.=Pineda.
» *kocki.*=Pallares =Pineda.
» *planatus.*=Mont.=Pineda.
» *depictus.*=Desh.=Pineda.=Vilassar.
» *Montagui.*=W. Wood.=Pineda.
» *dubius.*=Philip.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *Gualterianus.*=Philip.=Mongat.=(M de S.)=Calafell.
» *Gravinæ.*=Mont.=Pineda.=Rosas.
» *piramidata.*=Lam.=Mataró.
(M. de S.) *Matoni?*=Payr.=Calafell.

CYCLOSTREMATIDÆ

(M. de S.) *Cyclostrema* (Homalægyra) atomæ.=Philip.=Vilanova.=Calafell.

HALIOTIDÆ

Haliotis-lamellosa.=Lam.=Cadaqués=Vilassar.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.

Montseny quedarem en dupte sobre l' identitat d' aquell, per quin motíu ens abstenim are de citar aquella localitat.—Nou per Catalunya.

79. *Parmelia cetrata*, Ach.—En las rocas, raro. Montseny.—Nou per Catalunya.

80. *Parmelia dubia*, Schoer.—En las esquerdas de las rocas y per terra. Valvidrera, Moncada, Montseny, Cadaqués, etc.

81. *Parmelia saxatilis*, Ach.—Molt comú en casi totas nostras montanya. Montseny, Ribas, Celrá, Cadaqués, Boscos del Monastir de Poblet, etc.

82. *Parmelia sulcata*, Nyl.—En l' escorsa de varis arbres y algún cop saxícola. Tibidabo, Montseny, Celrá, Sant Llorens, Espluga de Francolí.

83. *Parmelia acetabulum*, Dub.—En el tronch dels arbres. Raro. Montseny.

84. *Parmelia olivacea*, Ach.—El Sr. Colmeiro y el P. Navás l' han citat respectivament al Montserrat y al Montsant.

85. *Parmelia prolixa*, Nyl.—Quiscuna vegada cortícola, trobantse ordinariament á las rocas, especialment á las pissarras Vallvidrera, Gavá, Papiol, Montserrat, Sant Felíu de Codinas, Moyá, Cadaqués, Ribas, Viladrau, Esplugas de Francolí, etcétera.

86. *Parmelia fuliginosa*, Nyl.—En la escorsa dels arbres. Sant Llorens, Montseny, Boscos del Monastir de Poblet.

    Es distingeix de la *P. prolixa*, Nyl. per la coloració roja que pren en el cloruro de calci.—Nou per Espanya.

87. *Parmelia isidiotila*, Nyl.—Solament l' hem trobat una vegada sobre una roca granítica en el Tibidabo.—Nou per Catalunya.

88. *Parmelia verruculifera*, Nyl.—Raro A l' escorsa dels faigs. Montseny.—Nou per Espanya.

89. *Parmelia glabra*, Schoer.—Raro. Ab l' anterior.—Nou per Espanya.

90. *Parmelia stygia*, Ach.—L' hem trobat agafat á las rocas graníticas de Santa Fè (Montseny).—Nou per Catalunya.

91. *Parmelia physodes*, Ach.—Comú á l' escorsa dels pins en molts de nostres boscos.

    var. *vulgaris*, Körb.—Boscos del Monastir de Poblet.
    var. *labrosa*, Ach.—Bosch de Ribas.
    var. *vitata*, Ach.—Boscos del Monastir de Poblet.

92. *Parmelia encausta*, Ach.—Freqüent en las rocas desde 1.500 m. Montseny, Carransá, Nuria, Cadí.—Nou per Catalunya.
93. *Parmeliopsis aleurites*, Nyl.—En els pins. Bosch de Campeyas. —Nou per Espanya.
94. *Parmeliopsis ambigua*, Nyl.—Bosch de Campeyas (Ribas).— Nou per Espanya.

Fam. XV STICTACIS

95. *Stictina fuliginosa*, Nyl.—Comú en las rocas margosas y per terra. Arbucias, Gualba, Viladrau, Gavá, Boscos del Monastir de Poblet, Ribas, etc.—Nou per Catalunya.
96. *Stictina limbata*, Nyl.—Comú á las escorsas dels arbres y en las rocas margosas. Arbucias, Viladrau, Cebrá, Ribas, Espluga de Francolí.—Nou per Catalunya.
97. *Lobarina scrobiculata*, Nyl.—Per terra Montseny, Boscos del Monastir de Poblet, Berga.—Nou per Catalunya.
98. *Lobaria pulmonacea*, Nyl.—Comú en las rocas, en els arbres y per terra. Montseny, Empalme, Cebrá, Voltants de Girona, Vimbodí, etc.

    forma *papillaris*, Del.—Boscos del Monastir de Poblet.

    forma *sorediata*, Harm.—Sol presentarse barrejada ab el tipo, no sent raro trobar exemplars quinas expansions solen esser constituídas en part per dita forma.
99. *Ricasolia glomulifera*, D. C.—Riells (Montseny).

    Existeix á l' herbari del Dr. Costa trobada per en Bolós als Pirineus. El Sr. Colmeiro la cita, indicat per en Villiers á la Vall d' Arán.
100. *Ricasolia herbacea*, D. C.—El recullirem en un paratje ombriu de la dressera que va de Santa Fé (Montseny) á Gualba, y últimament l' hem observat molt abundant en el terme de Riells. Indiferentment saxicola y lignicola.

    Com l' anterior, el Sr. Colmeiro la cita de la Vall d' Arán trovada per Villiers.

Fam. XVI PELTIGERACIS

101. *Neophromium lævigatum*, Ach.—Molt comú en els tronchs y branques dels arbres y en las rocas carregadas de molsas; per tot Catalunya.

var. *parile*, Nyl.—Rosas del Monastir de Poblet.
var. *papyraceum*, Nyl.—Montseny, Nuria.

102. *Nephromium lusitanicum*, Nyl.—En els tronchs dels arbres y en las rocas, en llochs ombrius. Montseny, Montserrat, Sant Llorens, Cadaqués, Alcover, Berga, Ribas, Camprodón, Espluga de Francolí, etc.

Es molt fácil confóndrel ab la especie anterior, de la que 's distingeix entre altres caracters per la coloració porpra que pren sa medula en presencia d' una solució de potassa.

103. *Nephromium tomentosum*, Nyl.—El Sr. Colmeiro diu d' aquesta especie qu' es abundant á Montserrat, referintse á las citas de Boutelout. Nosaltres, á pesar de que may l' hem observada, no duptem de que pugui existir á Catalunya, empro no tan freqüent com indica aquell senyor.

104. *Peltigera malacea*, Fr.—Boscos del Monastir de Poblet.—Nou per Catalunya.

105. *Peltigera canina*, Hoffm.—Molt comú y abundant en els boscos de tot Catalunya.
var. *leucorrhiza* Flk.—Gualba, Viladrau, Ribas, Voltants de Girona, Boscos del Monastir de Poblet.
forma *subnitens* Harm.—Gualba, Viladrau, Ribas.
var. *ulorrhiza* Schoer.—Aquesta varietat es la més abundant y repartida, trobantse per tot arreu.
var. *tectorum* Del. - Casi tant comú com l' anterior.

Aquesta especie figura en casi tots els herbaris de Catalunya, haguent sigut citat per molts dels botánichs que han herborisat en nostra regió.

106. *Peltigera rufescens* Hoffm.—Montserrat, Montseny, Boscos del Monastir de Poblet, etc.
var. *inflexa* Ach.—Monistrol Ribas.

107. *Peltigera spuria* D. C.—El tipo no l' hem observat á Catalunya.
var. *erumpens* Tayl.—Camí d' Arbucias á Santa Fé.—Nou per Catalunya.

108. *Peltigera polydactyla* Hoffm.—Voltants de Barcelona, Montseny, Olot, Espluga de Francolí, Cap de Creus.

En l' herbari del Sr. Bolós existeix un exemplar recullit per el Sr. Masferrer á Sant Juliá de Vilatorta.

109. *Peltigera limbata* Del.—Molt comú en els tronchs dels arbres y en les roques molsosas de nostras montanyas. Montseny,

Montserrat, San Llorens, Ribas, Camprodón, Olot, boscos del Monastir de Poblet.—Nova per Catalunya.

Els exemplars estérils d' aquesta especie 's confonen facilment ab la *Stictina* del mateix nom específich si no's fixa bè en el caracter decisiu que donan á las peltigeras las venas y ricinas que tenen en sa part inferior.

110. *Peltigera horizontalis* Hoffm.—Montseny, Boscos del Monastir de Poblet.

En l' herbari del Dr. Costa hi ha un exemplar recullit á la Vall d' Arán.

111. *Peltidea venosa* Ach.—Per terra y en las esquerdas de las rocas. Montseny, Ribas, Nuria, Camprodón, Berga, Boscos del Monastir de Poblet, Montserrat, etc.

L' herbari del Dr. Costa conté uns exemplars recullits per dit senyor á la Vall d' Arán, y el del Sr. Bolós altres trobats á Nuria.

112. *Peltidea aptosa* Ach.—Creix molt abundant per terra en els boscos abundants en molses. Montserrat, Viladrau, Arbucias, Santa Fé, Celrá, Cadaqués, Ribas, Nuria, Campeyas, Olot, Boscos del Monastir de Poblet.

Existeix en casi tots els herbaris catalans. El Dr. Costa el recullí á la Vall d' Arán, el Sr. Teixidor á Cadaqués, el Dr. Trémols á Montserrat y el Sr. Bolós á Darnius.

113. *Solorina saccata* Ach.—Viu per terra y en las esquerdas de las rocas Montserrat, Sant Llorens, Moyá, Montserrat, Espluga de Francolí, Ribas, Camprodón.

L' herbari del Sr. Vayreda conté aquesta especie recullida á Nuria.

114. *Solorina crocea* Ach.—Aquesta especie sols l' hem trobada als Pirineus á alturas superiors á 2000 m. Bosch de la Verge (Nuria).

Els exemplars que hi ha en l' herbari del Dr. Costa son de la Vall d' Arán, y el qu' existeix en el del Sr. Vayreda, de Nuria.

El Dr. Lázaro el cita també dels Pirineus.

Fam. XVII Fisciacis

115. *Borrera chrysophtalma*, Ach.—Molt comú en els tronchs y branques dels arbres, especialment en els pins y en els fruy-

ters. Voltants de Barcelona, Vich, Manresa, Montseny, Papiol, Cadaqués, Castelltersol, Blanes, Olot, Ribas, etc.

116. *Xanthoria parietina*, Ach.—Viu en las rocas y arbres, essent l' especie més comú y general.

Abundantíssim desde nostras costas fins las alturas pirenencas.

forma *chlorina*, Cheval.—Aquesta varietat no es més qu' el tipo modificat per creixer en llochs ombríus. Vallvidrera, boscos del Monastir de Poblet, etc.

var. *aureola*, Ach.—Comú en las pedras y rocas de tot Catalunya, preferint els indrets sechs.

var. *ulophylla*, Malb.—Molt freqüent per les teuladas que moltas voltas cubreix completament.

var. *ectanea*, Nyl.—Per las rocas. Rocams marítims de Blanes y Cadaqués.

117. *Xanthoria candelaria*, Ach.—El Sr. Colmeiro indica aquesta especie citada per Boutelout á Montserrat.

118. *Physcia ciliaris*, D. C.—Molt comú en las rocas y arbres. Olot, Montseny, Montserrat, Cadaqués, Ribas, boscos del Monastir de Poblet, Manresa, etc.

var. *melanostica*, Ach.—Saxícola, Montseny.

var. *actinota*, Ach.—Boscos del Monastir de Poblet.

var. *crinalis*, Schl.—El P. Navás cita aquesta varietat á Montserrat.

Els senyors Teixidor y Bolós citaren aquesta especie de Olot, existint també en l' herbari del Dr. Costa recullit als Pirineus.

119. *Physcia aquila*, L.—El tipo ordinariament es saxícola, no essent raro véurel en els arbres. Arbucias, Viladrau, Olot, Cadaqués, Ribas, boscos del Monastir de Poblet.

var. *stippea*, Ach.—Exclusivament saxícola, presentantse gairebé sempre estéril. Montseny, Cadaqués, boscos del Monastir de Poblet.

var. *subaquila*, Nyl.—En les rocas y en els arbres. Boscos del Monastir de Poblet.—Nou per Catalunya.

120. *Physcia speciosa*, Ach.—En els arbres. Montseny, boscos del Monastir de Poblet.—Nou per Catalunya.

121. *Physcia pulverulenta*, Ach.—Comú en diversos arbres. Montseny, Espluga de Francolí, voltants de Girona, Ribas. R·rament el trobarem fructificat.—Nou per Catalunya.

122. *Physcia muscigena*, Nyl.—Voltants de Barcelona.

El Dr. Colmeiro l' indica dels Pirineus citat per Nylander.

123. *Physcia pityrea*, Ach.—Molt comú per tot Catalunya, indiferentment saxícola y lignícola. Sempre estéril.—Nou per Catalunya.

124. *Physcia venusta*, Nyl.—Comú á l' escorsa dels faigs en el Montseny y sobre altres arbres en els boscos del Monastir de Poblet.—Nou per Catalunya.

125. *Physcia stellaris*, Fr.—Comú en els arbres. Ribas, Vich, Cadaqués, Moyá, Espluga de Francolí.
Existeix en l' herbari del Sr. Puiggarí, recullit á Vallvidrera, y en el del Sr. Bolós á Darnius. El Sr. Vayreda també el cita de la Vall de Nuria.

126. *Phystia aipolia*, Ach.—Comú sobre varis arbres. Montseny, Vimbodí, Cadaqués, Olot.
var. *cercidia*, Ach.—Sant Celoni.
El Sr. Masferrer el cita de Vich.

127. *Physcia melops*, Duf.—Sols hem trobat un exemplar d' aquesta especie sobre 'l tronch d' un faig. Montseny.—Nou per la Flora espanyola.

128. *Physcia leptalea*, D. C.—Molt comú per tot Catalunya en les escorsas dels arbres y en las rocas.
Els exemplars saxícolas son sempre estérils.
Existeix en els herbaris dels senyors Bolós y Vayreda.

129. *Physcia tenella*, D. C.—Com l' anterior es també comuníssim, vivint en els mateixos paratjes. Sempre estéril.

130. *Physcia tribacia*, Ach.—Casi sempre estéril. Saxícola. Voltants de Barcelona, Ribas, Cadaqués, Montseny, Olot, Boscos del Monastir de Poblet, etc.

131. *Physcia cœsia*, Ach.—Saxicola. Tibidabo, Montseny, Ribas. Existeix en l' herbari d' en Vayreda.

132. *Physcia astroidea*, Fr.—Comú en els tronchs dels arbres. Montserrat, Gavá, Ribas, Vimbodí, Tarrasa.

133. *Physcia obscura*, Fr.—En els tronchs dels arbres y quiscuna vegada á las rocas. Voltants de Barcelona, Montseny.—Nou per Catalunya.

134. *Physcia adglutinata*, Nyl.—En las brancas dels avellaners. Vallvidrera.—Nou per la Flora espanyola.

Fam. XVIII Giroforacis

135. *Umbilicaria pustulata*, Hoffm.—Molt comú en les montanyes superiors á 1000 m. Saxicola. Montseny, Ribas, Camprodón, Boscos del Monastir de Poblet, etc. Ha sigut recullit per els senyors Costa, Bolós, Vayreda, Teixidor y Puiggarí en varias localitats dels Pirineus.
136. *Gyrophora vellea*, Ach.—Alturas vora Santa Fé (Montseny) á 1.300 m.—Nou per Catalunya.
137. *Gyrophora spodochroa*, Ach.—Comú en el Montseny y en els Pirineus á més de 1.000 m.
138. *Gyrophora depressa*, Schoer.—El Sr. Vayreda cita aquesta especie recullida á las rocas de Carransá á 2.500 m.
139. *Gyrophora hirsuta*, Ach.—Comú en els Pirineus, Nuria á 2.000 m.—Nou per Catalunya.
140. *Gyrophora murina*, Ach.—Montserrat, Nuria á 1.500 m.
141. *Gyrophora cylindrica*, Ach.—Molt comú en las altas regions de tot Catalunya desde 1.000 m. Montseny, Montserrat, Pirineus, etc.—Nou per Catalunya.
142. *Gyrophora tornata*, Ach.—Molt comú á Nuria á 2.000 m.—Nou per Catalunya.
143. *Gyrophora proboscidea*, Ach.—El Sr. Vayreda el cita de Nuria. Baix fé d'aquest botánich l' anotem en el present catálech, empró debem indicar que á pesar d'esser aqueixa localitat ben coneguda per nosaltres jamay l'hem observat.
144. *Gyrophsra flocculosa*, Korb.—Nuria á 2.000 m.—Nou per Espanya.
145. *Gyrophora polyphylla*, Nyl.—Sòlzament l'hem trobat una vegada encare que abundant arrapat á una roca silícea. Montseny á 1.600 m.—Nou per Catalunya.
146. *Gyrophora atro-pruinosa*, Duf.—Puigmal á 2.800 m.
    var. *reticulata*, Nyl.—Ab el tipo. Nou per Catalunya.

Ordre VII LECANO-LECIDIDS

Fam. XIX Ramalinacis

147. *Pannaria rubiginosa*, Del.—El tipo no l'hem observat.
    var. *conoplea*, Ach.—Montseny, Ribas, boscos del Monastir de Poblet.—Nou per Catalunya.

148. *Pannaria brunnea*, Mars.—Montserrat, Montseny.—Nou per Catalunya.
149. *Pannularia mycrophylla,* Mars.—Una sola vegada l' hem observat.—Viladrau.—Nou per Catalunya.
150. *Pannularia nigra*, Nyl.—Molt comú en las rocas de llochs humits.—Sant Llorens, Montserrat, Montseny.—Nou per Catalunya.

Fam. XX Lecanoracis

151. *Lecanora Hypnorum*, Ach.—Per terra entre las molsas. Boscos de Nuria á 2,000 m.
152. *Lecanora crassa*, Ach.—Molt comú en els marges y quiscuna vegada per terra.—Tot Catalunya.
    var. *cœspitosa*, Schoer.—Moyá.
    var. *periculosa*, Schoer.—Montserrat.
    Aquesta varietat es nova per la Flora espanyola, y la *cœspitosa* per Catalunya.
    El tipo figura en casi tots els herbaris catalans.
153. *Lecanora gypsacea*, Hepp.—Olot. Vich. Existeix en l' herbari Bolós, recullit per el Sr. Puiggarí á Vallvidrera.
154. *Lecanora lentigera*, Ach.—Per terra. Alcover, Espluga, Cardona, Cadaqués.
    Ha sigut recullit per els senyors Vayreda y Puiggarí respectivament á la Vall d' Arán y per els voltants de Barcelona.
155. *Lecanora saxicola*, Ach.—Molt comú per tot Catalunya.
    var. *difracta*, Ach.—Boscos del Monastir de Poblet.
    var. *albomarginata*, Nyl.—Cadaqués.
    var. *vesicolor*, Ach.—Vallvidrera.
    La varietat *albomarginata* Nys. es nova per la Flora espanyola y la *difracta* Ach. y *vesicolor* Ach. per Catalunya.
156. *Lecanora rubina*, Ach.—Nuria desde 1.500 m.—Nou per Espanya.
157. *Lecanora Melanophthalma*, Schoer.—En las socas, tot sovint ab l' anterior. Nuria.
    var. *opaca* Ach.—En els mateixos llochs qu' el tipo.—Nou per Catalunya.

Haliotis lamellosa var. *varia*.=Risso.=Pineda.
» » var. *marmorata*.=G. Costa.=Pineda.=Rosas.
» *tuberculata*.=Lin.=La Escala =Pineda.=Vilassar.=Rosas.=(M. de S.)=Calafell.

PLEUROTÆMARIDÆ

(M. de S.) *Scisurella* (Schismope) striatula.=Philip.=Calafell.

FISURELLIDÆ

Fisurella nubecula.=Lin. Pineda.=Vilassar.
» *græca*.=Lin.=Pineda.=Vilassar.=Rosas.
» *neglecta*.=Desh.=Vilassar.
» *gibberula*.=Lam.=Vilassar.
(M. de S.) *Acmea* (Tectura) *virgínea*?=Mull.=Vilanova.
Emarginula elongata.=G. Costa.=Rosas.=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell.
(M. de S.) *Emarginula Sicula*.=Costa.=Calafell.

PATELLIDÆ

Patella corulea.=Lin.=Pineda.=Cadaqués.=(M. de S.)=Vilanova.
» *sub-plana*=Mich.=Pineda.=Lloret.=(M. de S.)=Vilanova.
» » var.=Cadaqués.
» *lusitanica*.=Gmel.= Pineda.=Cadaqués.=Lloret. =Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.
» *aspera*.=Loc.=Barcelona.=Pineda.=Lloret. = Cadaqués.=(M. de S.)=Vilanova.
» *scutellina*.—Loc.=Cadaqués.=Lloret.
» *vulgata*.=Lin.=Lloret.
» *Mavillei*=Loc.=Barcelona.
» *Taslei*.=Maville.=Calella.=Lloret.
» *Bonardi*.=Payr.=Cadaqués.=(M. de S.)=Vilanova.
» *tarentina*.=Von Salis, etc.=Pineda.=Lloret.=(M. de S.)=Vilanova.
» *ferruginea*.=Lam.=Cadaqués.

CHITONIDÆ

Chiton olivaaceus.=Spengler.=Pineda.=Vilasar.
» *marginatus*.=Penn. = Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)–Vilanova.

(M. de S.) *Chiton cinereus.*=Lin.=Vilanova.
— » *albus.*=Lin.=Vilanova.
— » *Bissoi.*=Payr.=Vilanova.
— » *lævis?*=Penn.=Vilanova.
Anisochiton discrepans.=Brow.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.
» *fascicularis.*=Lin.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.

SCAPHOPODA

DENTALIDÆ

Dentalium strangulatum.=Desh.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *alternans.*=B. D. D.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *dentale.*=Lin.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell.
» *vulgare.*=Da Costa.=Pineda.
» *novem-costatum.*=Lam.=Pineda.
(M. de S.) *Dentalium rubescens.*=Desh.=Vilanova.=Calafell.
(M. de S.) *Siphonodentalium Lafotense?.*=M. Sars.=Calafell.

PELECYPODA

OSTRÆIDÆ

Ostroa depresa.=Lam.=Pineda.
» *cristata.*=Born.=Vilassar.=Pineda.
» *stantina.*=Par.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» » *var. Petratxi.*=B. D. D.=Casteldefells.
(M. de S) *Ostræa edulis.*=Lin.=Vilanova.=Calafell.
= » *lamellosa.*=Broc.=Vilanova.=Calafell.
= » *cochlearis.*=Poli.=Vilanova.

ANOMIDÆ

Anomia ephippia.=Lin.=Pineda.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.
» » *var. radiata.*=Brochi.=Tossa.
» *electrica.*=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
Anomia patelliformis.=Lin.=Pineda.=(M. de S)=Vilanova.

SPONDILIDÆ

Spondilus gæderopus.=Lin.=Mataró.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

LIMIDÆ

Lima inflata.=Chemn.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

Lima squamosa.=Lam =Vilassar.=(M. de S.).=Vilanova.=Calafell.

» *hians.*=Gml.=Lloret.=(M. de S.) Vilanova=Calafell.

» *subauriculata.*=Mont.=Pineda.

Pectinidæ

Clayms flexuosus.=Lam.=Pineda.

» *opercularis*, Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

» *clavatus.*=Poli.=Pineda.

» *varius.*=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

» » *var. rotundatus.*=Loc. et Peubron.=Pineda.

» *multistriatus.*=Poli.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova=Calafell.

» *sentis.*=Beeve.=Pineda.

» *Andouni.*=Payr.=Pineda.

» *Bruei.*=Payr.=Pineda.

» *distortus.*=Da Costa.=Barcelona.

» *pusio.*=Lin.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

» *vitreus.*=Chemn.=Pineda.

» *inflexus.*=Lam.=Pineda.

» *Dumasi* =Payr.=Pineda.

(M. de S.) *Clayms similis.*=Laskey.=Vilanova.

= » *unicolor.*=Lam.=Calafell.

= » *sulcatus.*=Born.=Calafell.

= » *dístans.*=Lam.=Calafell.

= » *conmutatus.*=Mont.=Calafell.

= » *pes-felis.*=Lin.=Calafell.

Pecten Jacobæus.=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

» *hyalinus.*=Poli.=La Escala.=(M. de S.)=Vilanova.

Aviculidæ

Avicula tarentina.=Lam.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

Pinna truncatula.=Philip.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

» *mucronata.*=Poli.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

» *nobilis.*=Lin.=Cadaqués.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

Pinna pectinata.=Lin.=Pineda.
» » *var. spinosula.*=B. D. D.=Pineda.

MYTILIDÆ

Mytilus trigonus.=Loc.=Pineda.=Calella.=(M. de S.)=Vilanova
» *retusus.*=Lam.=Barcelona
» *edulis.*=Lin.=Calella.=(M. de S.)=Vilanova.
» *galloprovincialis.*=Lin.=Barcelona.=(M.deS.)=Vilanova
» *abbreviatus.*=Lam.=Barcelona.
» *petasinoculinus.*=Loc.=Cadaqués —(M. de S.)=Vilanova.
» *minimus.*=Poli =Barcelona=Vilassar.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *glocymus.*=Loc.=Barcelona.=(M. de S.)=Vilanova.
» *herculeus.*=Mont.=Barcelona.=(M. de S.)=Vilanova.
» *spatulinus.*=Loc.=Calella.
(M. de S.) *Mytilus afer.*=Gml.=aclimatada en Barcelona.
= « *solidus.*=Martín.=Vilanova.
= » *cylindraceus.*=Requieni.=Vilanova.
= » *pictus.*=Born.=Barcelona.
= » *pelecinus.*=Loc.=Vilanova.
Modiola barbata.=Lin.=Rosas.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova. =Calafell.
» *phaseolina.*=Philip.=Vilassar.
» *radiata.*=Sow.=Pineda.
» *ovalis.*=Sow.=Pineda.
» *strangulata?*=Lam.=Pineda.
» *Martorelli.*=Hidalgo.=Amposta.=(M. de S.)=Costas de Garraf.
Modiolaria discors.=Lin.=Pineda.=Vilassar.
» *marmorata.*=Forbes.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova. Calafell.
» *costulata.*=Risso.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *Petagne.*=Scac.=Vilassar.
(M. de S.) *Modiolaria sulcata.*=Risso.=Vilanova.=Calafall.

ARCIDÆ

Arca Noœ.=Lin.=Vilassar.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *Poli*=Mayer.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.
» *barbata.*=Lam.=Vilassar.=(M. de. S.)=Calafell.

Arca tetragona.=Poli.=Vilassar.=Rosas.=(M. de S.)=Vilanova.
» *lactea.*—Lin.=Vilassar.=Pineda.=Barcelona.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *Quoyi.*=Payr.=Vilassar.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
(M. de S.) *Arca scabra.*=Poli.=Vilanova.
= » *pulchella.*=Reeve.=Vilanova.
= » *oblicua.*=Philip.=Vilanova.=Calafell.
— » *Gaymardi?*=Payr.=Vilanova.=Calafell.
Pectunculus gaditanus.=Gml.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *glycimeris.*=Lin.=Pineda.
» *bimaculatus.*=Poli.=Vilassar.
» *violacescens.*=Lam.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
(M. de S.) *Pectunculus pilosus.*=Lin.=Calafell.
Nucula nucleata.=Lin.=Pineda.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.
» *decusata.*=Sow.=(*sulcata.*=Born.—Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *nitida.*=Sow.=Rosas.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *tenuis.*=Mont.=Vilassar.
Leda fragilis.=Chemn.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *pelliformis.*=Lin.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S.) Vilanova.=Calafell.

Carditidæ

Cardita aculeata.=Poli.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *formosula.*=Loc.=Pineda.=Vilassar.=Rosas.
» *calyculata.*=Lin.=La Escala =Lloret.=Rosas.=Vilassar.

Astartidæ

Astarte fusca.=Poli.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *triangularis.*=Mont.=Vilassar.

Erycinidæ

Kellya corbuloides.=Philip.=Vilassar.

Cardidæ

Cardium echinatum.=Lin.=Pineda.
» *erinaceum.*=Lam.=Pineda.
» *norvegicum.*=Spengl.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.

Cardium oblongum.=Chemn.—Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *fasciatum.*=Mont.=Vilasar.
» *Lamarkii.*=Reeve.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *tuberculatum.*=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.= Calafell.
» » var. *alba.*=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *paucicostatum.*=Lin.=Pineda.=(M. de S)=Vilanova.= Calafell.
» *papillosum.*=Poli.=Pineda.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *mucronatum.*=Poli.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.= Calafell.
» *Derhayesii.*=Pair.=Pineda.
» *aculeatum.*=Lin,=Rosas.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *obtritum.*=Loc.=Barcelona.=(M. de S.)=Vilanova.
» *edule.*=Lin.=La Escala.=(M. de S.)=Calafell.
» *minimum.*=Philip.=Pineda.
(M. de S.) *Cardium nodosum.*=Turt.=Calafell.
= » *parvum.*=Philip.=Calafell.

CHAMIDÆ

Chama gryphoides.=Lin.=Pineda.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

CYPRINIDÆ

Isocardia cor.=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

VENERIDÆ

Meretrix chione.=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *nitidula.*=Lam.=Pineda.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova.
» *rugata?*=Lam.=Pineda.
» *rudis.*=Poli.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.
» *gracilenta.*=Loc.=Barcelona.=(M. de S.)=Vilanova.
» *mediterranea.*=Tiberi.=Pineda.
Circe striata.=Loc.=Pineda.
» *minima.*=Mont.=Pineda.
Dosinia exoleta.=Lin.=Pineda.
» *lupinus.*=Poli.=Pineda.=(M. de S.)—Calafell.

Dosinia lunaris.=Lam.=Pineda =Vilasar.
Venus gallina.=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *casina.*=Lin.=Pineda.=Tossa.
» *verrucosa.*=Lin.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *ovata.*=Penn.=Pineda.=Vilanova.=(M. de S.)=Vilanova. =Calafell.
» *fasciata.*=Da Costa.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
Lucinopsis undata.=Penn.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
Tapes geographicus.=Chemn.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *decusatus.*=Lin.=Cadaqués.=Barcelona.
» *texturata.*=Lam.=Barcelona.=(M. de S.)=Calafell.
» *aureus.*=Gml.=Vilasar.=Pineda.
» *saxatilis.*=Fleurian de Bellvile.=Pineda.
» *bicolor.*=Lam.=Barcelona.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *antemodus.*=Loc.=Barcelona.
» *luceus.*=Loc.=Barcelona.
» *Mavillei.*=Loc.=Barcelona.
» *æneus.*=Turton.=Barcelona.
» *Grangerii.*=Loc.=Barcelona.
» *Bendantii*=.Payr.=(*petalinus.*=Lam.=Barcelona.=(M. de S.)?=Calafell.
» *rostratus.*=Loc.=Barcelona.
» *floridellus.*=Loc.=Barcelona.
» *Cervaine.*=Loc.=Barcelona.
» *retortus.*=Loc.=Barcelona.
» *extensus.*=Loc.=Barcelona.
» *nitidosus.*=Loc.=Barcelona.
» *pulchellus.*=Lam.=Lloret.
» *marmoratus.*=Philip.=Vilasar.
» *cateniferus.*=Lam.=Barcelona.
» *floridus.*=Lam.=Barcelona.
Venerupis irus.=Lin.=Cadaqués,=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova. =Calafell.
(M. de S.) *Venerusis perforans.*=Mont.=Vilanova.=Calafell.
= » *Lajonkairé.*=Payr.=Vilanova.

PETRICOLIDÆ

Petricola lithophaga.=Rtz.=Vilasar.=La Escala.=(M. de S.)=Vilanova.

(M. de S.) *Petricola ruperella.*=Lam.=Vilanova.

UNGULINIDÆ

Axinus flexuosus.=Montg.=Pineda.
Diplodonta rotundata.=Mont.=Pineda.=Vilasar.=(M. de S.)=Calafell.

DONACIDÆ

Donax anatinus.=Lam.=Pineda.=Rosas.=Castelldefels.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *politus.*=Poli.=Pineda.
» *vittatus.*=Da Costa.=Pineda.
» *semiestriatus.*=Poli.=Vilasar.=(M. de S.)=Calafell.=Vilanova.

PSAMNOBIDÆ

Psamnobia vespertina.=Chemn.=Vilasar.=Pineda.
» *ferroensis.*=Chemn.=Pineda.

SOLENIDÆ

Solenocurtus strigillatus.=Lin.=Vilasar.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *candidus.*=Renieri.=Pineda.
» *anticuatus.*=Pult.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
Solen siligna.=Lin.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova =Calafell.
» *vagina.*=Lin.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *ensis.*=Lin.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *(Ceratisolen) legumen.*=Lin.=Vilasar.=(M. de S.)=Vilanova =Calafell.

MESODESMATICÆ

Mesodesma cornea.=Poli.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell.

MACIRIDÆ

Mactra helvacea.=Chemn.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *corallina?*=Lin.=Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *stultorum.*=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

(Acabarà)

Imp LA HORMIGA DE ORO. - Nueva San Francisco 17, Barcelona.

Publicacions en venta en la «Institució Catalana d' Historia Natural»

Butlletí.

Any 1902.	8	ptas.
» 1903.	8	»
» 1901, 1902 y 1903 plegats (quedan pocas coleccións)	25	»
Any 1904.	5	»
Números solts, sempre que n' hi hagin de sobrers.	0'25	»

Catálech de Himenópters de Catalunya,

per D. Joseph M.ª Bofill y D. Pere Antiga

Tentredinidæ.	0'60	ptas.
Chrysidæ.	0'50	»
Sphegidæ.	0'60	»
Sapygidæ, Scolidæ y Mutillidæ.	0'60	»
Vespidæ.	0'50	»
Pompilidae.	0'50	»
Per D. Joseph M.ª Bofill		
Ichneumonidæ.	1'00	»
Apidae.	1'00	»

Pera adquirir qualsevol d' aquestas publicacións, dirigirse al Tresorer de la INSTITUCIÓ (Paradís, 10, 1.er, Barcelona).

Pera pagos inferiors á 50 pessetas poden enviarse sellos de correus de 0'15 ptas., 0'10 ptas., 0'05 ptas., y 0'02 ptas. Els sellos francesos, italians y alemanys de 0'15 frs., 0'15 liras y 0'20 mks., també son atmesos. Els pagos superiors á 50 pessetas poden ferse efectíus pel Giro Mutuo ó lletra de fácil cobransa.

Cambis que té l' Institució ab altres Societats

Naturae Novitates—Berlin.
Deutsch Entomologisdzen Gessellschaff.—Berlín.
R. R. Zoologisch-Botanische Gessellschaff.—Viena.
Polixena.—Viena.
Instituto Egyptien.—Cairo (Egipto).
Societé Entomologique de Belgique.—Bruselas.
Societé Royale Malacologique de Belgique.—Bruselas
Societé Royale de Botanique de Belgique.—Bruselas.
Societé Enomologique Namuroise.—Namur (Belgica).
Societé Belgte de Geologie, de Paleontologie et d'Hydrologie.—Bruselas.
Sociedade scientifica de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Museum de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Revista Chilena de Historia Natural.—Valparaíso (Chile).
Entomological Society of Ontario.—Ontario (Canadá).
Real Sociedad Española de Historia Natural.—Madrid
Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales.—Madrid.
Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales.—Zaragoza.
Butlletí del Diccionari de la llengua catalana.—Palma de Mallorca.

Revista Montserratina.—Monastir de Montserrat.
Revista de Menorca, del Ateneo Científico, Literario y Artístico.—Mahon (Menorca).
Smithsonian Institution.—Washington (E. U. A.)
United States National Museum.—Washington (E. U. A.)
United States Geological Survey.—Washington (E U. A.)
American Museum of Natural History.—New-York (E. U. A.)
Boston Society of Natural History.—Boston (E. U. A.)
Missouri Botanical Garden.—Saint Louis (E. U. A.)
The Lloyd Library.—Cincinati-Ohio (E. U. A.)
Academy of Sciences, Arts and Lettres.—Madison Wis (E. U. A.)
The Chicago Academy of Sciences.—Chicago (E. U. A.)
La Feuille des jeunes Naturalistes.—Paris.
Museum de Histoire Naturelle.—París.
Societé Entomologique de France.—París.
Societé Zoologique de France.—París.
Institut de Zoologie de l' Université de Montpeller.
Societé d' Etudes scientifiques de l'Aude.—Carcasona.
Societé des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France.—Nantes.
Museo Civico di Storia Naturale di—Genova.
Museo di Zoologia et Anatomia comparata della R. Universitá di Torino.
R. Stazione di Entomologia Agraria, «Redia»—Florencia.
Societá di Naturalisti.—Nápoles.
Academia Gioenia di Science Naturali.—Catania (Italia).
Reale Accademia dei Lincei.—Roma.
Pontificia Accademia dei Nuovi Lincei.—Roma.
Zoological Society of London.—Londres
Conchological Society of Great Britain and Irland.—Manchester.
Musee Oceanografique de—Mónaco.
Institut Geologique de México.—México.
Commissao do Serviço Geologico de Portugal.—Lisboa.
«Broteria»—Revista de Sciencias Naturaes do Collegio de San Fiel.—Soalheira (Portugal).
Societé Portugaise des Sciences Naturelles.—Lisboa.
Societé de Naturalistes de Kiew (Rusia).
Institut Zootecnique de l'Université de—Jurgen (Rusia).
Museo Nacional de—Buenos-Aires (Rep. Arg.)
Societé Entomoogique-du-Musee d'Histoire Naturelle.—Berna (Suissa).
Institut National Genevois.—Genève (Suissa).
Entomologisk Tidskrift. Entomologista Föreningen in.—Stockholm (Suecia).
Université de Upsala (Suecia).
Museo Nacional de San Salvador (Rep. de El Salvador).
Museo Nacional de Ciencias Naturales.—Montevideo.
Real Academia de Ciencias Naturales.—Barcelona.
Centre Excursionista de Catalunya.—Barcelona.
El Colmenero Español.—Barcelona (Gracia).

Imp. La HORMIGA DE ORO. — Nueva San Francisco 17, Barcelona.

Segona época. Any 6.é—Núm. 4 Abril 1909

Butlletí de la Institució Catalana d' Historia Natural

Nulla unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest.
CONST. DE FID. CATH. C. IV.

SUMARI

LOCAL SOCIAL
Carrer del Paradís, núm. 10, pis 1.er, 2.a
BARCELONA

INSTITUCIÓ CATALANA D' HISTORIA NATURAL

Socis numeraris.—Deuen ser presentats per tres socis, y atmesos en sessió. Pagan **deu pessetas** l' any (que poden fer efectivas á D. Lluís Soler, Raurich, 9, Barcelona, ó enviar al Sr. Tresorer de la **Institució**, Raurich, 16 y 18), reben totas las publicacións de la Societat y poden consultar la Biblioteca y Museo.

Butlletí.—Cada mes surt el **Butlletí** de la **Institució**, menos los mesos de Juliól, Agost y Septembre.

Anuncis.—Els de cambis de llibres ú objectes d' Historia Natural s' insertarán gratis, encare que siguin de personas extranyas á la **Institució**, previa aprovació de la Junta.

Tiratjes á part:

		50 exemplars	100 exemplars
Sanse cobertas	1- 4 planas	5 ptas.	8 ptas.
	5- 8 »	8 »	15 »
	8-16 »	15 »	25 »

Els pedidos deurán ferse **directament á la imprenta** Nova de S. Francisco, 17.

Toutes les **communications** et **échanges** doivent être envoyées au siêge de la Societé:

Paradis, 10, 1.er, 2.a—Barcelona (Espagne)

NOTA.—BEMERKUNG

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desitja 'l cambi de publicacións.

Die «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» bittet um Gegensendungen.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desea el cambio de publicaciones.

The «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradis, 10, Barcelona)» desires to exchange publications.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» demande l' échange.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» chiede ricambio.

BUTLLETÍ

DE LA

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL

2.ª ÉPOCA | BARCELONA, ABRIL DE 1909 | ANY VI.—NÚM. 4

SECCIÓ OFICIAL

Sessió del 1 d' Abril de 1909

Presidencia de D. Felip Ferrer y Vert

A les 21 y 45 minuts el Sr. President obre la sessió ab l' assistencia dels Srs. Ferrer y Dalmau (M.), Maluquer (S.), Maluquer (Joaquím), Llenas, Rosals, Tomás, Font (Pius), Noguera, Font y Sagué, Ventalló, Ferrer y Gomis y Corretjer.

Se llegeix l' acta de la sessió anterior qu'es aprobada per unanimitat.

Socis atmesos. —Ho son per unanimitat els senyors Antoni de Samá, Manel Navarro y Ferré, Joseph M.ª de la Fuente, Pbre., y Eduard Xammar.

Propostas de nous socis.—Els Srs. Corretjer, Ferrer y Vert y Ferrer y Gomis proposan pera soci numerari á D. Miquel Alexandre y Casas (de Barcelona).

Comunicacions. – Mossen Norbert y Sagué dona compte de la trovalla d' un nodul d' *Estroncianita* recubert de sílice en el cretaci de Sant Martí Sarroca, quin exemplar dona pe'l Museo.

El Sr. Maluquer (S.) llegeix un treball del Dr. Cadevall sobre «El género *Taraxacum* en Catalunya,» en el que descriu 9 especies de dit genre.

—El Sr. Tomás llegeix un treball de P. Prat sobre el *Microgaster glommeratus* com parássit de la *Pieris brassicae* comentant un treball de M. J. Fabre.

El mateix senyor llegeix un treball propi sobre «Un Pórfid lamprofir» trobat á Arbucias.

—El Sr. President llegeix una «3.ª Contribució á la Flora Balear» del soci Llorens Garcías y una nota de M. Faura y Sans, Pbre., describint una excursió feta pe'ls professors y alumnes de l' Escola de Minas de Madrit.

No haventhi res més de que tractar s' aixecá l' sessió á les 22 hores y 40 minuts.

Moluschs marins de Catalunya

(Acabament)

Mactra triangula.=Renieri.=Vilassar.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *lactea.*=Lam.=Barcelona.
(M. de S.) *Mactra inflata.*=Bronn.=Vilanova.=Calafell.
= » *Bourguignati.*=Loc.=Vilanova.=Calafell.
Lutraria eliptica.=Lam.=Rosas.=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell.
» *oblonga.*=Gml.=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell.

MYIDÆ

Corbula gibba.=Olivi.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *porcina.*=Lam.=Pineda.
(M. de S). *Corbula curta* =Loc.=Vilanova.
Corbula (Corbulomia) mediterranea.=Costa.=Rosas.=(M. de S).=Vilanova.=Calafell.

GLYCIMERIDÆ

Saxicava rugosa.=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *arctica.*=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

PHOLADIDÆ

Pholas candida.=Lin.=Pineda.=Rosas.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *dactylus.*=Lin.=La Escala.—(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.
» *parva.*=Penn.=Pineda.
Xilophaga dorsalis=Turt.=Pineda.

TEREDIDÆ

Teredo sp.?=Pineda.

LUCINIDÆ

Lucina spinifera.=Montg.=Pineda.=Vilassar.
» *leucoma,*=Turt.=Pineda =Vilassar.=(M. de S.)=Vilanova.
=Calafell.
» *reticulata.*=Poli.=Vilassar
» *borealis.*=Lin.=Pineda.
» *transversa.*=Brou.—Vilassar.
» *divaricata.*=Lin =Salou.
» *Desmaresti.*=Payr.=Salou.=(M. de S.)=Vilanova.
(M. de S.) *Lucina conmutata.*=Philip.=Calafell.

TELLINIDÆ

Tellina pusilla.=Philip.=Vilassar.
» *pulchella.*=Lam.=Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell.
» *nitida.*=Poli:=Pineda.=Vilassar.=(M. de S)=Calafell.
» *donacina.*=Lin.=Vilassar.=(M. de S.)=Calafell.
» *squalida.*=Pulz.=(depresa.=Gml.=incarnata.= Poli).=Pineda.=(M. de S)=Calafell.
» *planata.*=Lin =Vilassar.=(M. de S.)—Calafell.
» *exigua.*=Poli.=Pineda.
» *fabuloides.*=Mont.=Pineda =(M. de S.)?=Calafell.
» *conmutata* =Pineda.=Vilassar.=(M. de S.)?=Vilanova.
» *compresa.*=Broch.=Pineda.
» *serrata.*=Renieri.=Pineda =(M. de S.)=Vilanova.
» *fragilis.*=Lin.=Cadaqués.
» *fabula.*=Gml.=Vilassar.
(M. de S) *Tellina cumana.*=G. Costa.=Calafell.
= » *fabuliformis.*=Gronovius.=Calafell.

SCROBICULARIDÆ

Scrobicularia piperata.=Poir.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.
» *Cottardi.*=Payr.=Barcelona.=(M. de S.)=Calafell.
Syndesmia ovata.=Philip.=Vilassar.
» *alba.*=Reclus.=Barcelona.
» *tenuis.*=Mont.=Vilassar.
» *prismatica* =Montg.=Pineda.

(M. de S) *Syndesmia apelina*.=Renieri.=Calafell.
= » *occitanica*.=Reclus.=Calafell.
= » *fragilis* =Risso.=Calafell.

CUSPIDARIDÆ

» *rostrata* =Spengl.=Pineda.
» *costellata*.=Desh.=Pineda.
» *cuspidata*.=Oliví =Pineda.

SOLENOMIDÆ

(M. de S). *Solenomia* (*Solemys*) *togata*.=Poli.=Vilanova.

PANDORIDÆ

andora obtusa.=Lam.=Pineda.
» *pinnoides* =Montg.=Pineda.
» *inæquivalvis*.=Lin.=Pineda.=(M. de S.)=Vilanova.=Calafell.

LYONSIDÆ

Lyonsia norvegica.=Chemn.=Pineda.
» *Maestagni* =Brow.=Pineda.

ANATINIDÆ

Thracia villosiuscula.=Macgllivray.=Pineda.
(M. de S.) *Thracia pubescens*.=Pultney.=Calafell.
= » *papyracea*.=Poli =Calafell.
Poromya granulata.=Nyst.=Pineda.=(M. de S.)=Calafell.

LL. TOMÁS

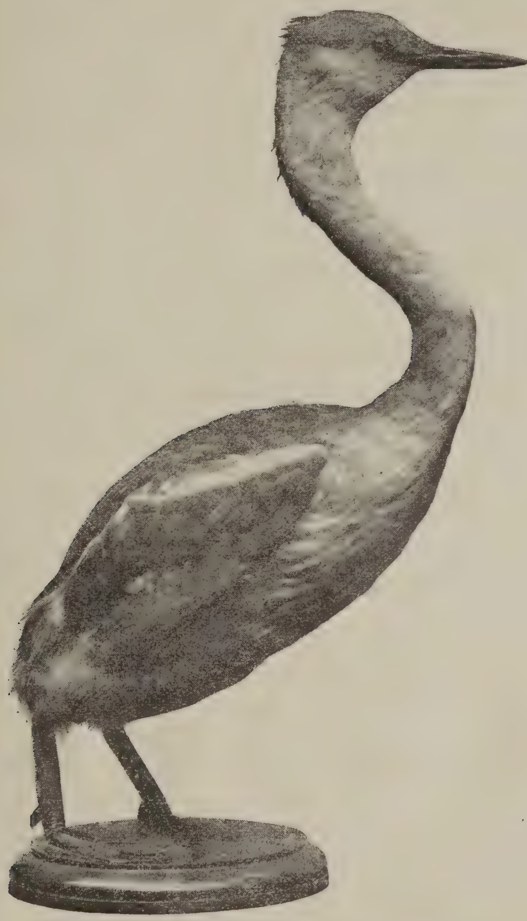
Barcelona, Desembre de 1908.

CONTRIBUCIÓ Á LA ORNITOLOGIA DE CATALUNYA

Nova especie del genre Podiceps Lath.

Ha vingut á mon poder un exemplar d' una especie que deu ésser plaçat entre les del genre Podiceps Lath. Ella no apareix descrita en cap de les obres de la meva colecció d' autors en Ornitología. Es per aixó que ab satisfacció ne dono avuy coneixement á nostra Institució. Aquet exemplar. caçat en 15 de Febrer del any darrer al Prat del Llobregat, fou comprat per nostre consoci senyor Soler, qui 'l prepará y me 'l vengué.

Al primer cop d'ull se vegé que pertanyía al petit agrupament, que, acceptant en aquest punt les idees de Toussenel, anomeno com ell de l' Hyperteriga, es dir, de peu provehit extraordinariament de membranes. Aquet agrupament se troba plaçat en els darrers

rengles del ordre dels aucells nadadors (Remipeda), que començant ab les especies provehides d' ales escatoses, ó ales-rems, incloses en un agrupameut anomenat Remiptera, acaba ab les especies de les families Fulicidæ y Phalaropidæ que formen l' agrupament anome-

nat Remigrallidæ, quines especies venen á ésser d' un carácter ambiguu entre 'ls aucells nadadors y els xancuts.

L' agrupament de l' Hyperteriga compren sols la familia Podicipidæ, la que conté tres genres: Podiceps, Podilimbus y Œkmophorus, segons Ogilvie-Grant en el vol. XXVI del «Catalogue of Birds in the British Museum.»

Heus aquí la descripció de l' exemplar, del que ademés en dono adjunt un grabat, reduit á $^1/_4$ de la grandaria natural.

Cap y coll.—Cap, part superior: gris verdós, més clar en la meitat anterior; front y vértex negrós rojench, quasi negre, ab unes quantes taques blanquinoses (les plomes del vértex formen una lleugera hupa). Part inferior: Lorums; tinta similar á la del front y vértex, pero més clara, vorejada en sa part anterior per una faixa blanca, que va aprimantse y prenent color ros moradench pe'ls contorns dels ulls, y s' uneix al fons blanch de la regió auditiva, la que presenta en sa part posterior una taca d' un acoloriment grismoradench, análech al de la vora superior dels ulls.

Tronch.—Part superior: Gris rogench molt fosch. Costats: Gris rogench. Part inferior: Blanch pur, lleugerament gris-groguench en la regió anal.

Ales.—Part superior: Primaries, d' una tinta igual á la de la part posterior del coll, en sa meitat inferior; secundaries, d' una tinta més clara, igual que la de l' esquena. Les ales plegades presenten dos faixes blanques (que corresponen á les vores externa é interna), formades per les plomes secundaries inferiors blanques, les quals no son enterament covertes per les secundaries superiors, que compleixen l' objectiu de covertores ó tectrius.

Tarses.—D' un negre-verdós.

Talla.—60 cents. dels quals en corresponen 10 al cap (bec inclós), 20 al coll, y 30 al tronch. L'ala plegada mideix 18 cents.; els tarses 6 cents., y el dit extern (el més llarg), inclós l' ungla, 7 y $^1/_2$ cents.

En les especies del genre Podiceps, per mí observades, he trobat esser axís les proporcións de les diverses parts del individuu respecte á la talla: Cap, $^1/_4$; coll, $^1/_4$; tronch, $^2/_4$. En la especie de que tracto, les proporcions son aquestes: Cap, $^1/_6$; coll, $^2/_6$; tronch, $^3/_6$. El coll, que en les especies per mí conegudes es igual en llargaria al cap, es doble en la nova especie. La proporció del tronch, com se veu, es igual. Aquesta diferencia en el coll sería donchs una característica suficient á esser tinguda en compte pera pro-

porcionar el nom á l' especie. Mes, com que no son per mí conegudes més que les d' Europa, y en les descripcións de les altres especies no he trobat senyalada la mida de la llargaria del coll, y tampoch cap grabat es vingut á ma observació, no puch intentar basar la denominació sobre aquesta característica del coll, perque be podría esser que altra especie fos més accentuada en quant á la relativa llargaria del mateix, y dich relativa, perque entench que es aquesta la que ha d' ésser tinguda en compte.

Com que l' especie presentada té una talla de 60 cents., com hem vist, y l' especie més gran entre les 19 compreses en el genre Podiceps, segons l' esmentat Ogilvie-Grant en el ja indicat vol. XXVI del «Catalogue of Birds in the British Museum», el P. cristatus, ne té sols 51, resulta ésser la característica de la talla la que ha de servir pera proporcionar el nom á l' especie.

Crech, donchs, que fins y á tant no 's demostri l' existencia de una especie de major talla, ó be que la ara presentada hagi sigut abans descrita, baix el mateix nom ó qualque altre, será considerat el nom de *Podiceps major* com l' apropiat pera la mateixa.

EMILI TARRÉ

Barcelona, Març 1909.

L' Elephas antiquus á les Corts de Sarriá (Barcelone)

Par E. HARLÉ

La portion de molaire d'Eléphant trouvée à Corts de Sarriá, faubourg de Barcelone, est une portion antérieure, car les lames les plus usées sont à l'extrémité intacte de l'échantillon — c'est une portion de molaire supérieure, parceque la surface de trituration est convexe et parceque l'angle des lames avec cette surface est obtus vers l'avant—sa courbure en plan prouve qu'elle appartient à un maxillaire droit, car la face latérale convexe des molaires supérieures d'Eléphant est du còté extérieur. C'est la derniére ou l'avant-derniére molaire.

La détermination de l'espéce d'Eléphant à laquelle appartient une molaire est souvent difficile.

Depuis mon voyage à Barcelone, il y a bientôt un mois, j'ai

examiné les molaires d'Eléphants de ma collection—du Muséum de Bordeaux—de celui de Toulouse—de la collection Chauvet, à Ruffec (Charente) – et un bon nombre de celles du Muséum de Paris — soit, en tout, environ 45 molaires d'*Elephas primigenius*, 40 d'*Elephas antiquus* et 20 d'*Elephas meridionalis*. Je leur ai comparé, d'aprés mes souvenirs et quelques notes, la dent de Corts de Sarriá.

L'émail me semble trop épais et l'intervalle, d'axe en axe, des lames trop grand pour que cette dent soit d'*Elephas primigenius*. Mais l'émail n'est pas aussi épais et l'intervalle d'axe en axe des ames aussi grand que dans l'*El. meridionalis*, et surtout que dans l'*El. meridionalis* de type ancien. Il me semble aussi que, si cette dent était de cette dernière espéce, elle serait plus large. Ses caractéres cadrent mieux avec ceux de l'*El. antiquus*. J'ai été particuliérement intéressé par une des 15 molaires d'*El. antiquus* de la collection Chauvet, recueillies avec 5 molaires d'*El. primigenius* et de nombreux silex chelléens caractéristiques, dans les gravières de Saint-Amant-de-Graves, alluvions anciennes de la Charente, en aval d'Angouléme. Cette dent ressemble beaucoup à celle de Corts de Sarriá, sauf que, appartenant à la mâchoire inférieure, elle est plus étroite (largeur 74 millimétres, au lieu de 90 à celle de Corts de Sarriá): l'épaisseur de l'émail est presque aussi forte (2 mm., 5 au lieu de 3 ou 3,5 à celle de Corts de Sarriá—épaisseur mesurée perpendiculairement); l'intervalle d'axe en axe de deux lames consécutives est le même (20 mm., mesure prise perpendiculairement aux lames); la forme des ilots d'émail est pareille; l'émail est, de même, extrémement plissé et ces plissements se prolongent, par des lignes profondes, sur sa surface verticale. La différence est compléte avec les molaires d'*El. primigenius* de la même provenance, à lames plus serrées, à émail mince et peu ou pas plissé.

La molaire de Corts de Sarriá est donc, si je ne me trompe, d'*Elephas antiquus*.

Bordeaux 12 Dbre. 1908.

Imp. LA HORMIGA DE ORO.—Nueva San Francisco 17, Barcelona

158. *Lecanora concolor*, Ram.—Sobre las pissarras. Nuria.—Nou per Espanya.
159. *Lecanora teicholyta,* Ach.—En las rocas caliças.—Per tot Catalunya.

    N' hem recullit hermosos exemplars en la repisa de la casa núm. 44 del carrer del Carme (Barcelona).

    El P. Navás el cita d' el Montsant.
160. *Lecanora candicans*, Schoer.—En las rocas. Espluga de Francolí.
161. *Lecanora fulgens*, Ach.—Per terra, en els marges y parets. Molt comú en tot Catalunya.
162. *Lecanora circinata*, Ach.—En las rocas. Cap de Creus.
163. *Lecanora aurantica*, Nyl.—Sobre l' escorsa de las nogueras y altres arbres. Arbucias.
164. *Lecanora pyracea*, Nyl.—Molt comú sobre els arbres, no essent raro véurel sobre las rocas. Voltants de Barcelona, Montseny, Montserrat.
165. *Lecanora ferruginea*, Nyl.—Molt comú per tot Catalunya, sobre las rocas y escorsas dels arbres.

    var. *festiva*, Nyl.—Voltants de Barcelona, Cadaqués.
166. *Lecanora lamprocheila*, Nyl.—Comú en las pissarras. Vallvidrera.—Nou per Espanya.
167. *Lecanora cerina*, Ach.—En la escorsa dels álams. Voltants de Barcelona.
168. *Lecanora hoematites*, Chamb.—El P. Navás cita aquesta especie en l' escorsa dels avellaners en el Montsant (Tarragona).
169. *Lecanora citrina*, Ach.—En las pissarras. Voltants de Barcelona, Moyá, Cadaqués, Alcover, Berga.
170. *Lecanora phlogina,* Nyl.—Comú en l' escorsa de varis arbres. Voltants de Barcelona, Montserrat.

    Nylander considera aquesta especie com forma lignícola de l' anterior.
171. *Lecanora variabilis* var. *ocellulata*, Nyl.—Vallvidrera. No hem observat el tipo.

    Els pochs exemplars qu' hem trobat estaban en molt mal estat, donchs encare que quiscuns d' ells teníen un talo reduhit semblaban esser vells y ben deteriorats.—Nou per Catalunya.
172. *Lecanora vitellina*, Nyl.—Sobre las rocas. Vallvidrera, voltants de Girona, Cadaqués.

173. *Lecanora exigua*, Nyl.—Cadaqués.
174. *Lecanora holophaea*, Mont.—En las pissarras. Vallvidrera.—Nou per Espanya.
175. *Lecanora oreina*, Ach.—En las cuarçitas. Papiol, Boscos del Monastir de Poblet, Cap de Creus.
176. *Lecanora callopisma*, Ach.—Voltants de Barcelona, Moyá, Montserrat, Montseny, Cap de Creus, Ribas, Espluga de Francolí, Montserrat.
177. *Lecanora murorum*, Ach.—En las rocas. Montseny, Montserrat, Manresa.
178. *Lecanora subfusca*, Ach.—Molt comú per tot Catalunya, ordinariament sobre l' escorsa de distints arbres.
    var. *argentata*, Ach.—Freqüent en l' escorsa dels álams y nogueras.
    var. *glabrata*, Ach.—Aquesta varietat es la més abundant y repartida. Sobre l' escorsa de distints arbres.
    var. *campestris*, Schoer.—Pot considerarse com la forma saxícola del tipo. Es troba menys repartida que les anteriors, haguentla observat solament en el Tibidabo y en els boscos del Monastir de Poblet.
179. *Lecanora allophana*, Ach.—Comú en els arbres fruyters. Arbucies, Gualba, Espluga de Francolí.
180. *Lecanora intumescens*, Rbh.—En els tronchs dels faigs. Montseny.
181. *Lecanora albella*, Ach.—Comú sobre varis arbres. Montseny, Montserrat, Boscos del Monastir de Poblet.
182. *Lecanora gangaleoides*, Nyl.—En las rocas. Montseny.
183. *Lecanora angulosa*, Ach.—En els arbres fruyters. Ribas.
184. *Lecanora hariza*, Nyl.—En varis arbres. Vallvidrera, Montserrat, Ribas, Boscos del Monastir de Poblet.
185. *Lecanora rugosa*, Nyl.—Sobre varis arbres. Vallvidrera, Vimbodí, Massanet de Cabrenys.
186. *Lecanora chlarona*, Ach.—Molt comú en l' escorsa dels arbres. Vallvidrera, Gavá, Moncada, Molins de Rey, Arbucias, Olot, Alcover, etc.
187. *Lecanora cailocarpa*, Nyl.—En els arbres. Moyá.—Nou per Espanya.
188. *Lecanora glaucoma*, Ach.—En las rocas. Vallvidrera, Montseny, Cadaqués, Espluga de Francolí, Ribas, etc.
189. *Lecanora subcarnea*, Ach.—Comú formant grans tacas sobre

las rocas calissas. Boscos del Monastir de Poblet.—Nou per Catalunya.

190. *Lecanora sulphurea*, Ach.—Comú en las pissarras, areniscas y altres rocas. Vallvidrera, Montseny, Cadaqués, Olot, Espluga de Francolí.

191. *Lecanora varia*, Ach.—El Sr. Masferrer cita aquesta especie en els voltants de Vich.

192. *Lecanora atra*, Ach.—Molt comú sobre l'escorsa dels arbres y en las rocas. Vallvidrera, Gavá, Montseny, Voltants de Girona, Cadaqués, Ribas, Olot, Boscos del Monastir de Poblet.

193. *Lecanora intrincata*, Ach.—Sobre las pissarras y rocas graníticas. Cap de Creus.—Nou per Catalunya.

194. *Lecanora parella*, Ach.—Molt comú en tot Catalunya, ordinariament saxícola.
var. *Turneria Harm.*—Tibidabo.
fma. *sorediosa*, Schoer.—Cadaqués.
En els boscos del Monastir de Poblet trobarem el tipo cortícola sobre els pins.

195. *Lecamora subtartarea*, Nyl.—Sobre una arrel de pi vella y corcada.—Montserrat.

196. *Lecanora cinerea*, Nyl.—En las rocas. Molt comú per tot Catalunya.

197. *Lecanora gibbosa*, Nyl.—Aquesta especie fou recullida y citada per el P. Navás al Montsant.

198. *Lecanora calcarea*, Ach.—Papiol, Cadaqués, Espluga de Francolí.
var. *concreta*, Schoer.—Montserrat.
forma *tessellata*, Hoffm.—Moncada, Cadaqués.
forma *multipunctata*, Sur.—Voltants de Girona.

199. *Lecanora farinosa*, Nyl.—Vallvidrera, Montserrat.

200. *Lecanora contorta*, Nyl.—Boscos del Monastir de Poblet.

201. *Lecanora tenebrosa*, Nyl.—El P. Navás l' indica del Montsant.

Fam. XXI, PERTUSARIACIS

202. *Pertusaria communis*, D. C.—Molt comú en les rocas y á l' escorsa dels arbres.—Vallvidrera, Moncada, Gavá, Prat del Llobregat, Moyá, Montserrat, Espluga de Francolí.
var. *plumbea*, Duby.—Montseny.—Aquesta varietat es nova per Catalunya.

203. *Pertusaria rupestris*, Schoer.--Voltants de Barcelona, boscos del Monastir de Poblet.—Nou per Espanya.
204. *Pertusaria cocodes*, Nyl.—Tibidabo.- Nou per Espanya,
205. *Pertusaria Wulfenii*, D. C.—Molt comú á las montanyas de tot Catalunya, formant sobre las rocas extensas y verrugosas tacas grogas.
206. *Pertusaria dealbata*, Nyl.—Ab aquest nom hi ha en l' herbari del Sr. Bolós una *Pertusaria* recullida á Sarriá y determinada per en J. Müller, director del Jardí Botánich de Ginebra.
207. *Pertusaria monogona*, Nyl.—Sobre las rocas.—Montseny.—Nou per Espanya.
208. *Pertusaria melanochlora*, Nyl.—En las rocas graníticas prop de Santa Fé (Montseny).—Nou per Espanya.
209. *Pertusaria leioplaca*, Schoer.—Comú en l' escorsa de varis arbres.—Vallvidrera, Moncada, Ribas, Boscos del Monastir de Poblet.
210. *Pertusaria Westringii*, Nyl.—Sobre las rocas. Cadaqués.—Nou per Espanya.
211. *Pertusaria velata*, Nyl.—En las rocas. Tibidabo.—Nou per Espanya.
212 *Pertusaria multipunctata*, Nyl.—Molt comú pe'ls voltants de Barcelona.—Nou per Catalunya.
213. *Pertusaria amara*, Nyl.—Font-groga (Barcelona) Sant Llorens, Massanet de Cabrenys.
214. *Pertusaria lactea*, Nyl.—Raro. Boscos del Monastir de Poblet.—Nou per Espanya.
215. *Pertusaria scutellata*, Nyl —Sobre l' escorsa d' un vell alba. Nou per la Flora Espanyola.
216. *Phlyctis agelaea*, Wallr.—Comú en els arbres. Boscos del Monastir de Poblet.
217. *Urceolaria actinostoma*, Ach.—Voltants de Barcelona, Ribas, Vimbodí, Montserrat.
218. *Urceolaria ocellata*, D. C.—Una sola vegada hem trobat aquesta especie á Catalunya, encare que molt abundant.—Moyá.

    El tenim de Manresa recullit per el Sr. Guitart.

    Existeix en l' herbari del Dr. Costa trobat per el Sr. Bolós á la Vall d' Arán y el P. Navás el cita del Montsant.
219. *Urceolaria srcuposa*, Ach. var. *vulgaris* Krb.—Aquesta varietat se la pot considerar com tipo, essent molt comú per tot Catalunya.

forma *plumbea*, Ach.—Moncada.

forma *flavescens*, Harm.—Sobre una roca granítica del Tibidabo.

220. *Urceolaria gypsacea*, Ach.—Montserrat (vora la cova de Fray Garí).—Nou per Catalunya.
221. *Urceolaria bryophyla*, Nyl.—Moncada, Espluga de Francolí. Ha sigut citat del Montsant per el P. Navás.
222. *Urceolaria intergrediens*, Nyl.—Raro. Montserrat, Espluga de Francolí.—Nou per Espanya.

Fam. XXII Lecideacis

223. *Lecidea lurida*, Ach —Moyá, Vallvidrera, Ribas

Els exemplars que trobarem á Moyá y á Ribas estaban barrejats ab *Synalissa symphorea*, Nyl.
224. *Lecidea decipiens*, D. C.—Comú. Vich, Manresa, Tarragona, Moyá, Cadaqués, S. Pere de Roda, etc.
225. *Lecidea testacea*, Hoffm.—Voltants de Vich.

El P. Navás el cita del Montsant.
226. *Lecidea vesicularis*, Ach.—Molt comú per terra y en las esquerdas de las rocas Voltants de Barcelona, Montseny, Montserrat, Moyá, San Llorens, Olot.
227. *Lecidea tabacina*, Schoer.—Citat del Montsant per el P. Navás.
228. *Lecidea mamillaris*, Duf.—Com l' anterior.
229. *Lecidea candida*, Ach.—En las rocas. L' hem vist molt abundant á Montserrat per la part de Sta. Cecilia
230. *Lecidea fuscorubens*, Nyl.—Sobre las pissarras de Vallvidrera.—Nou per Catalunya.
231. *Lecidea milliaria*, Fr.—En las herbas secas. Montseny.—Nou per Espanya.
232. *Lecidea effusa*, Nyl.—Sobre els pins. Voltants de Girona —Nou per Espanya.
233. *Lecidea parasema*, Ach.—En els arbres, essent molt comú per Catalunya.

var. *eloecroma*, Ach.—Citat del Montsant per el P. Navás.
234. *Lecidea latypea*, Ach.—En las pissarras. Cadaqués —Nou per Catalunya.
235. *Lecidea enteroleuca*, Ach.—En els arbres fruyters. Ribas.—Nou per Catalunya.

236. *Lecidea albocoerulescens*, Ach.—En las rocas. Tibidabo, Manresa, Espluga de Francolí.
237. *Lecidea contigua*, Fr.—Voltants de Barcelona, Montseny.
238. *Lecidea platycarpa*, Ach.—En las cuarcitas. Montserrat.
239. *Lecidea confluens*, Fr.—El Sr. Colmeiro indica aquesta especie citada per Villiers á la Vall d' Arán.
240. *Lecidea armeniaca*, Schoer.—Com l' anterior.
241. *Lecidea atrobrunea*, Schoer.—En las cuarcitas del Puigmal á 2.600 m.—Nou per Catalunya.
242. *Lecidea fuscoatra*, Ach.—Indicada á la Vall d' Arán per en Villiers.
243. *Lecidea morio*, Schoer.—En els micacitas de Nuria á 2.000 m.—Nou per Catalunya.
244. *Lecidea concentrica*, Nyl.—Molt comú. Vallvidrera, Montserrat, Manresa, Cadaqués.
245. *Lecidea rivulosa* Ach.—Sobre las rocas graníticas y l' escorsa dels faigs. Montseny.—Nou per Catalunya.
246. *Lecidea alboatra* Fr.—En las calissas. Nuria
    var. *epipolia* Harm.—El P. Navás cita aquesta varietat del Montsant.
247. *Lecidea myriocarpa* Nyl—En las rocas silíceas. Montseny.—Nou per Catalunya.
248. *Lecidea chalybeia* Borr.—Citat del Montsant pe'l P. Navás.
249. *Lecidea premnea* Fr.—Cadaqués, Falset, Salou.
250. *Lecidea sanguinaria* Ach.—Aquesta especie no l' hem trobada y l' apuntem per citarla el Sr. Colmeiro de Montserrat trobada per Boutelout.
251. *Lecidea pachycarpa* Duf.—En els conglomerats de Montserrat y Sant Llorens.
252. *Lecidea canescens* Ach.—Comú á las rocas y escorsas dels arbres. Moncada, Gavá, Montseny, Montserrat, Sant Llorens, Boscos del Monastir de Poblet, Olot, voltants de Girona, etc.
253. *Lecidea geographica* Schoer.—Molt comú en las rocas de tot Catalunya.
    var. *contigua* Schoer.—Es la varietat més abundant.
    var. *dispersa* Oliv.—Moyá, Montserrat.
    var. *atrovirens* Schoer.—Montseny.

Ordre VIII GRAFIDIDS

Fam. XXIII Grafidacis

254. *Graphis scripta* Ach.—Molt comú per tot arreu. Voltants de Barcelona, Molins de Rey, Moyá, Arbucias, Montserrat, Ribas, Alcover, boscos del Monastir de Poblet.
    forma *varia* Ach.—Arbucias, Celrá.
255. *Graphis serpentina* Ach.—Hem vist aquesta especie formant petitas tacas en l' escorsa de varis arbres dels voltants de Barcelona y últimament també l' hem observat á l' Empalme y en el Montseny.
256. *Opegrapha atra* Pers.—Molt comú per tot Catalunya. En tenim hermosos exemplars de Ribas y dels boscos del Monastir de Poblet. Abunda pe'ls voltants de Barcelona.
257. *Opegrapha varia* Pers.—D' aquesta especie sols n' hem trobat quiscuns exemplars pe'ls voltants de Barcelona.
258. *Arthonia cinnabarina* Wallr.—Front Groga (Tibidabo) sobre el tronch d' un alba. Montserrat, sobre l' arrel descolgada d' una vella alzina (camí de Santa Cecilia).
259. *Arthonia astroidea* Ach. –Vallvidrera, boscos del Monastir de Poblet.
    var. *Swartziana* Schoer.—Avinguda del Tibidabo (sobre las moreras).
260. *Arthonia dispersa* Nyl.—Vallvidrera, Sant Feliu de Llobregat, Santa Coloma de Gramanet, Espluga de Francolí.
261. *Arthonia galactites* Duf.—Molt comú sobre diferents arbres, especialment sobre els albas. Sarriá, Moncada, Gualba, Celrá, Espluga de Francolí.
262. *Arthonia punctiformis* Ach.—Sobre els albas. Vallvidrera, Arbucias, Ripoll.

Ordre IX PIRENOCÁRPIDS

Fam. XXIV Endocarpacis

263. *Endocarpon miniatum*, Ach.—Molt comú en las montanyas de casi tot Catalunya. Montserrat, Sant Llorens, Boscos del Monastir de Poblet, Bagá, Ribas, Nuria, Camprodón.
264. *Endocarpon complicatum*, Ach.—Trobarem hermosos exem-

plars d' aquesta especie prop de Nuria per el camí de Caralps.—Nou per Catalunya.

265. *Endocarpon fluviatile*, D. C.—Comú sobre las rocas de granet que á voltas restan submergidas. Montseny, Nuria.

La forma de son talo varía molt, presentantse á vegades molt carnós y altres papiraci. Son color sol esser desde un gris verdós quan está submergit en llochs ombrívols fins un cendrós rogent com tenen els exemplars qu' hem trobat al Puigmal á 2,800 m.—Nou per Catalunya.

266. *Endocarpon Guepini*, Mont.—No hem trobat aquesta especie en cap dels paratjes qu' hem explorat, y la referim aquí per citarlo dels Pirineus els senyors Lázaro, Colmeiro y Vayreda.

267. *Endocarpon rufescens*, Ach.—Comú en las esquerdas de las rocas. Nuria, Ribas, Camprodón.

268. *Verrucaria nigrescens*, Pers.—Molt comú sobre las rocas, formant á vegadas grans tacas negras.—Per tot Catalunya.

269. *Verrucaria obfuscans*, Nyl.—Aquesta especie fou trobada y citada per primera vegada á Espanya per el P. Navás en el Montsant. Nosaltres l' hem observada á Espluga de Francolí.

270. *Verrucaria calciseda*, D. C.—En las calissas. Montserrat, Falset.

271. *Verrucaria rupestris*, D. C.—Tibidabo, Montseny, Sant Llorens. El Sr. Vayreda el cita de Nuria

272. *Verrucaria limitata*, Mars.—Montserrat

273. *Verrucaria myriocarpa*, Arn.—Falset, Montsant, Boscos del Monastir de Poblet.

274. *Verrucaria purpurescens*, Hoffm.—Citat per primera vegada á Espanya pe'l P. Navás, que 'l trová al Montsant.

275. *Verrucaria Dufouri*, D. C.—Boscos del Monastir de Poblet, Montseny, Cadaqués.

276. *Verrucaria conoidea*. Fr.—Montsant (P. Navás).

277. *Verrucaria spheroïdes*, Wallr.—Tibidabo, Montseny.

278. *Verrucaria epidermis*, Ach.—En els arbres d' escorsa llisa. Montseny, Boscos del Monastir de Poblet. Fou citat de las montanyas de Nuria per el Sr. Vayreda.

279. *Verrucaria cerasi* Schrad.—Arbucias.

Publicacions en venta en la «Institució Catalana d' Historia Natural»

Butlletí.

Any 1902	8	ptas.
» 1903	8	»
» 1901, 1902 y 1903 plegats (quedan pocas coleccións)	25	»
Any 1904	5	»
Números solts, sempre que n' hi hagin de sobrers.	0'25	»

Catálech de Himenópters de Catalunya,

per D. Joseph M.ª Bofill y D. Pere Antiga

Tentredinidæ	0'60	ptas.
Chrysidæ	0'50	»
Sphegidæ	0'60	»
Sapygidæ, Scolidæ y *Mutillidæ*	0'60	»
Vespidæ	0'50	»
Pompilidae	0'50	»

Per D. Joseph M.ª Bofill

Ichneumonidæ	1'00	»
Apidae	1'00	»

Pera adquirir qualsevol d' aquestas publicacións, dirigirse al Tresorer de la Institució (Paradís, 10, 1.er, Barcelona).

Pera pagos inferiors á 50 pessetas poden enviarse sellos de correus de 0'15 ptas., 0'10 ptas., 0'05 ptas., y 0'02 ptas. Els sellos francesos, italians y alemanys de 0'15 frs., 0'15 liras y 0'20 mks., també son atmesos. Els pagos superiors á 50 pessetas poden ferse efectíus pel Giro Mutuo ó lletra de fácil cobransa.

Cambis que té l' Institució ab altres Societats

Naturae Novitates—Berlin.
Deutsch Entomologisdzen Gessellschaff.—Berlín.
R. R. Zoologisch-Botanische Gessellschaff.—Viena.
Polixena.—Viena.
Instituto Egyptien.—Cairo (Egipto).
Societé Entomologique de Belgique —Bruselas.
Societé Royale Malacologique de Belgique.—Bruselas
Societé Royale de Botanique de Belgique.—Bruselas.
Societé Enomologique Namuroise.—Namur (Belgica).
Societé Belgte de Geologie, de Paleontologie et d'Hydrologie.—Bruselas.
Sociedade scientifica de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Museum de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Revista Chilena de Historia Natural.—Valparaíso (Chile).
Entomological Society of Ontario.—Ontario (Canadá).
Real Sociedad Española de Historia Natural.—Madrid
Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales.--Madrid.
Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales.—Zaragoza.
Butlletí del Diccionari de la llengua catalana.—Palma de Mallorca:

Revista Montserratina.—Monastir de Montserrat.
Revista de Menorca, del Ateneo Científico, Literario y Artístico.—Mahon (Menorca).
Smithsonian Institution.—Washington (E. U. A.)
United States National Museum.—Washington (E. U. A.)
United States Geological Survey.—Washington (E. U. A.)
American Museum of Natural History.—New-York (E. U. A.)
Boston Society of Natural History.—Boston (E. U. A.)
Missouri Botanical Garden.—Saint Louis (E. U. A.)
The Lloyd Library.—Cincinati-Ohio (E. U. A.)
Academy of Sciences, Arts and Lettres.—Madison Wis (E. U. A.)
The Chicago Academy of Sciences.—Chicago (E. U. A.)
La Feuille des jeunes Naturalistes.—Paris.
Museum de Histoire Naturelle.—París.
Societé Entomologique de France.—París.
Societé Zoologique de France.—París.
Institut de Zoologie de l' Université de Montpeller.
Societé d' Etudes scientifiques de l'Aude.—Carcasona.
Societé des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France.—Nantes.
Museo Civico di Storia Naturale di—Genova.
Museo di Zoologia et Anatomia comparata della R. Universitá di Torino.
R. Stazione di Entomologia Agraria, «Redia»—Florencia.
Societá di Naturalisti.—Nápoles.
Academia Gioenia di Science Naturali.—Catania (Italia).
Reale Accademia dei Lincei.—Roma.
Pontificia Accademia dei Nuovi Lincei.—Roma.
Zoological Society of London.—Londres.
Conchological Society of Great Britain and Irland.—Manchester.
Musee Oceanografique de—Mónaco.
Institut Geologique de México.—México.
Commissao do Serviço Geologico de Portugal.—Lisboa.
«Broteria»—Revista de Sciencias Naturaes do Collegio de San Fiel.—Soalheira (Portugal).
Societé Portugaise des Sciences Naturelles.—Lisboa.
Societé de Naturalistes de Kiew (Rusia).
Institut Zootecnique de l'Université de—Jurgen (Rusia).
Museo Nacional de—Buenos-Aires (Rep. Arg.)
Societé Entomoogique-du-Musee d'Histoire Naturelle.—Berna (Suissa).
Institut National Genevois.—Genève (Suissa).
Entomologisk Tidskrift. Entomologista Föreningen in.—Stockholm (Suecia).
Université de Upsala (Suecia).
Museo Nacional de San Salvador (Rep. de El Salvador).
Museo Nacional de Ciencias Naturales.—Montevideo.
Real Academia de Ciencias Naturales.—Barcelona.
Centre Excursionista de Catalunya.—Barcelona.
El Colmenero Español.—Barcelona (Gracia).

Imp. La Hormiga de Oro. — Nueva San Francisco 17, Barcelona.

Segona época. Any 6.é—Núms. 5 y 6 Maig-Juny 1909.

Butlleti de la Institució Catalana d' Historia Natural

Nulla unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest.
CONST. DE FID. CATH. C. IV.

SUMARI

LOCAL SOCIAL
Carrer del Paradís, núm. 10, pis 1.er, 2.a
BARCELONA

INSTITUCIÓ CATALANA D' HISTORIA NATURAL

Socis numeraris.—Deuen ser presentats per tres socis, y atmesos en sessió. Pagan **deu pessetas** l' any (que poden fer efectivas á D. Lluís Soler, Raurich, 9, Barcelona, ó enviar al Sr. Tresorer de la **Institució**, Raurich, 16 y 18), reben totas las publicacións de la Societat y poden consultar la Biblioteca y Museo.

Butlletí.—Cada mes surt el **Butlletí** de la **Institució**, menos los mesos de Juliól, Agost y Septembre.

Anuncis.—Els de cambis de llibres ú objectes d' Historia Natural s' insertarán gratis, encare que siguin de personas extranyas á la **Institució**, previa aprovació de la Junta.

Tiratjes á part:

		50 exemplars	100 exemplars
Sense cobertas	1- 4 planas	5 ptas.	8 ptas.
	5- 8 »	8 »	15 »
	8-16 »	15 »	25 »

Els pedidos deurán ferse **directament á la imprenta** Nova de S. Francisco, 17.

Toutes les **communications** et **échanges** doivent être envoyées au siège de la Societé:

Paradis, 10, 1.er, 2.a—Barcelona (Espagne)

NOTA.—BEMERKUNG

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desitja 'l cambi de publicacións.

Die «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» bittet um Gegensendungen.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desea el cambio de publicaciones.

The «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desires to exchange publications.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» demande l' échange.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» chiede ricambio.

BUTLLETÍ

DE LA

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL

2.ª ÉPOCA BARCELONA, MAIG Y JUNY DE 1909 ANY VI.—NÚMS. 5 Y 6

SECCIÓ OFICIAL

SESSIÓ DEL 6 DE MAIG DE 1909

Presidencia de D. Felip Ferrer y Vert

A les 22 y ab assistencia dels socis Srs. Font y Sagué, Tomás, Rosals, Delgado, Ferré y Gomis, Maluquer (S.), Maluquer (Joaquím), Ferrer y Dalmau (M.) y Llenas, el Sr. President obrí la sessió

El senyor Secretari llegí l' acta de la sessió anterior, que fou aprobada per unanimitat.

SOCI ATMÉS.—Ho es per majoría el senyor D. Miquel Alexandre y Casas.

PROPOSTES DE NOUS SOCIS.—Els Srs. Ferrer y Vert Ferré y Gomis y Llenas proposan pera soci numerari á D. Joseph Baltassar Duch y Ferré (de Barcelona).

Els Srs. Tomás, Ferrer y Vert y Ferré y Gomis proposan pera soci numerari á D. Joseph Salas y Molas (de Vich).

COMUNICACIONS.-Mossen Norbert Font y Sagué dona compte d'haber observat prop de Martorell una bossada molt notable de granit.

Seguidament llegeix dos treballs de Mossen Faura y Sans; l' un tracta sobre el descobriment de la *Wollastonita* á Catalunya y l' altre sobre «Bibliografía de la Paleontología Catalana».

—El Sr. President llegeix un treball de Mossen Andreu Malgá

titolat «De Mollet á la Conrería de Montealegre», en que descriu una excursió botánica citant un gran nombre de plantes.

—El Sr. Tomás dona compte de la troballa de l' *Analcima* á Sant Feliu de Pallarols, mineral qu' encara no havía sigut citat á Catalunya.

—El Sr. Maluquer (S.) fa la ressenya d' una excursió que verificá el 16 d' Abril del corrent any á les dunes de Castelldefels y costes de Garraf ab els socis Srs. Llenas, Segarra y Maluquer (Joaquím), en la que reculliren varias plantes é insectes, y entre aquets el *Tridactylus variegatus* Latr., ortópter gríllid, no citat fins ara á Catalunya.

No haventhi res més de que tractar, s' axecá l' sessió á les 22 hores y 35 minuts.

SESSIÓ DEL 3 DE JUNY DE 1909

Presidencia de D. Felip Ferrer y Vert

A las 21 y 45 minuts s' obri la sessió ab assistencia dels socis Srs. Ferrer y Dalmau (M.), Armengol, Maluquer (S.), Maluquer (Joaquím), Font y Sagué, Tomás, Soler y Pujol, Delgado, Rosals, Ferré y Gomis, Ventalló y Corretjer.

Llegida l' acta de la sessió anterior s' aprova per unanimitat.

SOCIS ATMESOS.—Ho son per unanimitat els Srs. Joseph Baltasar Duch y Ferré y Joseph Sala y Molas.

COMUNICACIONS.—El Sr. Ferrer y Vert llegeix un treball del soci D. Llorens Garcías, titolat «Un cas d' anomalía vegetal», describint un fruyt anormal del *Citrus limonum* L. També llegeix un altre treball del soci D. Joseph Maluquer que porta per títol «Moluschs marins de Catalunya» y qu' es continuació á la serie que té publicats l' autor en les págines d' aquest Butlletí.

—El Sr. Maluquer (S.) dona compte de l' excursió verificada el 12 de Maig del corrent any al Prat del Llobregat y estanys de la Marina, citant la trovalla del peix *Cyprinodon iberus* ó *Fundulus his-*

panicus, bastant comú pe'ls canalissos y rechs d' aquella encontrada.

El meteix senyor presenta un donatiu pe'l Museo, consistent en 8 exemplars d' aus xancudes y palmípedes, donades pe'ls senyors Joan Maluquer y Viladot y Antoni Olivar.

—Mossen Norbert Font y Sagué comunica haver trovat dins unes canyeríes d'aigues potables el crustaci cego *Asellus cavaticus*, y el Sr. Ferrer y Vert diu haverlo observat també habitant varis pous de la ciutat.

El meteix senyor Font y Sagué presenta un exemplar que don Frederich Rahola cedeix pe'l Museo, consistint en una áncora romana recuberta de serpules é incrustacions ferruginoses, procedent de la badía de Rosas.

—El soci D. Georges Delgado llegeix una nota que titula «Comentarios» y en que fa un estudi crítich de la tasca que compleexen les societats científiques.

—El Sr. Maluquer (S.) llegeix un treball crítich del género *Veronica* enviat per don Carles Pau de Segorbe.

—El Sr. Soler y Pujol dona lectura á un treball sobre «Especies que desaparexen» y en que, tractant de la *Capra hispanica*, emet la opinió de que aquest mamífer per diferentes causes s'extingirá dintre pochs anys á Catalunya.

—Finalment el Sr. Rosals llegeix una nota sobre la «Malacología subterrania» citant entre altres especies l' *Helix lusitanica* Pffr. trobat en un avench prop d' Arbós y que segons l' autor es especie que no sab hagi sigut citada d' Espanya.

Y no haventhi res més de que tractar s' aexecá la sessió á les 22 y 45 minuts.

NOTAS NEUROPTEROLOGICAS

por el R. P. Longinos Navás S. J.

X

SOBRE ASCALÁFIDOS

I. Monografía de los Ascaláfidos por el Dr. H. W. Van der Weele. Bruselas, 1908 (Nota bibliográfica)

Al estudiar esta familia con el fin de hacer el Catálogo descriptivo de los ejemplares existentes en la colección de Sélys-Longchamps, el autor ha extendido el campo de sus investigaciones y ha realizado una obra clásica en la monografía de todos los Ascaláfidos hasta el presente conocidos. Para conseguirlo ha tenido á la vista las colecciones de los principales museos de Europa, que se las han comunicado generosamente.

De esta suerte, de 130-140 que eran las especies hasta ahora conocidas, ha podido elevar este número á 201 y los géneros igualmente de 37 hasta 54.

Tomando como base la división de los ojos, tan característica en muchas de las especies de esta familia, la longitud de las antenas y la venación de las alas, ha dividido la familia en tres subfamilias, cuya sinopsis, algo abreviada, plácenos poner aquí, para utilidad de todos.

1. Ojos simples. 2

— Ojos divididos por un surco horizontal. . . . . .
3.ª Subfam. SCHIZOPHTHALMINÆ.

2. Antenas muy cortas, más que el tórax. Ramo oblicuo del cúbito en el ala posterior no desarrollado. . . . .
1.ª Subfam. PROTASCALAPHINÆ.

— Antenas siempre más largas que la cabeza y tórax juntos, á veces muy largas. Ramo oblicuo del cúbito en el ala superior, casi siempre bien desarrollado. . . 2.ª Subfam. HOLOPHTHALMINÆ.

La 1.ª subfamilia se divide en dos tribus: *Estilbopteriginos* y *Albardinos;* la 2.ª el autor no la subdivide, y la 3.ª, muy numerosa, divídela en las siete siguientes tribus: *Ululodinos*, *Sufalacsinos*, *Acmonotinos*, *Proctarrelabrinos*, *Hibrisinos*, *Encioposinos* y *Ascalafinos*.

Las descripciones no son recargadas, pero sí completas; todas están ilustradas con alguna figura de un ejemplar típico, y acompañan asimismo á la obra dos láminas en litografía de color.

2. Sinopsis de los Ascaláfidos de España

En virtud de los nuevos datos aportados por la docta monografía del Dr. Van der Weele, será oportuno poner ante los ojos un cuadro sinóptico de los Ascaláfidos de España, modificando y completando el que publiqué en la segunda de mis Notas Neuropterológicas (Butlletí Inst. Cat. Hist. Nat., 1901, p. 19) y en mis «Neurópteros de España y Portugal.» (Broteria, 1907, p. 88).

Todos los Ascaláfidos de España pertenecen á la subfamilia de los Esquizoftalmos, ó sea de los que tienen los ojos divididos por un surco transversal; y de estos mismos á los que poseen ramo oblicuo del cúbito en el ala posterior, que va hasta el margen, y en la misma, por consiguiente, el postcúbito (postcosta) es corto y más ó menos recto. El abdomen de los ♂♂ lleva cercos bien visibles.

Su disposición taxonómica puede ser la siguiente:

1. Alas hialinas, sin ninguna mancha, alargadas ú oblongas. Ramo oblicuo del cúbito reunido con el postcúbito en ambas alas. Espolones de las tibias posteriores tan largos ó apenas más que el primer artejo de los tarsos (Tribu ENCIOPOSINOS). Un solo género y una sola especie: *Bubopsis agrioides* Ramb.

— Alas cortas y anchas, más ó menos triangulares, especialmente las posteriores, manchadas de pardo, negro, amarillo, con membrana frecuentemente opaca por el color. Postcúbito casi paralelo con el ramo oblicuo del cúbito hasta el margen posterior en ambas alas. Espolones de la tibia posterior tan largos ó algo menos que el metatarpo (Tribu ASCALAFINOS). 2

2. Alas hialinas, con estigma coloreado y algunas manchas pardas en forma de faja transversa detrás del estigma en el ala posterior. Cercos del ♂ ramosos. Una sola especie: *Theleproctophylla variegata* Klug.

— Alas opacas del todo ó casi del todo por su color amarillo y pardo ó negruzco. Cercos del ♂ sencillos (G.º *Ascalaphus* Fabr.) 3

3. Ala posterior con una mancha semilunar negra en el tercio apical. Pelos leonados en el occipucio. . . *A. longicornis* L.

— Ala posterior sin mancha semilunar. 4

4. Ala posterior opaca hasta la mitad, con mancha parda en la base y mancha amarilla que ocupa todo el medio. . . . 6

— Ala posterior casi hialina en el fondo, con manchas obscuras; reticulación amarilla en su mayor parte. 5

5. Dos manchas obscuras en el ala posterior, una más intensa en la base y otra oval antes del ápice. Pelos del occipucio leonados. . . . . *A. ictericus* Charp.

— Tres manchas obscuras en el ala posterior, la de la base bífida, las del disco llegan hasta el borde externo. Algunos pelos del occipicio blanquizcos. . . . . . *A. hispanicus* Rb.

6. Espacio amarillo de ambas alas de color uniforme, terminando mucho antes del estigma; tarsos posteriores totalmente negros. . . . . *A. Cunii* Sel.

— Espacio amarillo de las alas blanquecino exteriormente, avanzando hasta el estigma en el ala posterior; primer artejo de los tarsos posteriores, amarillo por encima. . . *A. bæticus* Rb.

Con esto las especies de Ascaláfidos de España son las siguientes:

1. *Bubopsis agrioides* Rb.—Andalucía, Murcia, Valencia, Cataluña.

2. *Theleproctophylla variegata* Klug.—Andalucía, Murcia, Castilla, Aragón. La *Th. australis* Fabr. es muy parecida y se había confundido con ella; ambas formas son de la fauna mediterránea; la *variegata* es africana y penetra en España; la *australis* es de la Europa meridional y sus islas.

3. *Ascalaphus longicornis* L. var. *Bolivari* V. d. Weele.—Los ejemplares de España son más obscuros que los de Suiza y Francia, y la media luna del ala posterior extiende su negro en el extremo ó márgenes del ala, acercándose al *macaronius* Scop.; en general son mayores. Esta forma española constituye una variedad que Selys designó con el nombre de *Bolivari* en su colección, nombre que le ha conservado Van der Weele en su monografía. Se halla en toda España.

4. *Ascalaphus ictericus* Charp.—Portugal, Andalucía, ambas Castillas y Cataluña.
5. *Ascalaphus hispanicus* Ramb.—Castilla y Aragón.
6. *Ascalaphus Cunii* Sel.—Cataluña y Aragón.
7. *Ascalaphus bœticus* Ramb.—Andalucía, Castilla y Aragón.

Nota. Excluyo de España por ahora las dos especies de Ascaláfidos: *Puer maculatus* Oliv. y *Ascalaphus libelluloides* Schäffer (*coccajus* Schiffer), aunque las dos se hallen en el Mediodía de Francia. El *Puer* no se ha encontrado aún en nuestra península, aunque podrá ser que exista en Cataluña. El *A. libelluloides*, por más que con el nombre de *coccajus* lo cita Asso de Sora y Cuní de Camprodón, no lo admito interinamente, porque no dudo que la forma de Sora sea el *Cunii*, y lo mismo sospecho de la de Camprodón, si bien de ésta no tengo tanta seguridad. A los entomólogos catalanes toca resolver la duda.

3. Ascaláfidos nuevos

EPISPERCHES MOLINAI, sp. nov. (fig. 1.ª)

Fuscus, stigmate fusco-fulvo.

Caput fronte fusca, juxta oculos flavida, pilis longis fusco-rufis vestita, clypeo flavido; vertice pilis densis, fusco-rufis; oculis fuscis; antennis ala anteriore brevioribus, fuscis, articulis apice anguste nigris; clava pyriformi, lata, fusco-fulva.

Thorax totus fusco-rufus, pilis griseis, parum densis, ornatus.

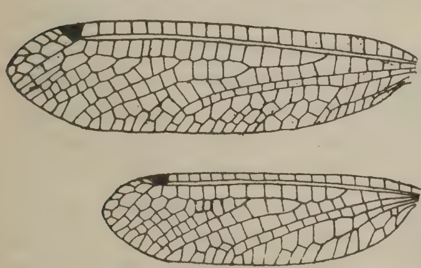

Fig. 1.—*Episperches Molinai.* Nav.

Abdomen ala posteriore longius, basim versus sensim, sed modice dilatatus, fusco ferrugineum, sublæve.

Alæ (fig. 1), angustæ, apice rotundatæ, membrana penitus hyalina, iridea, reticulatione fusca; stigmate distinctissimo, fusco-fulvo, 5 venulis fuscis distincto, in ala anteriore subtriangulari, æque lato ac alto, in posteriore longiore; campo apicali duplici cellularum serie distincto, intra sectorem radii sex cellularum seriebus. Ala anterior margine antico usque ad stigma recto, postico rotundato. Ala posterior basi angustata, dein regulariter ampliata, ad apicem cubiti constricta.

Pedes breves tenuesque, fusco-picei, nitentes, pilosi, unguibus longis, parum arcuatis.

Long.	corp.	32	mm.
—	alæ anter.	25	»
—	— poster.	21	»
—	abdom.	24	»
—	antenn.	20	»

Patria. Colombia. Recibido poco há de la casa Rolle, de Berlín.

Dedico esta especie al Rdo. P. Juan de Molina, S. J., insigne naturalista chileno del siglo XVIII.

IDRICERUS WEELEI sp. nov. (fig. 2.ª)

Mediocris, fuscus, lanugine alba et fusca vestitus.

Caput facie flava, pilis longis albis tecta; mandibulis apice fuscis; palpis tenuibus, testaceis; fronte inter et extra antennas pilis longis fuscis; oculis æneis; antennis flavis, ala anteriore $^1/_4$ brevioribus, singulis articulis basi late fusco annulatis, latius extrinsecus, annulis spiram simulantibus, clava pyriformi, fusco-pallida, inferne flavescente (fig. 2.ª)

Thorax fusco-luteus, totus lanugine tectus, superne griseo-fusca, inferne alba.

Abdomen ala posteriore brevius, fuscum, lanugine alba, ad basim densiore, ad latera mediocri, superne exigua, aut nulla; ad medium modice inflatum; singulis segmentis postice late flavidis.

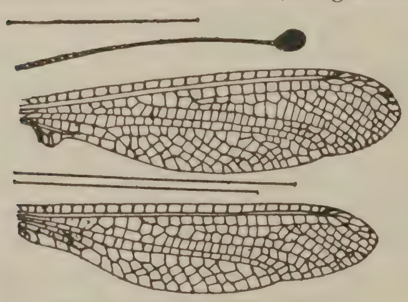

Fig. 2.—*Idricerus Weelei.* Nav.

Alæ elongatæ, angustæ, apice rotundatæ, membrana penitus hyalina, reticulatione fusco et fulvo variegata; stigmate exiguo, vix apparente, tribus venulis distincto; campo apicali duplice cellularum serie instructo. Ala anterior basi circulariter emarginata, angulo postico prominente, rotundato, margine fulvo; mox margine postico late emarginato. Ala posteriorbasim versus angustata, angulo postico late rotundato (fig. 2.ª)

Pedes flavidi, femoribus, præter apicem, fuscescentibus, pilis nigris fortioribus albisque tenuibus hispidis, tibiis medio late, apice

APÉNDIX

Ordre X. LEPRÁRIDS

Fam. XXV.—Leprariacis

280. *Leprocaulon nanum* Nyl.—Molt comú. Viu per terra y en las esquerdas de las rocas.
281. *Leproplaca xantholyta* Nyl.—Sobre unas rocas á la Font de la Margarideta (Ribas).—Nou per Espanya.
282. *Leproma lanuginosum* Nyl.—Molt comú. Viu per terra y en las esquerdas de las rocas. Tibidabo, Montseny, Montserrat, Moyá, Sant Llorens.
283. *Lepraria farinosa* Ach.—Poch freqüent. Boscos del Monastir de Poblet.
284. *Lepraria flava* Ach.—Molt comú en el tronch dels pins y alzinas, Vallvidrera, Sant Celoni, Viladrau, Montserrat, Boscos del Monastir de Poblet.
285. *Lepraria chlorina* Ach. — Boscos del Monastir de Poblet, Montseny.—Nou per Espanya.

El present catálech compren un total de dos centas vuytanta especies, de las que son novas per Catalunya cent quinze, y d' aquestas, trenta dos ho son també per la Flora Espanyola.

Els efebacis están ben representats, existint d' ells las dos especies qu' es coneixen á Espanya corresponents als genres *Gonionema* y *Ephebe*.

Dels colemacis hem observat tretze especies entre las que mereix menció especial la *Synalissa symphorea* Nyl. no citada fins ayuy en la península.

Els caliciacis están reduhits á cinch, nombre no escás comparat ab els set ó vuyt que s' han senyalat fins are á Espanya; pero si ab els coneguts á Europa; això sens dupte es degut a son tamany molt petit, que no permet distingirlos mes que a curta distancia, y per altre part, á lo descorsament dels pins.

Del genre *Spherophoron* sols hem observat una especie de las tres que s' han citat á Espanya.

Del *Boemyces* trobém dos dels tres coneguts en la flora espanyola.

Els Stereocaulacis no tenen més representant en nostre catálech qu' el *Stereocaulon paschale* Ach., el qual hem citat per la referencia que 'ls senyors del Amo y Colmeiro fan en sas floras.

L' antich *Stereocaulon nanum* Ach. el col-loquem, seguint á Nylander y altres liquenólechs moderns, al grupu que establirem ab el nom de Leprariacis, dintre el que incluim una serie d' especies quina ordenació 's feya abans forsa difícil y quins carácters constants son, la falta d' apotecis y espermogonis.

Els Cladoniacis, encara que no tinguin molt nutrida representació, no deixan d' esser nombrosas sas especies, entre las que 's troban la *Cladonia cenotea* Schoer y *Cl. scabriuscula* Nyl., nous per Espanya.

Del genre *Roccella*, á pesar d' esser molt escás á Catalunya, s'hi han trobat dos especies de las tres que 's coneixen.

Dels Tamnoliacis existeix l' única especie coneguda que recullirem á l' alt Pirineu de 2.500 á 3.000 m. d' altitud.

El genre *Usnea* 's troba poch repartit á Catalunya; no obstant, tenim totas las varietats que á Espanya s' han trobat de la *U. barbata* Fr.

En l' herbari del Sr. Puiggarí (1) existeix un exemplar ab el nom de *Usnea barbata* var. *articulata* Sprg. que no resultá ser més que la var. *ceratina* Schoer d' aquella y que degué atribuir á la *articulata* per equivocació. Aquesta varietat que quiscuns en fan especie no sabem que hagi sigut citada més que de Covadonga de ahont el tenim, degut á la amabilitat del P. Navás, que desde Saragossa ens enviá dos preciosos exemplars.

Els Cetrariacis tenen nutrida representació en la Liquenología catalana, haventhi entre ells els interessants *Platysma cucullatum* Hoffm. y el *Pl, soepincola* Ehr.

Del genre *Alectoria* hi ha la varietat *alpicola* Whbl. de la *Alectoria lanata* L., interessantíssima per esser molt rara, no solzament á Espanya, sí que també per tot Europa.

(1) Al anársen el Sr. Puiggarí cap al Brasil va repartir son herbari de criptógamas entre 'ls seus contemporanis, tocantli al Sr. Bolós els liquens que avuy están en poder de son successor don Ramón Bolós, farmacéutich de Olot (Girona).

Els Ramalinacis, que son en nombre de deu, tenen de notable quiscunas varietats que 'n el catálech se consignan com novas per la Flora espanyola.

Els Parmeliacis tenen á Catalunya nombrosa representació, entre quinas especies se fan remarcar las *Parmelia carporrhizans* Tayl., *P. perforata* Ach., *P. fuliginosa* Nyl., *P. isidiotila* Nyl., *P. verruculifera* Nyl., *P glabra* Schoer., *P. stygia* Ach., ect.

Els Peltigeracis compresos en nostre catálech son catorze, entre els que hi figuran especies molt raras pera nostra flora, com la *Peltigera malacea* Fr., *P. spuria* D. C. y *Solorina crocea* Ach., que sols creix á Espanya en las altas regions pirenencas.

Els Fsciacis están també molt ben representats en la Flora catalana y contan ab especies com *Physcia melops* Duf. y *Ph. adglutinata* Nyl, completament novas pera la Flora espanyola.

Els Giroforacis, quinas especies viuhen en localitats molt enlairadas, hi son també nombrosos, essent la *Gyrophora flocculosa* Koerb. citada á Espanya per primera vegada.

Els genres *Pannaria* y *Pannularia* tenen escassa representació y poquíssim interés en nostre catálech.

Els Lecanoracis están representats per cinquanta y una especies, d' entre ellas quiscuna nova per la Flora espanyola, com la *Lecanora rubina* Ach., *L. concolor* Ram., *L. lamphrocheila* Nyl., *L. holophoea* Mont., *L. cailocarpa* Nyl., etc.

Moltas de las especies compresas en aquella familia pertanyerená ls' antichs genres *Squamaria*, *Placodium*, *Caloplaca*, *Aspicilia*, etzétera, y que seguint á en Nylander y á Lamy de la Chapelle incluim en el genre tipo *Lecanora*.

Els Certusariacis son també nombrosos en nostre catálech, continguent especies de gran interés, tant per sa raresa com per no haber sigut citadas encara de nostra flora. Las especies d' aquesta familia, novas per Espanya, son las següents: *Pertusaria rupestris* Schoer.; *P. melanochlora* Nyl., *P. monogona* Nyl., *P. velata* Nyl., *P. Westringii* Nyl., *P. lactea* Nyl., *P. scutellata* Hue., y *Urceolaria intergrediens* Nyl.

Els Lecidiacis comprenen trenta especies, entre las que hi figuran la *Lecidia fuscorrubens* Nyl., *L. milliaria* Fr., *L. effusa* Nyl., novas per Espanya.

Com en els Lecanoracis també aquí hem reunit totes les especies en el genre tipo *Lecidea*, abandonant els antichs *Psora*, *Toninia*,

Bacidia, *Bilimbia*, *Sarcogyne*, *Bucillia*, *Rhizocarpon*, etc., en els que abans estaban repartits.

Els Grafidacis, dels qu' en tenim solzament nou especies, manifestan una migrada representació d' aquest interessant grupo, no haguentnhi cap que mereixi especial menció.

Els Pirenocarpacis están representats per disset especies, entre ellas varias que han sigut citadas per el P. Navás en el Montsant y que anotém per la referencia que d' ellas fa dit botánich.

Y per fí, en l' apendix qu' hem format ab els liquens imperfectes, incluim importants especies com *Leproplaca xantholyta* Nyl. y *Lepraria chlorina* Ach., completament novas per la Flora espanyola.

BIBLIOGRAFIA

Acloque, A. *Les lichens.* París, 1893.

Amo y Mora, M. del *Flora criptogámica de España y Portugal.* Granada 1870.

Barceló y Combis, F. *Flora de las Baleares,* 1879.

Boistel, A. *Nouvelle Flore des Lichens* 1.re et 2.me parties. París.

Brisson, T.-P. *Lichens du departement de la Marne,* Chalons sur Marne, 1870.

Colmeiro, M. *Enumeración de las Criptógamas de España y Portugal.* Madrid, 1867.

Colmeiro, M. *Enumeración y revisión de las plantas de la península Hispano Lusitana é islas Baleares.* Madrid, 1889.

De Candolle, A. P. *Flore francaise.* París, 1805.

Harmand, J. *Catalogue descriptif des Lichens observés dans la Lorraine.* Nancy 1894.

Hué, A. M. *Causerie sur les «Parmelia»,* París.

» *Les «Pertusaria» de la Flore francaise.* Paris, 1890.

» *Lichens des environs de París.* París, 1893.

Jatta *Syloge Lychenum Italicorum.* Triani, 1893.

Lamy de la Chapelle, Ed. *Catalogue des Liquens du Mont Doré et de la Haute Vienne.* París, 1880.

Lamy de la Chapelle, Ed. *Exposition systematique des lichens du Cauterets de Lourdes et de leurs environs.* París.

Lázaro é Ibiza, B. *Compendio de la Flora española.* Madrid 1896.

» » B. *Algunos liquenes de España y Portugal.* Actas de la S. E. de H. N. Madrid, 1898.

Loscos y Pardo. *Serie imperfecta de las plantas aragonesas espontáneas.* Alcañiz, 1867.

Llenas, M. *Algunos liquenes de los alrededores de Barcelona.* Boletín de la S. E. deH. N. Madrid, 1902.

Llenas, M. *Enumeración y distribución geográfica de los Peltigeráceos en Cataluña.* Boletín de la S. E. de H. N. Madrid, 1905.

Llenas, M. *Algunos liquenes de los alrededores de Cuenca.* Boletín de la S. E. de H. N. Madrid, 1905.

Malebranche, *Catalogue descriptif des Lichens de Normandie.* 1877.

Navás, L. *El género «Parmelia» en España.* Boletín de la S. E. de H. N. Madrid, 1901.

Navás, L. Una excursión botánica al Montsant (Provincia de Tarragona). Actas de la S. E. de H. N. Madrid 1899.

Navás, L. *Los Cladoniaceos en España.* Boletín de la S. E. de H N. Madrid 1903.

Navás, L. *La «Lecanora subfusca» Ach. en España.* Boletín de la S. E. de H. N. Madrid, 1903.

Nylander *Observata lichenologica in Pyreneis Orientalibus.* Caen, 1872.

Olivier, H. *Expose systematique et description des lichens de l' Ouest et du Nord-Ouest de la France.* Bazoches-au Houlme, 1897.

Payer, I. *Botanique cryptogamique.* París, 1868.

Rivas Mateos, M. *Flora de la provincia de Cáceres.* Madrid 1897.

Rodriguez Femenias, J. *Florula de Menorca.* Mahon, 1904.

Vayreda, E. *Flora de la Vall de Nuria.* Barcelona, 1882.

Vicioso, B. *Liquenes delMoncayo.* Actas de la S. E. de H. N. Madrid, 1898.

Vicioso, B. *Liquenes de Calatayud.* Actas de la S, E. de H. N. Madríd, 1899.

Ademés de las obras citadas hem consultat els herbaris dels senyors Costa, Huet, Texidor, Trémols, Vayreda, Bolós, Pujol, Masferrer y Puiggarí.

El del Dr. Costa, avuy propietat de la Real Academia de Ciencias de Barcelona, contè uns trenta líquens molt ben conservats, entre 'ls que n' hi ha de bastant raros com la *Thamnolia vermicularis* Svvarz. y la *Solorina crocea* Ach. y tant més importants com quasi tots foren recullits en les altes regions pirenencas.

El del Dr. Huet es á la Facultat de Farmacia de nostra Universitat, no contenint més unas deu especies vulgars recullidas per Catalunya.

El del Dr. Teixidor fou regalat á l' Ajuntament de Manresa. No ofereix cap particularitat baix el punt de vista liquénich ja que conté solzament una *Peltidea* una *Ramalina* y dos *Cladonia.*

En el Dr. Tremols, que continúa encare en poder de sa familia, existeixen entre altres extrangers y del resto d' Espanya, cinch liquens catalans y entre aquestos el *Platysma cucullatum* Hoffm. recullit á Nuria y de molt interés per la Flora espanyola.

El del Sr. Vayreda tambè propietat de sa familia, es interessantissim en especies pirenencas.

Els dels Srs. Pujol, Masferrer, Bolós y Puiggarí tenen poca importancia donchs si bò son nombrosos, están tant mal conservats que en sa majoría es impossible reconeixels. Com dihem en altre lloch, aqueixos herbaris están en poder de D. Ramón Bolós, farmacéutich d' Olot (Provin. de Girona).

anguste annulatis, pilis nigris longis; calcaribus fulvis, subrectis apice curvis, in tibia antericre duos primos, in posteriore primum tarsorum articulum superantibus; tarsis quinto articulo reliquos quatuor longitudine subæquante; unguibus longis, parum arcuatis.

Long. corp.	30 mm.	
— alæ ant.	36	»
— — poster.	32	»
— abdom.	20	»
— antenn.	25	»

Patria. Victoria. Lo he recibido recientemente de la casa Rolle de Berlín.

Lo denomino del nombre del Dr. Van der Weele, autor de la monografía de los Ascaláfidos, en testimonio de aprecio y gratitud por los favores que de él he recibido y en justo retorno del obsequio con que me dedicó una especie de *Balanopteryx*.

CONTRIBUCIÓ Á LA FLORA BALEAR

III

Plantes dels voltants d' Artá y Capdepera

per Llorens Garcías y Font

Els resultats de les excursións que he fetes aquests anys prop passats y les observacións que de la Flora Balear han fèt tants de botánichs que han herborisat aquestes Illes, demostren lo rica que es nostra Flora y comproven lo equivocats que anaven els sucessors de Cambessedes, les observacións del qual donaren lloch á creure que no passaven de 700 les especies que crexíen en sos terrers.

L' any 1867 el catedrátich del Institut de Palma D. Francisco Barceló y Combis publicá un catálech de 457 especies, Faneróga-mes, no contengudes en la *Enmeratio plantarum quas in insulis Balearibus collegit F. Cambessedes.*

Aquets datos entelaren fort ferm aquella opinió, destruida per complet ab els descubriments que posteriorment feren altres botánichs, sobre tot el mateix Barceló que pe'ls anys 1879 á 1881 publicá la «Flora de las Islas Baleares» ahont descriu 1,450 *Faneróga-mes* y cataloga un gran nombre de *Criptogames*.

Després d' en Barceló molts altres han herborisat per les Balears y tots han contribuit al enriquiment de nostra Flora, uns

amb el descubriment d' especies noves per la Ciencia, altres ab la cita d' especies noves per la regió; se pot dir que, ab els conexements botánichs d' avuy el qui esplora ab atenció un recó qualsevol d' aquestes illes, trobará notes importants per afegir á la Flora Balear.

Ab el poch temps que dedich á la botánica y sense explorar minuciosament cap lloch, he trobat algunes especies no citades de Balears, altres de Mallorca y bastantes localitats d' especies rares, noves que, junt ab les altres especies recullides en els mèus passeigs, he pensat reunir á n' aquesta nota, per contribuir all conexement de nostra Flora.

LLISTA D' ESPECIES

Ranunculus ophioglosifolius, Vill.—Aquesta especie no vista per Barceló y sí per Marés, se troba á n' els torrents d'Artá.
— *arvensis*, L.—En els camps.
Delphinium staphisagria, L.—Sos Sanchos, rara.
Papaver dubium, L. (V. Roelles).—En els camps, entre els sembrats.
— *hybridum*, L —Id., id.
Diplotaxis viminea, D. C.—Na Vergunya, rara.
Sisymbrium officinale, Scop.—Voreres dels camins y camps.
Fumana Spachii, Gr. Godr.—Turons y garrigues.
— *viscida*, Spach. var. *juniperifolia*, Gr. Godr.
Viola arborescens, L.—Ermita.
Poligala monspeliaca, L.—Molinet, C'an Simoneta.
Dianthus prolifer, L —Citada per Marés á Lluch, no vista per Barceló, la vaig trobar á n' el Serral.
Cerastium viscosum, L.—Comú en els camps.
Linum Gallicum, L.—Turons y garrigues.
Geranium dissectum, L. (V. Rellotjes) —Camins y llochs herbosos.
» *Robertianum* L.—(v. Rellotjes). Camins y llochs herbosos.
Erodium Reichardii, D. C.—Aquesta especia propia de Balears y Córcega 's troba abundant en els penyals de L' Ermita.
Oxalis corniculata, L.—Voreres dels camins y prats.
Anagyris fœtida, L. (V. Garrober pudent).—En el turó de Sant Salvador.
Argyrolobium Linneanum, Walp.—Rara, en el Serral.
Antyllis vulneraria, L.—En els turons árids; comú.
Medicago marina, L.—Arenals marítims.

Melilotus sulcata, Desf.—Caps conrats.
Trifolium stellatum, L.—Voreres dels camins y camps.
— *angustifolium*, L.—Turons y garrigues.
Lotus ornithopodioides, L.—Comú en els camps.
Lathyrus aphaca, L.—Camps conrats.
— *cicera*, L.—Id., Id.
— *annuus*, L.—Id., Id.
Hipocrepis unisiliquosa, L.—Anzinar del Molinet.
Hedysarum capitatum, L. v. *pallens* Moris.—Anzinar del Molinet.
Poterium muricatum, Spach.—Camps y camins.
Lythrum bibracteatum, Sabzm.—En el Prat des Lli-Nova per Mallorca.—Menorca, (Casall ex Texidor).
Sedum stellatum, L.—En les parets.
— *dassyphyllum*, L.—Taulades y turons.
Scandix Pecten veneris, L —Camps conrats.
Galium aparine, L.—(V. Rébola). Camps conrats.
— *sacharatum*, All.—(V. Rèbola). Camps conrats.
Vaillantia hispida, L.—Camps incults.
Asperula laevigata, L.—Llochs humits.
— *arvensis*, L.—Camps conrats.
Sherardia arvensis, L.—Camps conrats.
Centranthus calcitrapa, D. C.—Llochs herbosos.
Senecio Rodriguezii, Wilk -Aquesta especie menorquina la cita Crespi á Soller trobantla jo á les montanyes marines de Capdepera.
Leuzea conifera, D. C.—Serral.
Rhagadiolus edulis, D. C.—En els camps.
Specularia hybrida Alph., D. C.—Entre els sembrats.
— *falcata* Alph., D. C.—Entre els sembrats.
Campanula erinus. L.—En els camps.
Erica arborea, L.—(V. Bruch) Garrigues. A S' on Pussa hey ha es *Turó des Bruch* ahont forma aquesta especie una clapa.
Asterolinum stellatum, Linck. et Hoffm.—Aquesta especie es rara á Mallorca; Barceló la cita á Bellver; vaig trobarne alguns exemplars en el Molinet.
Coris monspeliensis, L.—Molinet.
Anagallis tenella, L.—Rara, la vaig trobar en el camí de S' on Vives.
Samolus valerandi, L.—Siquies y llochs humits.
Chlora perfoliata, L.—Llochs humits.
Cuscuta minor, D. C.—Demunt l' Helianthemum Spahii.

Lithospermum officinale, L.—Rara, na Vergunya.
— *arvense*, L.—Comú en els camps.
Echium calycinum, Viv.—En els camps, comú.
Linaria cirrhosa, Willd.—Nova per Mallorca, la vaig trobar en el Molinet, día 9 de Juny.
Veronica hederaefolia, L.—En els camps.
— *cymbalaria*, Bodart.—En els caps.
— *anagallis*, L.—Llochs humits, torrents.
Phlomis Italica, Smith.—A S' Ermita.
Plantago major, L.—(V. Plantatje). Llochs humits.
— *lanceolata*, L.—Camins y llochs herbosos.
— *Bellardi*, All.—En els camps.
— *coronopus*, L. β. *crithmifolia* Wilk.—Terrers arenosos y camps.
Theligonum cynocrambe, L.—Vores dels camins y parets.
Merendera filifolia, Camb.—Comú en les montanyes de S' Ermita.
Urginea scilla, Stein.—(V. Seba marina). Comú en les montanyes.
Scilla autumnalis, L.—Nova per Mallorca, la vaig trobar á sa Cabaneta dins la garriga.
Ornithogalum Narbonense, L.—Camps conrats.
Allium subvillosum, Salzm.—Turons árits.
Tamus communis, L.—Llochs ombrívols.
Iris Pseudo-acorus, L.—Estany de Canyamel.
Leucoium Hernandezii, Camb.—Rara; Barceló la cita junt am Cambessedes y Wilk. á tres punts de la cordillera N. de Mallorca y després ab nota apart an el torrent de S'on Sanchos ahont l' he vista, y també la vaig trobar vora els noguers de sa Torra.
Narcisus tazetta, L.—Llochs humits.
— *serotinus*, Clus.—Rara; la vaig trobar á sa Cabaneta abundant dins la garriga.
Aceras pyramidalis, Rchb.—S'on Frare, rara.
Ophrys bombyliflora, Link.—Turons árits.
Spirantes autumnalis, Rich.—Nova per Mallorca, la vaig trobar á ses montanyes de S' Ermita.
Limodorum abortivum, Sw.—(V. Clavell). Marés la cita á S'on Sureda, jo l' he trobada en el Molinet.
Sparganium ramosum, Huds.—Torrents.

Artá, Novembre de 1908.

L' «Hyæna spelæa» a Catalogne

par M. Harlé

La portion de mandibule de Casa Sans, à Moncada, est la partie antérieure de la mandibule gauche d'une forte Hyéne, bien adulte. Elle comprend la canine, à laquelle il ne manque que la pointe et dont la racine est entiérement visible du côté intérieur. Elle comprend aussi les racines des deux premières prémolaires, P2 et P3, la couronne faisant complétement défaut par suite de la rupture accidentelle de ces deux dents au niveau de la mandibule.

S'il est évident que cet échantillon est de Hyéne, il est, par contre, difficile, à cause de son trés mauvais état, de préciser si cette Hyéne est une Hyéne rayée ou l'*Haeyna spelaea*. Pour tâcher de tirer ce point au clair, j'ai commencé par comparer:

D'une part, les mandibules de 8 Hyénes rayées actuelles et 6 mandibules de Hyénes rayées quaternaires (dont 1 d'Es-Taliens, Hautes-Pyrénées, à ma collection, et 5 de Furninha, Portugal, au service géologique du Portugal qui me les a envoyées pour les étudier);

D'autre part, 39 mandibules et 30 canines inférieures isolées de *Hyaena spolaea*.

Il était nécessaire d'examiner un trés grand nombre d'echantillons de chaque espéce afin d'écarter les différences purament individuelles.

Me bornant à ce qui nous intéresse dans le cas présent, j'ai constaté que:

1.° La canine est relativement plate chez l'Hyéne rayée. Elle est à section transversale bombeé chez l'*Hyaena spelaea*.

2.° Chez l'Hyéne rayée, l'arète de la face intérieure de la canine est généralement moins éloignée du bord convexe de la partie antérieure de cette dent que chez l'*Hyaena spelaea*.

3.° En général, l'arète postérieure de la canine est située latéralement, vers l'intérieur, chez l'Hyéne rayée, tandis qu'elle est située à l'arrière de cette dent chez l'*Hyaena spelaea*.

4.° L'intervalle entre la canine et la premiére prémolaire, P2, est relativement plus grand chez l'Hyéne rayée, mème jeune, que chez l'*Hyaena spelaea*.

Ces caractéres son plus ou moins accentués suivant les individus. Parfois mème, l'un d'eux est mal réalisé. On peut dire qu'ils caractérisent: les uns, l'Hyéne rayée, les autres, l'*Hyaena spelaea*, dans leur forme type. L'échantillon de Moncada les posséde tous dans le sens de l'*Hyaena spelaea.* Il différe de tous les échantillons d'Hyéne rayée que j'ai vus. Il est donc au moins trés probable que'il est d'*Hyaena spelaea.*

Bordeaux 12 Dbre. 1908.

Sobre la formació de l' Anhidrita

Examinant fa pochs dies un petit jaciment sedimentari de guix, buscanthi l' anhidrita, que per cert no vaig trobar, se'm va ocórrer varies ideas sobre la sèva respectiva formació ú origen, que son las que constituirán l' objecte d' aquesta nota.

La formació del sulfat de cals en masa que 's troba en la naturalesa s' atribueix en el fons de mars, ó llachs de aigues salobres ó dolces, efecte de la supersaturació de las matexas produhída ó directament, podriam dir, per anarhi excés de substancia, ó indirectament per evaporació de part de l' aiga; ó al metamorfisme (donant per resultat lo que per alguns autors s' anomena el guix eruptiu), que s' explica per l' acció d' emanacions de vapors sulfurosos ó aigas termals sulfurosas sobre el carbonat de cals, convertint aquet en el sulfat.

Se diu que molta part del guix sedimentari fou en son origen l' anhidrita, que s' hidratá, convertintse en aquell, per el seu contacte ab aigas que s' introduhiren de la superficie, ó per el contacte ab l' atmósfera, ó l' aire atmosférich carregat sempre en més ó menys de humitat. Crech que això en part es veritat, pero que no ho es menys que l' origen primer de tota anhidrita sedimentaria ha sigut sempre el guix: sense que vinga á esser axó lo que 'n diem un circul viciós, ja que, com se fa al tractar d'els filons metalifers, debem distingir la primitiva formació d' una substancia y las transformacions posteriors de la matexa, produhidas per la influencia del aire y de las aigues superficials.

Si s' admet com origen del sulfat de cals sedimentari la sedi-

mentació en el fons de aigas, y tenint present la sèva naturalesa química, tant aimant de l' aiga, qu' essent anhidre, ab el sols contacte prolongat ab l' atmósfera arriba á hidratarse, ¿cóm se compendría qu' al precipitarse dintre d' ella, ó en sa presencia, no s' formés l' hidrat, ó sia el guix? Mrs. Ed. Fuchs y L. de Launay en la sèva magnífica obra «Traité des gites mineraux et metalliferes», axis ho admeten, creyen que posteriorment, efecte d' elevadas temperaturas produhides, diuhen, per reaccions químicas ó per la intervenció d' aigas termals, el guix se deshidratá, convertintse en anhidrita. Pero si s' han d' admetre com á causes de dita temperatura. algunas accidentals, com las dos citades, de reaccions químicas y aigas termals, ¿per qué no hem d' admetre una causa mes essencial, diriam, y permanent, com es la presió? ¿No s' explica per aquesta, com á productora de calor, l' estat pastós en que habían de trobarse las caliças, las pizarras y las lidianas, per poderse plegar y replegar, com veyem que ho han fet, formant ademes anticlinals y sinclinals inmensos, y els fenomens d' escorriment, com ho admet el antes citat Mr. de Launay en la sèva obra «La science geologique?» ¿No se li atribuex també la conversió de la caliça compacte en cristallina metamórfica; com la de las argiles, mineral hidratat, en pissarras, mineral ó roca anhidre?

Crech, donchs, que la primitiva formació de tot sulfat de cals sedimentari fou l' hidratat, el guix, transformat en tot, ó en part, posteriorment en l' anhidro, l' anhidrita, per deshidratació produhida per temperatura, quina causa, per regla general, ha sigut la presió exercida per les capes superiors de terreno depositades sobre d' aquell. Anhidrita que després, al posarse en contacte ab aigues d' infiltració, ó ab l' atmósfera, ha pogut hidratarse de nou, passant á guix; complintse el cicle de transformació que presentan tots els materials que formen l' escorsa de la terra.

Y axó sembla tenir la sèva confirmació en el fet de que sols se troba l' anhidrita sedimentaria en els jaciments de sulfat de cals pertanyents á terrenos geológichs relativament antichs, com son els pérmichs, triássichs y jurássich: axis á Strassfurt, pérmich; als Alps (Montiers, Bourg, Saint-Maurice, etc.), base del jurássich, segons Mr. Fabre; aquí á Catalunya sols se ha senyalat á Cervelló y Vallirana, triássich: y no 's troba en jaciments de terrenos posteriors, com en el eocénich de París; ni en els del miocénich de Alsacia, Provincia de Tocco, voltants de Kimpina, Sicilia; ni menys en els

senyalats en el pliocénich, com son alguns de la citada Sicilia.

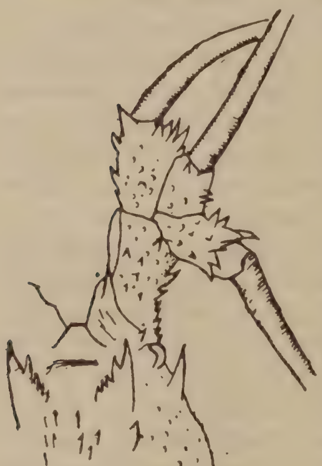
En quant al sulfat de cals, que es creu produit per metamorfisme, com que se suposa que fou produhit per l' intervenció d' emanacions sulfurosas, sempre acompanyadas de temperatura, ó d' aigues termals sulfurosas, ja 's pot explicar la formació directa de l' anhidrita.

LL. TOMÁS.

Barcelona, Desembre de 1908

Anomalía en l' antena dreta d' un PALINURUS VULGARIS

Las anténulas eran normals axís com l' antena esquerra, empró la dreta presentaba la següent conformació: protópod normal, exópod allargat per sota fins l' extremitat del primer article del endópod, quina terminació era sensiblement més ample de lo normal: en aquest punt arrencaban tres articles secondaris: el primer, intern, que per sa forma y tamany semblaba esser el que forma habitualment el segon article del endópod, sostenía un fuet anellat dirigit cap en avant, un poch més curt qu'el de l' antena esquerra; en sa base s' articulaba ab un segon article col-locat oblicuament enlairat, ab un fuet anellat com el primer, y finalment un tercer extern, articulat ab els dos precedents, s' era dirigit de costat cap enrera, també ab son fuet seguint la mateixa direcció.

L' exemplar era ben desarrollat, fou pescat en nostras costas y ab motiu de s' anomalía el dissecá nostre benvolgut amich Sr. Soler y Pujol per encárrech d' un particular.

F. FERRER Y VERT.

Barcelona, Mars de 1909.

Imp. LA HORMIGA DE ORO.—Nueva San Francisco 17, Barcelona

Cambis que té l' Institució ab altres Societats

Naturae Novitates—Berlin.
Deutsch Entomologisdzen Gessellschaff.—Berlín.
R. R. Zoologisch-Botanische Gessellschaff.—Viena.
Polixena.—Viena.
Instituto Egyptien.—Cairo (Egipto).
Societé Entomologique de Belgique —Bruselas.
Societé Royale Malacologique de Belgique.—Bruselas
Societé Royale de Botanique de Belgique.—Bruselas.
Societé Enomologique Namuroise.—Namur (Belgica).
Societé Belgte de Geologie, de Paleontologie et d'Hydrologie.—Bruselas.
Sociedade scientifica de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Museum de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Revista Chilena de Historia Natural.—Valparaíso (Chile).
Entomological Society of Ontario.—Ontario (Canadá).
Real Sociedad Española de Historia Natural.—Madrid
Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales.--Madrid.
Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales.—Zaragoza.
Butlletí del Diccionari de la llengua catalana.—Palma de Mallorca.

Revista Montserratina.—Monastir de Montserrat.
Revista de Menorca, del Ateneo Científico, Literario y Artístico.—Mahon (Menorca).
Smithsonian Institution.—Washington (E. U. A.)
United States National Museum.—Washington (E. U. A.)
United States Geological Survey.—Washington (E U. A.)
American Museum of Natural History.—New-York (E. U. A.)
Boston Society of Natural History.—Boston (E. U. A.)
Missouri Botanical Garden.—Saint Louis (E. U. A.)
The Lloyd Library.—Cincinati-Ohio (E. U. A.)
Academy of Sciences, Arts and Lettres.—Madison Wis (E. U. A.)
The Chicago Academy of Sciences.—Chicago (E. U. A.)
La Feuille des jeunes Naturalistes.—Paris.
Museum de Histoire Naturelle.—París.
Societé Entomologique de France.—París.
Societé Zoologique de France.—París.
Institut de Zoologie de l' Université de Montpeller.
Societé d' Etudes scientifiques de l'Aude.—Carcasona.
Societé des Sciences Naturelles de l'Ouset de la France.—Nantes.
Museo Cívico di Storia Naturale di—Genova.
Museo di Zoologia et Anatomia comparata della R. Universitá di Torino.
R. Stazione di Entomologia Agraria, «Redia»—Florencia.
Societá di Naturalisti. Nápoles.
Academia Gioenia di Science Naturali.—Catania (Italia).
Reale Accademia dei Lincei.—Roma.
Pontificia Accademia dei Nuovi Lincei.—Roma.
Zoological Society of London.—Londres
Conchological Society of Great Britain and Irland.—Manchester.
Musee Oceanografique de—Mónaco.
Institut Geologique de México.—México.
Commissao do Serviço Geologico de Portugal.—Lisboa.
«Broteria»—Revista de Sciencias Naturaes do Collegio de San Fiel.—Soalheira (Portugal).
Societé Portugaise des Sciences Naturelles.—Lisboa.
Societé de Naturalistes de Kiew (Rusia).
Institut Zootecnique de l'Université de—Jurgen (Rusia).
Museo Nacional de—Buenos-Aires (Rep. Arg.)
Societé Entomoogique-du-Musee d'Histoire Naturelle.—Berna (Suissa).
Institut National Genevois.—Genève (Suissa).
Entomologisk Tidskrift. Entomologista Föreningen in.—Stockholm (Suecia).
Université de Upsala (Suecia).
Museo Nacional de San Salvador (Rep. de El Salvador).
Museo Nacional de Ciencias Naturales.—Montevideo.
Real Academia de Ciencias Naturales.—Barcelona.
Centre Excursionista de Catalunya.—Barcelona.
El Colmenero Español.—Barcelona (Gracia).

Imp. LA HORMIGA DE ORO. — Nueva San Francisco 17, Barcelona.

Segona época. Any 6.é—Núm. 7 Octubre 1909.

Butlletí de la Institució Catalana d'Historia Natural

Nulla unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest.
CONST. DE FID. CATH. C. IV.

SUMARI

LOCAL SOCIAL
Carrer del Paradís, núm. 10, pis 1.er, 2.a
BARCELONA

INSTITUCIÓ CATALANA D' HISTORIA NATURAL

Socis numeraris.—Deuen ser presentats per tres socis, y atmesos en sessió. Pagan **deu pessetas** l' any (que poden fer efectivas á D. Lluís Soler, Raurich, 9, Barcelona, ó enviar al Sr. Tresorer de la **Institució**, Raurich, 16 y 18), reben totas las publicacións de la Societat y poden consultar la Biblioteca y Museo.

Butlletí.—Cada mes surt el **Butlletí** de la **Institució**, menos los mesos de Juliól, Agost y Septembre.

Anuncis.—Els de cambis de llibres ú objectes d' Historia Natural s' insertarán gratis, encare que siguin de personas extranyas á la **Institució**, previa aprovació de la Junta.

Tiratjes á part:

Sense cobertas	50 exemplars	100 exemplars
1- 4 planas	5 ptas.	8 ptas.
5- 8 »	8 »	15 »
8-16 »	15 »	25 »

Els pedidos deurán ferse **directament á la imprenta** Nova de S. Francisco, 17.

Toutes les **communications** et **échanges** doivent être envoyées au siége de la Societé:

Paradis, 10, 1.er, 2.a—Barcelona (Espagne)

NOTA.—BEMERKUNG

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desitja 'l cambi de publicacións.

Die «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» bittet um Gegensendungen.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desea el cambio de publicaciones.

The «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desires to exchange publications.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» demande l' échange.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» chiede ricambio.

ERRATAS

de dos treballs publicats en aquest Butlletí per el Comandant Caziot

Etudes malacologiques sur quelques especes asiatiques que se sont repandues dans les sous centres alpiques e hispaniques

au lieu de:	il faut lire:
1e. ligne, assiatiques	asiatiques
7e. ligne, p. 164	p. 104
9e. ligne, p. 3,455	p. 3,655.
10e. ligne, Engel. math. veis	Encycl, method., Vers.,
11e ligne, feuv. disne	flur. Aisne
14e. ligne, 180	80
17e. ligne, Synops. nat. hist. p 20	Syn. Meth. moll, p. 29
19e. ligne, verseich	Verzeich
20e. ligne, Hylaster... veiseich, p 13	Hydaster... Verzeich, p. 12
21e. ligne, Gen. or terre. moll.	Gen. recent moll.
26e Coinella	Cionella
2.e pag.	
9e. ligne, Gesstilbis... Gesstilbis	Geostilbia... Geostilbia
17e. Tornatelloides	Tornatellinoides
14e. paléararctique	paléarctique
3.e. pag.	
3e. avant dernière ligne paléararctique	paléarctique

Etude sur quelques especes de mollusques qui, du sous centre hispanique se sont repandues dans le sous centre alpiques.

au lieu de:	il faut lire:
1e. pag.	
16e. ligne, Gaibet	Garbet.
3e. pag.	
4e. ligne, Ionog	*Iconog.*
6e. » Perro	*Porro.*
14e. » il a gagné...	*elle a gagné*
15e. » effacer *les Parenthèses* Comprenant les (Bouches du Rhône)	—
18e. l'Aude, Bize, Limoazis Mt alaric	l'Aude à Bide et Limouzis au M. Alaric
19e. et les Pyrenées	et dans les Pyrenées
(Not. Au bas de la pag. avant dernière ligne, aprés la Roya, au lieu de *et*	*aussi*

BUTLLETÍ

DE LA

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL

2.ª ÉPOCA | BARCELONA, OCTUBRE DE 1909 | ANY VI.—NÚM. 7

SECCIÓ OFICIAL

SESSIÓ DEL 1 DE JULIOL DE 1909

El Sr. President obrí la sessió á les 21'45 ab assistencia dels socis Srs. Ferrer y Dalmau (M.), Font y Sagué, Ferré y Gomis, Corretjer y Rosals.

El Vis-secretari llegeix l' acta de la sessió passada, qu' es aprovada per unanimitat.

El Sr. President dona compte d' haverse tancat el concurs obert per la Institució á fí de premiar treballs sobre la Historia Natural de Catalunya y enumera els treballs rebuts. Son els següents:

Minerals de Catalunya, lema: «Cervell, cames y martell.»—Assaig monográfich sobre les Cincindeles catalanes, lema: «Petits tigres alats.»—Aplech de noticies sobre 'ls moluschs marins de Catalunya y catálech provisional dels metexos; lema: «Pro patria.» —Extracte de la flora catalana sobre plantes observades al veral de l' Ametlla del Vallés; sense lema.

Mossen Norbert Font y Sagué fa una comunicació respecte á la freqüencia dels terratrémols que conmouhen la conca mediterránia y en particular als experimentats fa poch en la comarca de la Costa de Llevant, que fa dependre de una falla submarina que voreja segurament á poca distancia la dita costa, y á la qual no son potser extranyes les esquerdes submarines que 'ls pescadors anomenen «rechs» y el moviment general de submersió que experimenta aquella costa.

El Sr. Ferrer Vert diu que tè en estudi diverses varietats del «Carabus latus» Fabr.

Finalment, mossen Font cedeix pe'l Museo un exemplar de «Gneis granatifer» de Rosas.

S' aixeca la sessió á les 22'30.

El género TARAXACUM Hall., en Cataluña

Al formar la dicotomia de las *Compuestas* hubimos de tropezar con el género *Taraxacum* Hall., uno de los más difíciles y «peor tratados por los autores», según gráfica y feliz expresión de nuestro buen amigo el Dr. Pau, el insigne botánico de Segorbe.

Aunque el ojo menos perspicaz distinguirá al momento las tres únicas especies citadas por Willkomm, perplejo ha de encontrarse cuando, al estudiar las formas que en nuestro país presenta este género, trate de referirlas á dichas tres especies ó de incluirlas en alguna de las borrosas variedades admitidas ó creadas por el esclarecido autor del *Prodromus Florae Hispaniae.*

Desde luego se advierte que los botánicos concedieron excesiva importancia á la forma de las hojas, siempre polimorfas y variables incluso en el *T. obovatum*, que, por haberla creido típica, recibió de ella el nombre específico que ostenta. En cambio no se apreciaron en su justo valor los caracteres del aquenio ni de las brácteas exteriores que, á manera de calecillo, rodean el antodio. Y, no obstante, ahí residen las mejores diferencias, por lo fijas y constantes.

Ni los autores españoles ni los franceses, á juzgar por las obras más recientemente publicadas, parecen haber advertido la importancia que para distinguir especies muy afines ofrece la falta ó existencia de un *reborde membranoso* que circunda las brácteas exteriores del periclinio, ora blanco y bien distinto de la parte verde de las mismas, ora colorado é insensiblemente confundido con su cuerpo herbáceo.

Parece que *Brenner* fué el primero que fijó, aunque no suficientemente, su atención sobre este carácter, al pretender determinar el *T. laevigatum;* pero quienes le atribuyeron toda la importancia que se merece fueron *Heinrich* y *Handel-Mazetti*, al diferenciar en 1907 especies hasta ahora confundidas en el *T. vulgare.*

Deseosos de desvanecer nuestras dudas y de hacer alguna luz en las especies catalanas de este intrincado género, recogimos cuantas plantas creíamos de algún interés en las excursiones del año pasado, y después de prolijo estudio y no sin la cooperación del expresado Dr. Pau, podemos afirmar que hasta hoy es Cataluña la región de España más rica en especies de *Taraxacum*, puesto que no solamente existen aquí las que podríamos llamar clásicas, aunque no siempre concretamente señaladas, sí que también alguna sobrado rara y otra completamente nueva para la *Flora Española*, cuya especie tuvimos la fortuna de encontrar á mediados de Septiembre último al recorrer las playas del golfo de Rosas junto á *La Escala.*

En la clave dicotómica que ponemos á continuación hemos procurado condensar los caracteres esenciales más salientes para distinguir las *ocho especies catalanas* reunidas en nuestro Herbario.

Género TARAXACUM *Hall.*

Flores amarillas, todas hermafroditas; aquenios fusiformes, subcomprimidos, asurcados, con tubérculos en el ápice, terminados en pico cónico ó cilíndrico que sostiene el pie de un vilano formado por pelos simples multiseriados; periclinio oblongo-acampanado, multi-aparentemente bi-seriado. Hierbas vivaces, acaules, de pedúnculos radicales y hojas en rosetón, raramente erguidas.

1 { *brácteas exteriores del periclinio reflejas,* falciformes, lineares, desprovistas de margen membranoso, poco más cortas que las interiores, todas gris-verdosas; aquenios grisáceos ú oliváceos, con tubérculos medianos, largos, abundantes, contraídos en pico cilíndrico, de $^1/_6$ del fruto y pie del vilano de 2 á más de 3 veces más largo que el aquenio. . . . vulgare. 5.

brácteas exteriores del periclinio aplicadas ó abiertas. . . . . 2.

2 { *vilano leonado, brácteas exteriores lanceoladas, más angostas* que las interiores, aquenios grisáceos, con tubérculos pequeños ó medianos, atenuados en pico de $^1/_4$ á $^1/_3$ del fruto, pié del vilano casi tan largo como el aquenio; hojas generalmente lanosas, coriáceas, nervios y pedúnculos tomentosos. . . . . pyropappum. 1. ó pyrrhopapp.

vilano blanco, brácteas exteriores aovadas, más anchas que las interiores. . . . . . 3.

3 { brácteas exteriores *con angosta margen membranosa blanca,* bien distinta. . . . . 4.

brácteas exteriores *sin margen membranosa* ó con *margen colorada*. . . . . 6.

4 { *flores precursoras de las hojas, florescencia autumnal,* raíz gruesa (5-15 mm. de diám.); aquenios generalmente pálidos, rugosos, con tubérculos casi siempre grandes, atenuados en pico cónico, de $^1/_4$ á $^1/_3$ del fruto, pié del vilano de igual longitud que el aquenio á $^1/_2$ más largo que él. . . . . megalorrhizon. 2.

flores coetáneas de las hojas ó posteriores á ellas, florescencia primaveral, raíz tenue, brácteas garzo-escarchadas. . . . . 5.

5 { *aquenios grisáceo-pardos,* con tubérculos pequeños, agudos, claros, contraidos en pico cilíndrico de $^1/_5$ del aquenio, pie del vilano de $^1/_2$ á más de dos veces más largo que el fruto.. . . . . obliquum. 8.

aquenios rojo ó negro purpúreos, con tubérculos largos, agudos, contraidos en pico cilíndrico de $^1/_3$ del aquenio, pie del vilano de $^1/_2$ á más de dos veces más largo que el fruto. . laevigatum. 7.

6 { *hojas trasovadas, brácteas marcadamente corniculadas*, las exteriores con margen membranoso pardo, mitad más cortas que las interiores, aquenios generalmente pardos, rugosos, con tubérculos medianos, contraidos en pico cónico, de $^1/_5$ á $^1/_3$ del aquenio; pie del vilano poco ó hasta una vez más largo que el fruto, florescencia primaveral. . . . obovatum. 3.

hojas más ó menos angostas, brácteas poco ó nada corniculadas. . . . . 7.

7 { *hojas erguidas*, serpenteado-dentadas, *brácteas exteriores con margen membranoso rojizo*, raras veces blanco; aquenios parduzcos, angostos, con tubérculos cortos, agudos, claros, contraidos en pico cónico, de $^1/_4$ á $^1/_3$ del fruto; pie del vilano de igual longitud á dos veces más largo que el aquenio: florescencia primaveral.. . . . . paludosum. 4.

hojas tendidas, diversamente runcinadas; *brácteas exteriores sin margen membranoso*, aquenios parduscos, con tubérculos anchos, medianos, contraidos en pico de $^1/_5$ á $^1/_3$ del fruto; pie del vilano de un poco á más de una vez más largo que el aquenio; florescencia estival. alpinum. 6.

1. *T. pyropappum* Boiss. et Reut. — *T. tomentosum* Lge — *T. serotinum* Bub.

Prados de Sant Magí de Brufagaña, abundante formando césped; orillas de los caminos junto á Santa Coloma de Queralt.—Márgenes de los campos en el llano de Vich (Masf. in Hb. Cad.); entre Fornols y la Sierra de Cadí (Jover !); entre Cardona y Berga (Compñ. !); Sopeyra (Bub.). May.-Ag.

2. *T. megalorrhizon* (Forsk.) Hand.—Mzt.—*T. gymnanthum* DC. —*T. hybernum* Stev.—*T. minimum* Arcang.

Orillas de los caminos en la Escala (Ampurdán), hacia la *Clota*. —17 Septiembre 1908 legi.—Cadaqués (Hb. Tremols, sin clasificar).—Nueva para España.

3. *T. obovatum* (Willd.) DC.—*T. officinali* δ. *taraxacoides* Rchb. —*T. taraxacoides* var. *obovatum* Wk.

Terrenos arcillosos de los alrededores de Lérida; Montserrat, camino de Santa Cecilia; Manresa, Sierra de Cadí y en los Pirineos centrales (Csta.).—Abr.-Jun.

4. *T. paludosum* (Scop.) Schlechtr.—*T. palustre* Lamk.—*T. officinale* var. *lividum* Koch.

La Sellera, orillas del Ter (Codina !), Prats de Molló, Port-Vendres (Gant.); San Juan de Sevres, en la Coruña (Reverchon), única localidad española en que se ha citado.—Marz.-Abr.

5. *T. vulgare* (Lamk.) Schrk.—*T. officinale* Roth.

Diente de león, hocico de puerco, amargón.—Cat. Caixals de vella, pixacá, pixallit, apagallums, angelets.

Común en parajes frescales de todo el país, desde la costa al Pirineo. Florece desde Febr. á Dicbre.

6. *T. alpinum* (Hppe.) Heg. et Heer.—*T. nigricans* Rchb.—*T. officinale* var. *alpinum* Koch.—*T. glabrum* DC.—*T. vulgare* var. *alpinum* Arcang.

Prados alpinos de Comabella y *Pedró dels Quatre Batlles*, en la Sierra del Cadí, sobre Coll de Pal, 5 Ag. 1908. Sallent legit! Cree Pau que debe ser común en el Pirineo, donde pasa inadvertido por confundirse con el *T. vulgare* Schrk. Indudablemente pertenece á esta especie la renombrada *Xicoyra* del Valle de Nuria, lo que no podemos asegurar ahora por falta de ejemplares.

7. *T. laevigatum* (Willd.) DC.—*T. erythrospermum* Bess.—*T. corniculatum* Guss.—*T. taraxacoides* α *laevigatum* Wk.

Prados secos del Vallés; Montseny, donde se remonta á las Agudas y *Turó de l' Home;* Ampurdán, Castelló de Ampurias, Palau et alibi.—Marz.-Jul.

8. *T. obliquum* (Fr.) Dahlst.—*T. laevigatum* Rchb.—*T. officinale* β. *glaucescens* Fiek.

Bosques y prados secos de Tarrasa y, probablemente, bastante extendido en el país. El único punto de España en que lo citan Heinrich y Handel-Mazetti es Barcelona, con referencia al Hb. Tremols, regalado por la familia á la Real Academia de Ciencias; pero hoy no existe allí tal especie. En cambio no escasea en Segorbe, según buenos ejemplares remitidos por Pau.—Marz.-Jul.

Tarrasa, Marzo de 1909. DR. JUAN CADEVALL

NOTAS NEUROPTEROLÓGICAS

por el R. P. Longinos Navás, S. J.

XI

MIRMELEÓNIDO NUEVO DE MADAGASCAR

El respetable número de especies nuevas de Neurópteros y en especial de Mirmeleónidos, descritas poco há por Van der Weele (Les Myrméléonides de Madagascar, Bull. scient. de la France et de la Belg., 1907) y por mí propio (Memorias Real Acad. Cienc. de Barcelona, 1908), revelan en parte la riqueza entomológica de aquella isla africana. Posteriormente he recibido de allí mismo otro Mirmeleónido del grupo de las *Acanthaclisis*, que me ha parecido nuevo y lo voy á describir creando para él el género

Centroclisis (1) gen. nov.

Affinis *Acanthaclisi* Ramb. et *Paranthaclisi* Banks.

Campus costalis in utraque ala haud reticulatus, venulis paucis costalibus extremis ante stigma furcatis, nulla venula obliqua duplicem cellularum seriem formante; in eodem campo ultra stigma duplici serie venularum gradatarum. (Fig. 3). Sector radii decies aut pluries furcatus, cum radio venula obliqua seu furca ultima confluens (fig. 3.ª), venulis 20 aut pluribus inter eum et radium dispositis, nulla inter stigma et apicem. Sector cubiti in ala anteriore (fig. 1.ª) rectus, marginem posticum intra primum ejus tertium attingens, cum vena postcubitali (anali) venula conjunctus; in posteriore (fig. 2.ª) immediate cum vena postcubitali in primo tertio confluens, hinc antrorsum irregulariter curvatus. Calcaria ad medium angulo recto flexa.

Por la estructura de las venas de las alas se parece más al género *Acanthaclisis* que al *Paranthaclisis;* la sencillez del campo costal lo asemeja al *Paranthaclisis* y lo aparta del típico *Acanthaclisis* de Rambur.

(1) De κέντρον, espolón.

Centroclisis lanosa sp. nov.

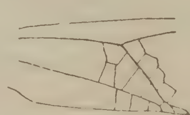
Fusca, alis hyalinis, stigmate brunneo.

Caput fronte pilis longis albis, labro et palpis testaceo fuscis, ultimo articulo fuscescente; vestice sublavi (1); antennis fusco nigris, singulis segmentis apice tenuissime fulvo-annulatis.

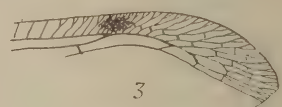
Thorax totus lanugine seu pilis longis albis vestitus, longioribus in metanoto. Pronotum fasciis longitudinalibus obscurioribus distinctum. Metanotum medio plumbeo cinereum, pilis nigris brevibus sparsis cum albis.

Abdomen fere unicolor, fusco-rufum, memb rana granulosa, lanugine brevi, inferne densiore.

Pedes femoribus inflatis, pilis albis densis longis hispidis; tibiis fulvo et fusco late et vage annulatis, pilis rarioribus, albis nigris mistis; calcaribus medio basilari subcylindricis, apice vix inflatis, medio apicali subito in angulum rectum flexo, enui, parum curvato; unguibus divaricatis, armatis.

1

3

2

1. Porción basilar del ala anterior. Procúbito, cúbito y su sector, postcúbito.

2.—Porción basilar del ala posterior. Las mismas venas.

3.—Porción apical del ala anterior. Subcostal, radio y su sector, estigma.

Alæ longæ, angustæ, membrana hyalina; stigmate brunneo, a vena subcostali separato, in ala anteriore (fig. 3.ª) elliptico, marginem quoque haud attingente; reticulatione fusco et fulvo variegata, colore membranam nullatenus invadente.

Mas mihi ignotus.

Longit. corp.	35	mm.
— alæ anter.	48	»
— — poster.	42	»
Latit. alæ anter.	11	»
— — poster.	9'5	»

Patria Vohemar (Madagascar), 1908.

Con esta son 20 las especies de Mirmeleónidos que se conocen de Madagascar.

(1) Podrá ser que el ejemplar que tengo á la vista por el frente haya perdido parte del vello.

Lo Microgaster glomeratus, L.

parássit de la P. BRASSICÆ, L.

Mr. J. H. Fabre es un naturalista molt estudiós, qui ab freqüencia publica alguns treballs, veritables monografíes, plenes de observacións atinadíssimes fetes en insectes, y ab les que, gracies á n' el seu enginy y paciencia, ha lograt esvahir alguns errors, que ja havíen passat com á cosa certa entre 'ls naturalistes, per la senzilla rahó que ningú s' havía pres la molestia d' esbrinar la veritat.

Ara fa poch publicá á la *Revue des Questions Scientifiques* un interessant y llarch article sobre la *Pieris brassicæ, L.*, ahont exposa l' origen de la col y les varietats obtingudes pe'l cultiu; investiga de qué s' alimentaba la *Pieris* avans d' esser importada la col selvatje, que solsament se troba en los acantilats oceánichs; fa coneixer les diferentes observacions y experiencies que feu ell, pera deduhir que la dita papellona se nodreix exclusivament d' un gran nombre de crucíferes y fins pot ser de totes.

Aquí fa notar l' admirable instint del lepidópter en coneixer si una planta es ó no es crucífera: es infal-lible, no falla may. Ja pot estar la planta mancada de flors ó de fruit, ja pot trobarse entre mil altres de diferenta familia, la *Pieris* sabrá distingirla ab més certesa que 'l més hábil botánich, de modo que, planta ahont hi viu una larva d' aquelles, ja pot ben dirse que será crucífera.

Es per demés instructiva y amena l' explicació que 'ns fa monsieur Fabre de la posta, forma y eclosió dels ous, de les mudes, de la fam ab que devoran, de la resistencia bastant notable al fret y á la calor, del lloch escullit per la larva quan arriba 'l temps de la crisalidació, de la ninfosis y d' una pila més de coses relacionades ab la primera vida del insecte; tot tan ben dit y tractat ab un istil tan atractiu, qu' un hi gosa de debó.

Y arriba 'l punt més interessant per l' autor, es á dir, l' estudi del parássit de la pobre oruga, nomenat *Microgaster glomeratus*, L. Es aquest un petit himenópter de 3 á 4 milímetres, de color negre uniforme, si no es á les potes que son d' un roig clar. La femella 's distingeix fácilment per tenir l' abdomen voluminós y plé d' ous.

¿Cóm se ho fa aquest atrevit pera hostatjarse en la *Pieris*, matantla traidorament després qu' ell se n' ha atipat prou? «Aquesta,

diu en Fabre, com moltes altres qüestións análogues qu' hauríen de ser objecte primordial d' estudi, son generalment oblidades per los col-leccionistes (*empaleurs* los anomena l' autor) d' insectes, més solícits de futeses que de bells resultats. Pera 'l col·leccionista classificar y rotular los insectes ab bárbares etiquetes, es arribar al més alt grau del saber entomológich.»

«Noms y més noms, continúa, lo demés, ¿qué l' hi importa? Avans, del enemich de la *Pieris* se 'n deya *Microgaster,* això es, lo de ventre curt. Ara ja tè un altre nom, avuy se 'n diu *Apanteles*, ó sigui, l' incomplert. ¡Oh! ¡y quin bell progrés! ¿Y qué avansem ab això? ¿Podem saber per ventura cóm s' introdueix en la larva, lo del *ventre curt* ó *l' incomplert?*»

Després s' admira d' alguns autors que fa poch han publicat trevalls entomológichs y encara escriuhen que 'l *Microgaster glomeratus* inocula directament sos ous á la *oruga* de la papellona de la col, en quina crisálida han de viurer paràssites les larves de aquell, fins que 'n sortirá perforant la dura y cornia escoberta. No sé qué diría en Fabre, si veigés lo que llegeixo en uns *Nuevos Elementos de Historia Natural* (1900), ahont s' hi diu, á propósit de la *Pieris:* «Esta especie tiene un enemigo que impide su desarrollo, y es un pequeño himenóptero que pone sus huevos en la *crisálida.*» — Evidentment això no pot ser. Basta, pera persuadirsen, véurer alguna plantació de cols, ahont de preferencia s' hi sol desenrotllar la papellona: may hi trobaréu les crisálides atacades pe'l *Microgaster*, sino les orugues arrimades á les parets ó als objectes que rodejen la plantació. A dotzenes de vegades les hem vistes esllanguides y bona part cobertes dels petits y grochs capells del paràssit; mes de crisálides no n' hem vista may cap que 'n dugués ni un.

Y no pot esser altre cosa. Perque, com nota l' il-lustre entomólech, examinada la boca de la larva del *Microgaster* (que sería l' órgan perforant), se veu qu' es apropiada pera la succió y no contè cap classe d' armadura prou potenta pera atravessar la coberta crisalidaria. Per altre part, si s' observa atentament la mateixa víctima, no 's veu que presenti interiorment cap mossegada ni senyals de traumatisme, ni pe'l sèu exterior se distingeix de les altres. De manera que si no fos per aquell esllanguiment que se li nota quan arriba 'l temps de crisalidarse, no 's coneixería quines son les atacades.

Ab tot y la falta de medis resistents, lo *Microgaster* ix de la sèva

presó per lo ventre ó per los costats del ventre de la víctima, buscant la part més vulnerable, com es la juntura de dos dels anells. Aquesta operació, bastant laboriosa per cert, es probable que no l' executi un sol individuo, sino que caldrá la cooperació dels demés, substituintse 'ls uns als altres fins qu' arribin á fer pas. Mes ho fan de manera que, una vegada sortits, no hi deixen ni rastre de forat.

Demostrat ja que 'l parássit no ix de la crisálida, sino de la oruga, volgué en Fabre descobrir si era també fals que deposités los sèus gérmens en l' oruga directament.

Al efecte posá horitzontalment demunt d' una taula un pot de vidre d' un litre de cabuda, ab lo fons del mateix vers la llum de una finestra. A dintre hi ficá un tros de fulla de col ab larves de Pieris grans, mitjanes y petites, un nombre suficient de *Microgasters* fecondats y una tira de paper lleument untat de mel pera nodrir á n'aquets. Després se posá á observar. Les orugues menjaven tranquilament y ab completa confiansa á la presencia dels terribles enemichs qui les voltejaven. Si per cas algun esvalotat *Microgaster* passaba per damunt de l' esquena de les larves, aquestes, excitades, no feyen més qu' aixecar y abaixar bruscament la meitat del sèu cos, y la cosa no passaba més endevant. Per lo demés tampoch se notaba que 'ls *Microgasters* tinguessin empenyo en molestar á n' els sèus hostes, sino qu' anaven y veníen ab gran fressa d' una banda á l' altre, y si hi havía entre ells y les orugues alguna ensopegada, era purament casual.

Això era lo que succehía encara que fossin les larves de diferenta edat, tant si se sustituíen unes per altres, com si 's remudaven los *Microgasters;* lo mateix s' observaba ab llum intensa que ab llum débil, al matí qu' á la tarde, després d' una hora ó de varies hores seguides: no 's veya absolutament cap escomesa dels parássits á les orugues. Era, donchs, evident que la inoculació no 's feya inmediatament á l' oruga, com creuhen molts.

¿Cóm se les heu, donchs, aquet diantre d' himenópter per introduirse á dintre de la pobre oruga?

Aquí 's manifesta l' enginy d' en Fabre, pera sorpéndrer lo moment del atach. Se li ocorregué que l' inoculació podría ferse á n' els ous de la papellona, ja que no 's pogués practicarla á la oruga. Mes com l' amplada del pot, ahont hi feya les observacions, no 's prestava gaire bè pera véurelos ab la netedat necessaria pera exclourer duptes, agafá un tubo de vidre del diámetre del dit gros,

va ficarhi un trosset de fulla de col. que contenía ous de la papellona, un paperet ab una mica de mel y uns quants *Microgasters*. ¡Válgans Deu! ¡y quin bullit s' hi va armar tot de seguida! Movent ab fressa y ab senyal d' alegría les ales y fregant ab viva satisfacció les potes, se tiren les femelles ab gran deliri demunt dels ous, los oviran per tots cantons, sondejan los intersticis ab les antenes, los tantejan ab los palps, y bellugantse d' una part á l' altre. aplicant rápidament al ou escullit l' extrem del ventre, d' ahont ne surt un fibló com un bisturí qu' empelta 'l germen dessota de la pell del ou. Tot això 's fa ab métode y ordre, encara que siguin moltes les que ponen á l' hora. Advertint que per hont ne passa una, n' hi passan d' altres, de vegades quatre, cinch y més, sense poderse fixar lo nombre de visites fetes al mateix ou, ficanthi cada vegada el fibló y deixanthi un nou germen.

Lo nombre de gérmens inoculats podría determinarse després de morta l' oruga, contant los capells del parássit construits al entorn de la mateixa. Per terme mitj se n' hi solen trobar uns vint. pero altres cops se n' hi conten més, donantse l' cas d' havérsenhi vist fins á seixanta cinch.

P. PRAT.

Sobre la presencia del Silurich superior á la Espluga de Francolí

La constitució geológica de la provincia de Tarragona es poch coneguda y estudiada en relació á les demés provincies de Catalunya, y per això cal anar citant tots els datos, per insignificants que semblin, ab el fí d' ajudar á son esclariment.

Y encara ens cal manifestar que de tots els terrers que la constituhexen el menys conegut es el paleozóich, sots qual denominació s' engloven en comú y sens senyalament de nivells la potenta y extesa faxa de piçarres que forma el fonament de les serres de Poblet, Prades, l' Albiol, Argentera y la comarcada del Priorat.

En aquesta formació piçarrosa hi haurá indubtablement varis nivells, com ho demostra ja sa estructura física y son major ó menor grau de metamorfisme, pero son aquets elements poch fixos pera fer una divisió exacta. Avuy per avuy crech que no es possible senyalar més divisió que la del silúrich superior, per pertanyer á n' ell els únichs fóssils descoberts.

Aquets son els graptolites que 's troben ab relativa abundor en les piçarres blanques y negres properes al célebre monestir de Po-

blet, per demunt la font ferrosa de Villa Engracia. Entre 'ls exemplars recullits son ben caracterisats els *Monograptus priodon* Brow. y *M. turriculatus* Barr.

Un detall que considero de gran importancia vull citar: entre les plaques de piçarra qu' en dita localitat vaig recullir n' hi ha una de color vinosa fosca, que presenta les taques ó macles característiques de les piçarres sotmeses al metamorfisme, y no obstant y això s' hi conserven encare les impresions abundoses dels graptolites. Es aquest un fet que cal tenir en compte, ja qu' es prou sapigut que 'l metamorfisme esborra quasi bè sempre els restos orgánichs que portava la roca abans de ser sotmesa á la seva acció.

Nostre consoci En Lluis M. Vidal había trobat ja abans de nosaltres les piçarres ab gràptolites en les montanyes de Poblet, de manera que suposém hi haurá varis jaciments en la regió aquella, y potser que noves exploracions descubrexen la existencia del silúrich mitjá, car hi hem vist piçarres de color vinosa per la banda de Montblanch, que 's confonen per son aspecte físich ab les del Ordoviciá del Papiol, del meteix modo que les citades ab graptolites, del Gothlandiá, son del tot iguals ab les del meteix nivell que 's troben en la çona paleozoica dels voltants de Barcelona, Papiol, Cervelló, Brugués y Montcada.

El día que s' estudie ab detenció aquella formació podrém veurer les íntimes relacions estratigráfiques, paleontológiques y tectóniques que la unexen ab la dels nostres encontorns, donchs una y altre no son més que 'ls marges de la geosinclinal, á la que deu Catalunya sa formació.

N. Font y Sagué, *Pbre.*

Un pórfit lamprofir d' Arbucias (Provincia de Girona)

Aquesta regió d' Arbucias forma part del macís granítich del Montseny, d' etat geológica post-carbonífera, segons el Dr. D. Jaume Almera, essent atravessada per una porció de filons de diferentes roques eruptives, quin estudi potser intentaré algún día en conjunt, ó al menys n' aniré donant compte en aquest «Butlletí,» á mida que 'm sía possible determinarlas, acudint, com ho he fet en el cas present, á l' experiencia y dictámen de persones competents.

Entre 'ls diferents tipos que tinch recullits d' allí, sempre 'm cridá l' atenció pe 'l sèu aspecte un pórfit (puig com á tal lo

tenía), diferent per complert dels demés. Per fí, me determiní á demanar á D. Ramón Adan de Yarza, especialista, com se sab, en el estudi micrográfich de roques, me fes el favor d' estudiarlo. Axís ho feu; contestantme qu' el trobá molt interessant, essent un porfit del grupo dels lamprofirs. Sa composició, segons dit senyor, es la següent: feno-cristalls de hornblenda, destacantse en un magma microcristallí compost d' elements de feldespats, que parexen ser paglioclases, de clorita (segurament per descomposició de dita hornblenda), y d' una gran cantitat de magnetita uniformement disseminada ó escampada.

Se tracta, donchs, d' un pórfit lamprofir (camptonita) de hornblenda.

Els lamprofirs constituexen un grupo especial de roques, riques en silicats ferro-magnesians, de grá fi, holocristallines y de tipo especial, que 's presenten casi bè sempre en forma de dichs ó altres petites inclusions. Se poden dividir, en general, en lamprofirs de mica, de augita y de hornblenda, segons sigan els feno-cristalls que hi dominan. La hornblenda, quan hi es en feno-cristalls, se presenta generalment en prismes allargats ben formats, ab frecuencia maclats; que á voltes se converteix en una substancia clorítica. Els feldespats, que no acostumen á presentarse á l' estat de feno-cristalls, son generalment l' orthosa (en les denominades vogesites) y les paglioclases (en les camptonites); aquestes, moltes voltes difícils de determinar. Com á elements accessoris s' acostuman á trobar la pirita y la magnetita.

En l' obra de Alfred Harker, traduida per O. Chemin, «Petrographie. Introduction á l'étude des roches au moyen du microscope», se citan diferentes localitats en les que se han senyalat roques d' aquesta familia. La que aquí ens referim, pareix esser del tipo de la comptenita que, diu, se troba en el disticte d' Assynt, en el Sutherland; tant per la descripció qu' en dona, com per lo que 's veu en el grabat que acompanya de la preparació micrográfica.

L' aspecte del lamprofir d' Arbucias es el de un pórfit de grá fi, de color vert fosch, destacantse els feno-cristalls negres, brillants, allargats prismátichs, alguns maclats, de la hornblenda. Se troba atravessant el granit en un filó de pochs centímetres d' espessor, y bastants metres de llargada; á l' esquerra del camí que d' Arbucias condueix á Sant Segimont del Bosch, aprop del regareny ó petita riera que vé de la part de la casa de camp anomenada Can Riera.

Barcelona, Abril de 1909. LL. TOMÁS

Excursió dels alumnes de l' Escola de Mines

Als distingits geólechs D. Ramón Adán de Yarza, á D. Florentí Azpeitia y á llurs alumnes de la Escola de Mines:

Després de vostra carinyosa invitació mostrantme el goig ab que veuríau que vos hi acompanyés á les práctiques que junts anaveu á realisar per l' Aragó, me plau correspondre fent públich aquest mon agrahiment per les moltes atencions de que inmerescudament he sigut objecte, com també per haver conquerit variats conexements y valioses trovalles, adhuc que per lo molt que tots vos interesseu per la Geología de Catalunya, y que tants bons recorts vos dexá vostre anterior excursió d' antany, esperant vosaltres y nosaltres que en l' esdevenir retornaréu á fer aquestes instructives práctiques á Catalunya.

Fa un any que la Institució procurá compláurervos en aquella excursió geológica, y que d' ella se 'n feu la corresponent ressenya en aquestes planes del Butlletí: donchs bè, pera que no quedin interrompudes aquestes ressenyes, jo vos donaré, distingits consocis, una descripció de la marxa de l' excursió de práctiques de geología, dels alumnes de l' Escola de Mines de Madrid.

El 24 de Març ens reunirem á l' Estació del Mitj-día pera arrelar aquesta important excursió: jo en mitj de vosaltres me sentí unificat á l' Escola, y si bè formalment no 'n soch alumne, no obstant jo 'm considerava com á tal, y un llaç d' afecte m' uní pera tota l' excursió, poguent seguirla ab aquell noble esperit de ver aficionat á la Geología.

Durant aquest día resseguirem els voltants de Sigüenza, caracterisat per el Triássich, ab regular inclinació cap á ponent, de poch espessor en conjunt y molt semblant al Triássich de Catalunya. L' inferior ó Vosgiá está representat per l' arenisca abigarrada; seguidament el Murchelkalk (Virgloriá), de molt poch espessor y podría esser que les caliçes que s' atribueixen á n' aquest pis fossin ja de la base del inmediat superior, com ja succeheix en molts punts de Catalunya que del Triássich inferior se passa al superior;

y aquest dubte el manifesto per no haverhi trobat els *fucoides* característichs d' aquest nivell, adhuc que la caliça es poch compacta y estratificada, á voltes tabular com la de nostre Keuper. Ab estratificació concordant seguexen unes margues irissades y roges, carregades de cristalls de guix, en les que jo hi vareig recullir alguns petits cristalls d' aragonit transparent: aquestes capes sens dupte pertanyen al Keuper (Tyroliá), demunt de les quals hi corresponen les característiques carnioles, ab grans espessors de dolomia, ja roja, ja rosada, y fins de fosca, tota corcada y sens rastre de fossilisació.

El día 25 resseguirem els voltants de Alhama d' Aragó, població tan coneguda per l' eficacia y abundó de les aigues termals, les que brollan en un conglomerat que 's pot atribuir á la formació miocénica y que ab poca inclinació cubreix els estrats del Cretácich que traspassan la població casi verticalment. En aquets estrats hi he trobat alguns fóssils en les capes margoses, mentres qué en les caliçes es inútil el poguerne extreure ab perfecció: els fóssils més abundants son, entre altres, un *Tylosthoma* sp. y alguns equinids. Si bè no hi vareig trobar cap fóssil que precisés el pis d' aquestes capes, no obstant, estant ja reconegudes com del Cenomaniá per correspondre ab la metexa estratificació al nivell inferior ó sigui com á base una especie d' arkoses o arenisques blanques y roges compostes de quarç, feldespats aolinitisats ab petits fragments de mica; arkoses que en altres llochs se fan pertanyer també al Cenomaniá. Entre aquestes arenisques tan especials hi aparegué una capa d' ostres molt petites formant lumaqueles, y que al exterior está tota descomposta, d' un color verdós y de composició argilosa.

Es importantíssim l' estudi tectónich d' aquesta comarca, car les capes cretáciques están molt revoltes en poca extensió de terrer y l' inclinació dominant es cap á ponent.

Mossén M. Faura y Sans.

(Acabará)

Imp. LA HORMIGA DE ORO.—Nueva San Francisco 17, Barcelona.

Publicacions en venta en la «Institució Catalana d' Historia Natural»

Butlletí.

Any 1902.	8	ptas.
» 1903.	8	»
» 1901, 1902 y 1903 plegats (quedan pocas colec-cións)	25	»
Any 1904.	5	»
Números solts, sempre que n' hi hagin de sobrers.	0'25	»

Catálech de Himenópters de Catalunya,

per D. Joseph M.ª Bofill y D. Pere Antiga

Tentredinidæ.	0'60	ptas.
Chrysidæ..	0'50	»
Sphegidæ..	0'60	»
Sapygidæ, *Scolidæ* y *Mutillidæ*..	0'60	»
Vespidæ.	0'50	»
Pompilidae.	0'50	»

Per D. Joseph M.ª Bofill

Ichneumonidæ.	1'00	»
Apidae.	1'00	»

Pera adquirir qualsevol d' aquestas publicacións, dirigirse al Tresorer de la INSTITUCIÓ (Paradís, 10, 1.er, Barcelona).

Pera pagos inferiors á 50 pessetas poden enviarse sellos de correus de 0'15 ptas., 0'10 ptas., 0'05 ptas., y 0'02 ptas. Els sellos francesos, italians y alemanys de 0'15 frs., 0'15 liras y 0'20 mks., també son atmesos. Els pagos superiors á 50 pessetas poden ferse efectíus pel Giro Mutuo ó lletra de fácil cobransa.

Cambis que té l' Institució ab altres Societats

Naturae Novitates—Berlin.
Deutsch Entomologisdzen Gessellschaff.—Berlín.
R. R. Zoologisch-Botanische Gessellschaff.—Viena.
Polixena.—Viena.
Instituto Egyptien.—Cairo (Egipto).
Societé Entomologique de Belgique —Bruselas.
Societé Royale Malacologique de Belgique.—Bruselas
Societé Royale de Botanique de Belgique.—Bruselas.
Societé Enomologique Namuroise.—Namur (Belgica).
Societé Belgte de Geologie, de Paleontologie et d'Hydrologie.—Bruselas.
Sociedade scientifica de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Museum de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Revista Chilena de Historia Natural.—Valparaíso (Chile).
Entomological Society of Ontario.—Ontario (Canadá).
Real Sociedad Española de Historia Natural.—Madrid
Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales.--Madrid.
Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales.—Zaragoza.
Butlletí del Diccionari de la llengua catalana.—Palma de Mallorca.

Revista Montserratina.—Monastir de Montserrat.
Revista de Menorca, del Ateneo Científico, Literario y Artístico.—Mahon (Menorca).
Smithsonian Institution.—Washington (E. U. A.)
United States National Museum.—Washington (E U. A.)
United States Geological Survey.—Washington (E U. A.)
American Museum of Natural History.—New-York (E. U. A.)
Boston Society of Natural History.—Boston (E. U. A.)
Missouri Botanical Garden.—Saint Louis (E. U. A.)
The Lloyd Library.—Cincinati-Ohio (E. U. A.)
Academy of Sciences, Arts and Lettres.—Madison Wis (E. U. A.)
The Chicago Academy of Sciences.—Chicago (E. U. A.)
La Feuille des jeunes Naturalistes.—Paris.
Museum de Histoire Naturelle.—París.
Societé Entomologique de France.—París.
Societé Zoologique de France.—París.
Institut de Zoologie de l' Université de Montpeller.
Societé d' Etudes scientifiques de l'Aude.—Carcasona.
Societé des Sciences Naturelles de l'Ouset de la France.—Nantes.
Museo Civico di Storia Naturale di—Genova.
Museo di Zoologia et Anatomia comparata della R. Universitá di Torino.
R. Stazione di Entomologia Agraria, «Redia»—Florencia.
Societá di Naturalisti.—Nápoles.
Academia Gioenia di Science Naturali.—Catania (Italia).
Reale Accademia dei Lincei —Roma.
Pontificia Accademia dei Nuovi Lincei.—Roma.
Zoological Society of London.—Londres
Conchological Society of Great Britain and Irland.—Manchester.
Musee Oceanografique de—Mónaco.
Institut Geologique de México.—México.
Commissao do Serviço Geologico de Portugal.—Lisboa.
«Broteria»—Revista de Sciencias Naturaes do Collegio de San Fiel.—Soalheira (Portugal).
Societé Portugaise des Sciences Naturelles.—Lisboa.
Societé de Naturalistes de Kiew (Rusia).
Institut Zootecnique de l'Université de—Jurgen (Rusia).
Museo Nacional de—Buenos-Aires (Rep. Arg.)
Societé Entomoogique-du-Musee d'Histoire Naturelle.—Berna (Suissa).
Institut National Genevois.—Genève (Suissa).
Entomologisk Tidskrift. Entomologista Föreningen in.—Stockholm (Suecia).
Université de Upsala (Suecia).
Museo Nacional de San Salvador (Rep. de El Salvador).
Museo Nacional de Ciencias Naturales.—Montevideo.
Real Academia de Ciencias Naturales.—Barcelona.
Centre Excursionista de Catalunya.—Barcelona.
El Colmenero Español.—Barcelona (Gracia).

Imp. LA HORMIGA DE ORO. — Nueva San Francisco 17, Barcelona.

Segona época. Any 6.é—Núms. 8 y 9 Novembre-Desembre 1909.

Butlletí de la Institució Catalana d'Historia Natural

Nulla unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest.
CONST. DE FID. CATH. C. IV.

SUMARI

LOCAL SOCIAL
Carrer del Paradís, núm. 10, pis 1.er, 2.a
BARCELONA

INSTITUCIÓ CATALANA D' HISTORIA NATURAL

Socis numeraris.—Deuen ser presentats per tres socis, y atmesos en sessió. Pagan **deu pessetas** l' any (que poden fer efectivas á D. Lluís Soler, Raurich, 9, Barcelona, ó enviar al Sr. Tresorer de la **Institució**, Raurich, 16 y 18), reben totas las publicacións de la Societat y poden consultar la Biblioteca y Museo.

Butlletí.—Cada mes surt el **Butlletí** de la **Institució**, menos los mesos de Juliól, Agost y Septembre.

Anuncis.—Els de cambis de llibres ú objectes d' Historia Natural s' insertarán gratis, encare que siguin de personas extranyas á la **Institució**, previa aprovació de la Junta.

Tiratjes á part:

		50 exemplars	100 exemplars
Sense cobertas	1- 4 planas	5 ptas.	8 ptas.
	5-8 »	8 »	15 »
	8-16 »	15 »	25 »

Els pedidos deurán ferse **directament á la imprenta** Nova de S. Francisco, 17.

Toutes les **communications** et **échanges** doivent être envoyées au siège de la Societé:

Paradis, 10, 1.er, 2.a.—Barcelona (Espagne)

NOTA.—BEMERKUNG

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desitja 'l cambi de publicacións.

Die «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» bittet um Gegensendungen.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desea el cambio de publicaciones.

The «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» desires to exchange publications.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» demande l' échange.

La «Institució Catalana d' Historia Natural.—(Paradís, 10, Barcelona)» chiede ricambio.

BUTLLETÍ

DE LA

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL

2.ª ÉPOCA BARCELONA, NOVEMBRE-DESEMBRE 1909 ANY VI.—NÚMS. 8-9

SECCIÓ OFICIAL

SESSIÓ DEL 4 DE NOVEMBRE DE 1909

Presidencia de D. Felip Ferrer y Vert

A les 21 horas y 50 minuts el Sr. President obrí la sessió en que hi assistiren els socis Srs. Maluquer (S.), Font y Sagué, Tomás, Ferrer y Dalmau (M.), Ferré y Gomis, Llenas, Duch y Wynn.

—El Vis-Secretari llegí l' acta de la sessió anterior, que fou aprovada per unanimitat.

COMUNICACIONS

—El Sr. Maluquer (S.) doná compte de que un eczemplar de *Loxia curvirostra* que cedí temps enrera pe'l Museu ha sigut examinat per el R. P. Navás de Zaragoza, resultant pertanyer á una varietat nova que aquest senyor classifica com v. *aragonica*.

—Se presentá un eczemplar ♂ del *Lucanus cervus* donat per el Sr. Serradell pera el Museu, notable per son gran desenrotllo, y ab el mateix objecte doná el Sr. Tomás un fragment de galena sobre quartz, procedent de Montrós, y el Sr. Llenas varis hermosos pólips pescats á Cap de Creus.

—El Sr. Tomás doná compte d' haber rebut de D. Lluis Mariá Vidal pera la Biblioteca un exemplar del «Informe sobre una instancia del Ayuntamiento de Peñas de San Pedro para alumbrar aguas subterráneas» y un altre de «Nota sobre un fósil del tramo Kimeridgense del Montsech (Lérida).»

—El Sr. Ferrer y Vert llegeix un treball de D. Joaquim Codina que va encapsat ab el títol de «Un bon bolet...» En ell fa la des-

cripció del *Polyporus tunetanus* Patouillard, especie nova per Europa, ja que sols habia sigut trovada á Tunisia y que l' autor ha recullit á La Sellera (Girona).

El mateix Sr. llegeix un treball propi sobre «Especies del género *Silpha*», enumerant totes les trobades fins avuy á Catalunya.

—El Sr. Llenas exposa la conveniencia d' adquirir un bell eczemplar del *Passer Hispanolensis* pera el Museu de la Institució y que actualment es propietat del Sr. Soler y Pujol, fundant sa petició en esser aquesta especie bastant rara á Catalunya.

Y no haventhi res més de que tractar, s' aixecá la sessió á les 24 horas 30 minuts.

SESSIÓ DEL 2 DE DESEMBRE DE 1909

Presidencia de D. Felip Ferrer y Vert

El Sr. President obrí la sessió á les 21 horas y 55 minuts ab l' assistencia dels socis Srs. Delgado, Font y Sagué, Bofill, Llenas, Maluquer (J.), Fábregas, Ferrer y Dalmau (M.), Aguilar-amat, Duch, Ferré y Gomis, Tomás, Maluquer (S.), Soler, Wynn, Ventalló y Vintró, excusant l' assistencia y essenthi representats els socis senyors Tarré, Serradell, Sagarra, Comabella, Maluquer (Ll.), Ragué, Barrera, Rosals, Camprubí, Valls, Salvany y Noguera.

Llegida l' acta de la sessió anterior, s' aprova per unanimitat.

COMUNICACIONS

—Mossen Font y Sagué cedeix pera el Museu un exemplar de *fluorina* cristallisada procedent de Papiol.

—El Sr. President dona compte del fallo del Jurat calificador nomenat pera examinar els treballs presentats en el Concurs obert per la Institució durant el present any y del que resulta premiat ab el primer premi el treball que porta per títol «Minerals de Catalunya»; ab l' accésit el titolat «Assaig monográfich sobre les Cicindeles de Catalunya», y ab un premi extraordinari el treball quin títol es «Aplech de noticias sobre 'ls moluschs marins de Catalunya y Catálech provisional dels mateixos.»

També manifesta que el repartiment dels premis s' avisará oportunament.

—El Sr. Tomás comunica que la *tremolita* que sols havía sigut citada á Catalunya en la localitat de Gualba per Mossen Font y Sagué, havía sigut trovada recentment á Montlude (Vall d' Arán) per el consoci Sr. Llenas.

Afegeix que junt ab el Dr. Almera había trobat la *calissa magnesiana* anomenada *aiche* pe'ls francesos, en forma de capes, á la comarca del Vallés y que dit mineral 's troba també á Calafell en forma de nóduls.

—El Sr. Maluquer (S.) manifesta que son Sr. pare D. Joan cassá días passats al Prat del Llobregat un hermós exemplar del *Phalacro corax carbo*, que cedeix pera el Museu.

Renovació de Junta

—El Sr. Ferrer y Vert fa avinent als presents que, atenentse á lo disposat en els Estatuts de la Institució, en la present sessió, última de l' any, deu renovarse el Consell Directiu pera 1910. Diu que en la última sessió de Junta Directiva va acordarse presentar als Srs. socis una candidatura pera sa orientació.

El Sr. Bofill proposa que la candidatura presentada per el Consell Directiu sigui elegida per aclamació

El Sr. Tomás manifesta no estar conforme ab aquet procediment y demana sigui elegida previa votació, acordantse axís y aixecantse la sessió durant 10 minuts pera que 'ls Srs. socis es posin d' acort.

Represa la sessió, s' efectúa la votació, quin escrutini dona per resultat la elecció del següent Consell Directiu:

President, Salvador Maluquer y Nicolau; *Vis-President*, Joan Bta. de Aguilar amat y Banús; *Secretari*, Frederich Wynn y Ellis; *Vis-Secretari*, Robert Ferré y Gomis; *Tresorer*, Lluis Soler y Pujol; *Bibliotecari*, Llorens Tomás; *Conservador del Museu*, Ignasi de Sagarra y de Castellarnau; *Vocals*, Mossen Norbert Font y Sagué y Miquel Ferrer y Dalmau.

No aventhi res més de que tractar, s' aixecá la sessió á les 22 hores 45 minuts.

NOTES PERA LA «FLORA MONTSERRATINA»

pe 'l

R. P. Adeodat Marcet, O. S. B.

THALICTRUM MINUS L. var. SUBCUNEATUM Pau. var. nov.

Foliis basi cuneatis, trilobatis, lobo medio mucronato, lobis subovatis, acutiusculis, margine subtus reflexo. Montserrat, en varis punts, especialment en el camí de l' ermita de la Sma. Trinitat á Santa Cecilia.

El *Thalictrum minus* L. es sumament polimorf, y noto que tots els autors se veuhen embolicats quan tractan de destriar les moltes sub-especies y varietats en que l' han dividit: jo crech que no existeix en realitat més que l' especie lineana, essent tot lo demés formes que 's separan més ó menys del tipo. A Montserrat s' hi han citat el *Th. odoratum* Gr. et G., *Th. pubescens* Schl. (non DC.). *Th. fœtidum* Wk. (non L.) y les varietats noves *montserratense* Pau y *subcuneatum* Pau. El *Th. fœtidum* lo citá á Montserrat Pourret (Wk. Prodom. III, 956) y les altres formes existeixen en mon herbari montserratí; mes dech confessar que, habent observat ab constancia, esperonat per l' amich Pau, infinitat d' exemplars de diferents indrets de la montanya (lo que m' ha sigut fácil per abundar molt dita especie en Montserrat), no he trobat casi dos exemplars iguals; puig, encare que en alguns se presentan molt típichs els carácters morfológichs de les varietats *montserratense* y *subcuneatum*, se donan totes les gradacions possibles d' una forma al altra d' entre totes les citades á Montserrat. La que més constant se presenta es la var. *montserratense* Pau.

Arabis auriculata Lam. Planta rara á Catalunya y que Costa cita solsament de l' alta montanya. L' he trobada á les vores de la carretera de Santa Cecilia y en el camí de la font de les *Guilleumes*, baixant fins als 300 mts. sobre 'l mar. També l' he trobada als voltants del Miracle (Solsona).

Linum Ortegæ Planch. Ortega doná aquesta planta com á *L. suf-*

fruticosum L. y realment tè molta afinitat ab ell, ó millor dit ab el *L. salsoloides* Lam. que 'ls autors catalans habían pres per *L. suffruticosum*, confonentlos entre sí, fins que 'l Dr. Cadevall feu remarcar bè les diferencies entre ells. La planta d' Ortega es molt més gracil, ab rams florifers molt allargats, etc. Les flors, desconegudes per Wk. (Prod. III, 547), son com les del *salsoloides*, encare que un xich méspetites. En l' herbari de Boutelou existía, segons Willkomm (l. c.), una planta procedent de Montserrat que dit autor refereix á aquesta especie. Jo l' he trobada en la via del Cremallera aprop de Monistrol y en el camí dels Degotalls, presentant en abdós llochs els mateixos carácters morfológichs, malgrat de vegetar en condicions mesológiques completament contraries, puig l' un lloch es pedregós, árit y soley, mentres que l' altre es bona terra, relativament humit y ombrívol.

Spergularia rubra Pers. β *Atheniensis* Heldr. et Sart.—*S. Atheniensis* Ascher (ut sp.)—*S. campestris* Wk. (Prod. III, 165). Planta fins ara donada del centre y mitjdía d' Espanya y qual troballa en Catalunya confirma la sospita de Costa (Suplem. 14, N. B.). Es abundant en els curriols dels horts interiors del monastir de Montserrat.

Erodium rupestre Pourret. Fins al present aquesta especie es exclusiva del Montserrat, puig totes les cites de Willkomm, com si fossen localitats diferentes, no son més que diversos indrets de la mateixa montanya, y la cita *Peñagolosa* es error del Herb. madritense que enganyá á Willkomm (Pau, Notas bot. V. 14 y Suppl. Prod. Wk. 265) Crech que deu conservárseli á aquesta especie lo nom de *erodium rupestre*, puig ab aquet nom específich baix el genre *Geranium* fou *descrita* per primera volta per Cavanilles (Diss. IV, 225, tab. 90, fig. 3), si bè que l' Héritier l' había *dibuixada* avans (Geran. monogr. t. 2) ab el nom de *Geranium supracanum*, pero sens donarne la descripció.

Acer Cadevalli Marcet. sp. nov.

Arbor mediocriter excelsa; ramis divaricatis; flores apparentes simul cum foliis, sed ante perfectam foliationem. Foliis juvenilibus supra glaberrimis, subtus valde pubescenti villosis; adultis papiraceis supra reticulatis, glabris, viridibus; subtus cinereo-tomentellis,

presertim ad nervos; basi cordatis, profunde et inæqualiter 5-lobatis, lobis sinu acuto separatis, lateralibus minoribus, omnibus acutis, cuspidatis, laxe et grosse dentatis; pedunculis limbo æquantibus vel paululum minoribus, glabris: floribus 12-15, corymbosis, pedicellis rufescentibus, glabris, calice profunde 5-partito, divisionibus spatulatis, apice crenatis; petalis ellypticis-oblongis, subacutis, calicem valde superantibus; staminibus octo, inclusis; ovario dense et longe lanuginoso; stigmatibus puberulis, valde exertis: fructibus parvis; coccis oblongis, carinatis, perinflatis, transverse sulcatis, supra sat dense pilosis; pilis albis, rigidis; alis falciformibus, basi angustatis, apice ut plurimum superpositis. Montserrat, camí de St. Geroni en el *Pla dels aucells.*

ACER CADEVALLI *Marcet*
(Fulla y fruyt grandor natural)

Aquesta especie tè alguna afinitat ab l' *A. hispanicum* Pourr. = *A. Valentinum* Pau sec. Pax! ap. Engl.) , del qual, no obstant, se diferencia á primera vista, segons una mostra enviada pe'l mateix Dr. Pau, per tenir les fulles velloses de la part de sota, els lóbuls més llarchs y més punxaguts, fruyts ab el nudi molt oblonch, més carenat, ab pels llarchs y rígits en la part contigua á les ales, aquestes en forma de fals, etz. Més semblant encare al *A. grana-*

tense Boiss. (Prodom. III, 561), pero 's diferencia bè d' ells pe'ls estams no surtits de la flor, per la forma y pelositat del fruyt, per la forma de les ales, etz.

L' amich Pau (in litt. ad me) creu que son *A. Valentinum* no es sinónim del *A.* hispanicum Pourr, com pretén Pax en la monografía de la familia, puig es poch verosímil que Pourret conegués la planta de Valencia descrita pe'l Dr. Pau.

Acer Opalus Mill. var. *stenopterum* Pau. var. nov.

Folia maxima, coriacea, 3-loba, alis samarum erectis, parallelis, angustioribus. Montserrat en l' ermita de Santa Magdalena.

Acer Opalus Mill. f.ª *grandifolia*. Differt a typo alis samarum basi retractis, foliis permagnis, subcordatis. Montserrat en el camí de la *Mentirosa*.

Cytissus patens L. var. *oxycarpus* Pau. var. nov.

Differt a typo legumine lanceolato, apiculato. Montserrat, aprop de *Can Massana*.

Medicago tribuloides Desr. f.ª *longepedunculata* Pau. Pedunculis fructiferis perlongis folia valde superantibus. Montserrat, Santa Cecilia.

Caucalis leptophylla L. A Catalunya sols ha sigut citada ab certesa per Costa en el Montsant (Supl. 32), puig de les cites de Colmeiro, Boutelou y del Herb. madrit. son duptoses les dos últimes y massa vaga la primera. La trobí l' any passat en la via del Cremallera.

Ferula communis L. Colmeiro cita ab vaguetat aquesta especie á Catalunya y Boutelou á Montserrat, mes ni l' un ni l' altre m' haurían mogut á inclóurerla entre les plantes de Montserrat, puig sabém tots la fe que 'ns mereixen les cites d' abdós autors, si jo mateix no l' hagués trobada, encare que un xich passada ja, en suficient bon estat pera esser determinada ab certesa en el camí de *Can Gomis*. (Montserrat).

PTYCHOTIS STENOLOBA Pau. sp. nov.

Planta glaberrima; radice conica, flexuosa et penetrante; caule erecto 40-60 c. m. solido, striato, fere a basi 4-6 ramoso, foliis radicalibus longe et ad insertionem late petiolatis, pinnatisectis, 3-5 segmentis, patulis, ovatis, profunde incisis, lobatis; lobulis apice obtusis; foliis caulinis vaginatis, sessilibus, bipinnatisectis, laciniis longis, filiformibus, canaliculatis, cuspidatis: pedunculis umbeliferis ante florationem perfectam nutantibus; umbella 8-12 radiata; radiis sat inæqualibus, gracilibus, glabris; umbellulis involucratis; involucellis 2-3 phyllis, cuspidatis, pedicellis floralibus superantibus; floribus inæqualiter pedicellatis, calice duplo majoribus; petalis niveis. Falda oriental de Montserrat. No es escassa en els ermots, vinyas, etc.

Se distingeix á primera vista en que tè triple ó quádruple més llargas les fulletes del involucret que la *Pt. heterophylla*, pujant més altes que les coroles.

Galium Gerardi Vill. f.ª *longipes* Pau. Pedunculis florigeris perlongis quam in typo. Montserrat, camí de las *Covas ronyosas.*

Tè l' aspecte de *G. Gerardi* Vill., var. *tenuissimum* Lange y de *G. corrudæfolium* Vill. ab els quals podría confóndrers, pero 's diferencía per les fulles inferiors més amples, coroles més grans, lóbuls llargament mucronats ó aristats. Del *G. erectum* Huds. se diferencia per les fulles rameals estretes, pedúnculs florifers drets, molt més llarchs, etz. Vetaquí dos formes, el *G. erectum* Huds. y 'l *G. Gerardi* Vill. que no semblan tenir altres diferencies que les produhides per la més ó menys sequetat del lloch ahont vegetan: lo mateix que la diferencia entre 'l *G. Gerardi* y 'l *G. fruticescens* Cav. es produhida pe'l terré aridíssim ahont se desenrotlla aquet últim.

SCABIOSA COLUMBARIA L. var. *viduiformis* Pau. var. nov.

Planta glaberrima; foliis radicalibus *Sc. maritimæ* L., foliis ramorum ut in *Pycnocomon rutæfolium* Hffg. Montserrat en la vía del Cremallera.

Tè les fulles de *Sc. maritima*, ab la qual podría confóndrers molt facilment, si no 's veyan els fruyts, que son de *Sc. columbaria.*

× CONIZA FLAHAUTIANA Senen (*E. Canadense* × *C. ambigua Sen.*)

Abunda en els horts interiors del monastir de Montserrat.

Sembla que 's tracta del *E. crispum*. Pourr.=*E. linifolinum* W., que es la planta que Costa (Flor. Catal. 120) diu *comunissima* desde 'l litoral á Figueras.

ERIGERON ACRIS L. var. *asteroides* DC.—*E. podolicus* Pau (non Bess.)

Willkomm (Supp. 75, n.º 1273), després d' haber posat un interrogant devant del susdit nombre, anyadeix: «Vix crederem, plantam hispanicam ab *E. acri* specifice differre et identicam esse cum specie Besseriana.» Y 'l Dr. Pau me diu en una carta respecte á la mateixa planta: «Según los autores que ví después de haber publicado en mis primeros trabajos botánicos bajo *E. podolicus* Bess. esta planta, siguiendo á Lange que la citó en el reino de León, el *E. podolicus* de Reich. es el *E. acris* L. β. *asteroides* DC., y el verdadero *E. podolicus* Bess. es una subespecie del *E. acris* L.—*E. asteroides* Andry (non Lamk.)» A Montserrat l' he trobat no escás en las voras de la carretera de Santa Cecilia.

LEUCANTHEMUM VULGARE Lamk. var. *ageratifolium* Pau.

Planta nova per Catalunya y que he trobat bastant extesa per la montanya de Montserrat. La forma de la corona dels aquenis marginals, que es semblant á la que presenta 'l llim del cálzer de la *Valerianella Auricula* DC., fa sospitar si 's tracta de la var. *auriculatum* Peterm.

× HIERACIUM MARCETI Pau (*H. Lychnitis* × *Neocerinthe* Pau).

hyb. nov.

Foliis radicalibus spatulatis, longe attenuatis; squamis obtusiusculis, interioribus non longe lanceolatis ut in *H. Neocerinthe* Fries. Montserrat, en el camí de *Can Gomis*.

Hieracium murorum × Neocerinthe Pau. hybr. nov.

Foliis ovatis, membranaceis et tenuibus ut in *H. murorum* L.; foliolo caulinari et inflorescenti ut in *H. Neocerinthe* Fries; squamis anthodii cuspidatis. Herb. Paul. Montserrat.

Hieracium polybracteatum Pau. sp. nov.

Foliorum forma simile *H. stenophyllo* Pau, sed robustius, majus floribundum, pedunculis dense nigro-glandulosis, stylis nigris. Planta magis villosa. Herb. Paui. Montserrat.

Hieracium nobile Gr. et G. var. *farinosum* Pau. var. nov.

Caule hirsuto, foliis cuspidatis, pedunculis et squamis farinosis. Habitus *H. Lamyi* F. Sch. Montserrat en el camí de *Can Gomis*.

Hieracium nobile Gr. et G. var. *subæquale* Pau. var. nov.

Differt a præcedente foliis caulinis a basilaribus parce minoribus, bracteis longe cuspidatis, caule minus villoso. Habitus *H. Chevalieri* T. et M., sed foliorum margine integro. Montserrat en el camí de *Can Gomis*.

Les formes d' aquet genre que existeixen en mon herbari y les que 'ls autors han citat de Montserrat que no possehexo son innombrables, presentant tals variacións y transicións, qu' estich segur que se 'n veurá un bull el qui vulga treure 'n l' entrellat. Per acabarho d' arreglar, aquet istiu han vingut á Montserrat dos extrangers, que per referencias sospito serían dos botánichs francesos ben coneguts, els quals segurament vingueren pe'ls *Hieracium*, puig després qu' ells passaren, apenas n' he trobat un per remey, allí ahont els altres anys n' estaba ple. ¡Veurém quántes novetats ne surtirán! Jo per ma part desd' ara determino posar per rótul del gros volúm d' aytal genre que tinch en mon herbari el famós distich:

Hic labyrinthus adest: verum si laberis intus,
non labyrinthus erit, sed labor intus erit.

Myconia borraginea Lapey. Abunda aquesta interessant especie en totes les roques ombrívoles de Montserrat, especialment en les torrentades, baixant fins als 400 mts. sobre 'l mar en la vessant oriental. Pero no es sols pera citarla de Montserrat el motiu de fer menció d' ella, sino principalment pera tornar per la gloria d' un dels primers botánichs catalans que recorregué herboritzant nostra montanya, el Dr. Francesch Micó, metje, honra de la ciutat de Vich, ahont vejé la primera llum y ahont exercí sa carrera primerament, passant més tart á exercirla á Barcelona. A Micó li ha passat ab l' *orella d' os* ó *Auricula ursi*, com ell l' anomenaba, lo que á Colón ab l' América: ells treballaren, y altres se n' emportaren la gloria.

La planta que 'ns ocupa fou trobada per primera vegada á Montserrat pe'l Dr. Micó, com assegura Lapeyrouse (Hist. abrégé des Plantes des Pyren., p. 115). Després de dir qu' aytal planta no pot permaneixer dintre 'l genre *Verbascum*, en el qual la colocá Linneus, y després de demostrar que es just que 'l genre nou que d' ella deu formarse porte 'l nom del botánich que primer la va descubrir, anyadeix: «Voici comment Tournefort parle de Mycon au »sujet du Montserrat et de l' *Auricula ursi* Myconi: *In ipso* (Monte- »serrato) *nascuntur rariores plantae, etiamsi errorum magis quam »botanicorum peregrinationibus celebretur. Quamplures ex his des- »cripsit olim Franciscus* **Myconus** *medicus Ausoniensis, qui in Bar- »cinone degebat ante plures annos; quas hodie plane ignoraremus, »nisi ad Jacobum Delechampium egregius ille vir eas perhumane mi- »sisset.*» Lo qual no es contrari á lo que diu D. Pere Felip Monlau en la vindicia que fa d' aquesta planta en una nota als «Elementos de Botánica por Aquiles Richard» traduits pe'l mateix Monlau. «No »fué en ellos (Pirineos), *diu*, donde se halló por primera vez, sino »que fué en la antigua Ausetania,» puig que la montanya de Montserrat pertenexía allavors al bisbat de Vich.

Linneus batejá l' *Auricula Ursi* ab el nom de *Verbascum Myconi* L. (Cod. 1416) y dintre aquest genre quedá fins que Ramond (any 1804) digué que no podía permanexer entre 'ls *Verbascum*, y l' any següent (1805) apareix ja el genre *Ramondia* creat per Richard pera nostra planta. «*¡Oh felix Ramond!* exclama ab fina ironía Bubani, »*¡Quam dignam coronam tuos obtinuerunt labores!*»

Ab quánta injusticia Richard doná á la planta de Micó el nom de *Ramondia pyrenaica* ho demostra llargament el Dr. Monlau

(l. c.), del qual n' extractaré algún paragraf, pera no allargarme massa. Comensa dient que la descripció de Richard es molt exacte, y anyadeix: «Pero nunca perdonaremos á Richard el que, haciendo »un nuevo género de esta planta, haya menoscabado, en obsequio »de Ramond, la memoria del Dr. Micó, quien ha sido indudable- »mente el primer botánico que la descubrió y á quien Delechamp, »corresponsal suyo, la había dedicado muchos años antes. Estamos »seguros que si Mr. De Candolle (un dels autors de la *Flore fran- »caise* ahont se publicá la *Ramondia pyrenaica* Richard) hubiese »tenido que separar esta planta de los Verbascos y formar de ella »un género nuevo, no la habría dado otro nombre que el que este »sabio filologista nos autoriza á darle, insiguiendo las juiciosas re- »glas de su *Teoría de la Botánica descriptiva.*»

La segona de les regles de De Candolle diu que, quan d' un genre se treu un grupo d' especies pera formarne un de nou, s' ha d' atendre si entre les especies que hàn de formar el nou genre, n' hi ha alguna que porte un nom sustantiu, y en aquet cas, del nom sustantiu s' ha de formar el nom genérich del nou grupo. D' aquí dedueix molt acertadament Monlau que «el *Verbascum Myconi* L. que »debe separarse de los Verbascos..., constituyendo un género nue- »vo, deberá llamarse *Micona*, por ser un nombre sustantivo y no »existir género alguno de este nombre (1).» Y continúa Monlau: «Mr. Richard al dar nombre á esta planta ha incurrido en dos »grandes faltas, quebrantando dos cánones del inmortal Linneo. »Una de ellas es imperdonable, pues versa sobre el cánon 238 de la »*Filosofía botánica* de aquel autor. Dice así: *Nomina generica ad »Botanici optimi meriti memoriam conservandam constructa*, sancte »*servanda sunt*.... Este cánon se hace extensible no sólo á los nom- »bres genéricos, sí que también á los específicos, pues tan digno de »memoria se hace el botánico que da origen á un género, como el »que enriquece á éste con una especie A más de que el Dr. Micó es »aquí el descubridor de la planta, única en su género.... Si á lo »menos nos hubiese conservado el nombre específico, tendría algún »disimulo; pero es imperdonable el que haya echado en olvido el »nombre del ilustre botánico español, para dar á la especie el de »*pyrenaica*, que está pésimamente aplicado.» Realment ni la planta

(1) Deu advertirse que la *Myconia Chrysanthemum* Schultz de les Compostes es posterior (any 1836) á la *Myconia borraginea* Lapey. (a. 1813).

es exclusiva dels Pirineus, ni sisquera fou allí ahont se trobá per primera vegada. Sintetisant, donchs, podém dir que 'l nom de *Ramondia pyrenaica* va esser donat ab molt mala sombra y 'l genre *Ramondia* nasqué mort *legalment* per faltar Richard á les regles de nomenclatura botánica vigents en aquella época. Y dexém al doctor Monlau que se les arregle ab Mr. Richard (puig tè molta gracia la *banderilla* final que li clava), pera passar á un altra qüestió, la filológica. El nou genre ¿ha de ser *Myconia*, com diu Lapeyrouse; *Micona*, com l' anomena Monlau, ó *Mycoa*, com vol Bubani? Jo, atenent á les regles donades pe'l Congrés botánich de Viena (1905) respecte á la formació de noms genérichs ab els patronímichs (Cap. III, sec. 3, §. 3, art. 25, recom. IV, a.), diría *Micoa;* mes ha de tenirse present la costúm antiga de llatinisar els noms propis, ademés de que no sabém cóm se firmaba el Dr. Micó en sos escrits y quan escribía als seus amichs. Axís es que, *salvo meliori*, crech s' ha de conservar el nom á la planta que 'ns ocupa tal com lo va donar Lapeyrousse, qui fou el primer que créá el genre *Myconia.*

La sinonimia pot donarse del modo següent, seguint l' ordre cronológich:

Verbascum Myconi L. (Codex 1416).

Ramondia pyrenaica Richard. (ap. Pers. Ench. I, 216 y DC Prod. IX. 272).

Myconia borraginea Lapey. (Hist. abr. des pl. des Pyr. 115).

Chaixia Myconi Lapey. (Suppl.)

Myconia borraginoides, Bub. (Flor. Pyr. I, 525).

Micona aretotis, Monlau. (Elem. de Bot. por Rich. trad. por Monlau).

Ramondia Myconi, F. Schultz. (Herb. norm. n. 321).

Ramondia Micoi, Pau. (Bol. Soc. Arag, t. VII, 106).

VERONICA TEUCRIUM L. var. MARCETI Pau. var. nov.

Planta valde similis *V. prostratæ* L. var. *fruticarpæ* Smk. ex Transilvania, sed ab ea differt foliis omnibus laciniatis, corolis et stylis majoribus. Montserrat en el plá de Sant Miquel. Rara. En el Miracle l' he trobada molt abundant, barrejada ab la *V. tenuifolia* Asso que hi es abundantíssima. La planta del Miracle tè les coro-

les més grosses encare que la de Montserrat. Ab els exemplars existents en mon herbari procedents de Montserrat, Olesa y 'l Miracle pot formarse una escala bastant complerta respecte á la divisió de les fulles, passant casi insensiblement de la *V. Teucrium* de fulles senceres á la *V. tenuifolia* Asso var *Cadevalli* Pau de segments foliars capilars.

TEUCRIUM CAPITATUM L. var. ANTHENATUM Pau. var. nov.

Flores laxi; bracteis spatulatis, longe petiolatis. Montserrat, vessant occidental aprop de la *Vinya nova*. Es semblant al *T. carthaginense* Lange.

AMARANTHUS SILVESTRIS L. (sec. Coste, Flore française III, 173).

A. silvestris Desf. Me sembla que regna bastanta confusió entre 'ls autors respecte á aquesta especie. La planta de Montserrat es conforme exactament á la figura y descripció de l' abbé Coste (l. c.) baix lo nom d' *A. silvestris* L. (an *A. viridis* L?) y tè ademés los carácters del *A. viridis* L. «*folia margine membranaceo-rubicundo,* »*caule rubro, recto, striato*», que, segons Costa (Flor. de Catal. 211), troban á faltar Grenier y Godron en el *A. Blitum* d' Europa, pera ser igual al *A. viridis* L. Willkomm (Prod. I, 277) dona al *A. viridis* L. entre altres carácters «*foliis... obtusissimis vel emarginatis...* »*glomerulis... superioribus in spicam terminalem erectam, elonga-* »*tam, densam congestis,*» que no veig cóm se pot conjuminar ab lo de Coste (l. c.); carácters aquets que tampoch convenen á nostra planta, que tè les fulles agudes, tot lo més algunes quelcom obtuses, y 'ls grupos de flors son tots axilars. Boutelou cita á Montserrat un *A. viridis* Moq, que segurament voldrá ser l' *A. viridis* Wk. (nou L.) (Prod. l. c.)

El fer Coste creació de Linneus l' *A. silvestris* deu ser errata de imprempta ó un *lapsus calami* fácil de sufrir, puig veig que tots los autors lo fan de Desfontaines. Lo que no 's comprén tan facilment es l' embolich que 'ns fa Willkomm ab l' *A. viridis* L.

× QUERCUS MARCETI Pau *(Q. Ilex* × *Robur* Pau) — an *Q. Ilex* × *sessiliflora* Marcet? hb. monts. nov. hybr.

Arbor mediocris, gracilis; ramis gracilibus, patulis, laxe foliatis; ramulis, petiolis et pedunculis luteo-tomentosis; foliis perennantibus, perlongis quam latis, (longitudo 8-12 c. m., latitudo 3-4 c. m.), petiolatis, (petiolo 1 $^1/_2$ c. m.) subopacis, supra læte viridibus, subtus albo-tomentosis presertim ad nervos, basi cuneatis, subintegris, vel a primo tertio rude et laxe dentatis, dentibus et apice mucronatis, margine paululum crispatis; fructibus pedunculatis, axilaribus, pedunculo foliorum petiolo æquante; glande parvissima, oblonga, apice conico et sat porrecto, cupula ferè omnino inclusa, apice exerto. Montserrat en el canal dels *Avellaners.*

El *Quercus* més semblant á nostre híbrit (per la descripció, puig no he vist l' exemplar), es el *Q. alpestris* Bss. (Prod. I, 240), pero la planta montserratina es de fulles perennes y 'l marge de les matexes rara vegada es una mica ondulat; mes se diferencia encare del *Q. cerrioides* Wk. et Costa, per tenir les fulles íntegres, no pinnatifides, fruyt pedunculat, petit y tapat completament pe'l didal.

BRACHIPODIUM RAMOSUM R. Sch. var. PLANIFOLIUM Pau. var. nov.

Viride, majus; foliis planiusculis, debilibus; spiculis elongatis, margine membranaceo. Montserrat en el camí anomenat *Dressera de las monjas.*

ADEODAT F. MARCET, O. S. B.

Montserrat, Mars 1909.

NOTAS COLEOPTEROLOGICAS

I

Especies del genre *Silpha* L.

Juntant materials y dats diversos pot establirse al present per Catalunya el següent catálech de las especies d' aquest genre:

S. obscura L.—Poch freqüent encar que d' área molt extensa. Barcelona, Masnou (coll mihi), Besós, Pirineus, ¡Nuria! (Aguilar-amat).

S. puncticollis Luc. hispanica Küst.—Es trova tot sovint á n' els excrements. Barcelona, Prat del Llobregat, Badalona, Moncada (coll. mihi), Pirineus.

S. granulata Thunb. tristis Ill.—Molt comú per tot arreu sobre els excrements y animals morts. Durant varis anys hem observat á les vores del Besós pe 'l mes de Maig sas larvas més ó menys nombroses.

S. tyrolensis Laic.—El tenim de Nuria (coll. Aguilar-amat). Gorja del Cremal (Ferrer y Dalmau).

S. tyrolensis v. *nigrita* Cretuz.—Un exemplar de Nuria en ma col-lecció (coll. Aguilar-amat). Pirineus. (Antiga, Martorell y Peña).

S. tyrolensis v. *ambigua* Graells.—Nuria (coll. Aguilar-amat). Aquesta varietat fou recullida á la Vall d' Arán y Andorra per en Müller (D.)

S. Olivieri Bedel. granulata Oliv.—Bastant general. Quiscun de 'ls exemplars d' aquesta especie coincideixen ab els que' en Reitter (1) descrigué baix el nom de v. *unicostata* referintse á exemplars del Marroch. No son precisament de tamany més gran, com aquell autor refereix, empró sí molt més finament puntejats, sense qu' els punts grossos siguin més petits que 'n els exemplars típichs: las dos linias internas son enterament planas y l' externa careniforme.

F. FERRER Y VERT.

Novembre de 1909.

(1) Deutsch ent. Zeitschr. 1884, p. 58.

UN BASALT AB HORNBLENDA

de la regió volcánica de la Provincia de Girona

La regió volcánica de la provincia de Girona de la nostra Catalunya es realment tant important per l' extensió que comprèn, y varietat de productes que l' integran, com poch estudiada encar, quant menys en els seus detalls. El primer que la doná á conéxer fou, com se sab, un catalá en 1796, el distingit naturalista D. Francesch Bolós: demprés d' ell diferents autors se n' ocuparen, devent fer coment d' els tres últims treballs coneguts per la sèva importancia. Lo any 1904 el Rnt. M.ª Joseph Gelabert, Pbre., publicá el seu llibre «Los volcanes extinguidos de la Provincia de Gerona,» en el que estudía tota la regió y els seus productes; en 1907 aparegué en el «The American Journal of Science» (vol. 24 September) el follet titulat «The Catalan volcanoes and their rocks,» obra del Dr. Henry S. Washington; treball curt, pero molt substanciós, ahont l' autor, ab la competencia que tè tan reconeguda, fa l' estudi quimich y micrografich de las principals roques que va recullir en la regió; y finalment en el matex any 1907 sortí la Memoria de la Real Societat Espanyola de Historia Natural, «Formaciones volcánicas de la Provincia de Gerona», per els senyors Calderón, Cazurro y Fernández Navarro, que será d' aquí endevant el punt d' ahont deurán partir tots els estudis é investigacions que 's vulguin fer.

Un dels afloraments volcánichs, ó millor dit, corrents, basalteas, per cert citat per primera vegada en l' obra de que acabém de fer esment, es al terme de Sant Feliu de Buxalleu; un dels punts de la ratlla exterior del perimetre de la regió volcánica, quant menys per lo que fins avuy se coneix. A punt ja de sortir la sèva esmentada obra, ne tingueren noticies los senyors Calderón, Cazurro y Fernández Navarro, per lo que no pogueren estudiarla en *situ* y solsament examinar alguna mostra que 'ls hi enviaren. Dono aquet detall, perque axó, juntament ab la manera especial en que 's presenta la corrent, pot explicar perfectament la determinació per ells donada, quelcom diferenta de la que pareix esser realment.

En dit terme, donchs, y aprop de la casa anomenada Molí d' en Pons, en el fons d' un petit barranch, que avuy aprofita una corrent d' aiga convertintla en un torrentet, orientat poch més ó

menys de N. E. á S. O., se presenta la corrent basáltica. Tindrá d' ampla de uns dos ó tres metres per altres tants de profunditat ó grux; sense que sápiga la sèva extensió, puig que aviat desaparex de la vista. Me digueren allí que reaparex en un caseriu distant com una mitja hora; mes no me ha sigut possible comprobarho, y per tant, en el cas de ser cert, no sé si será continuació d' aquesta matexa corrent ó se tractará d' un nou aflorament.

El color del basalt es gris fosch casi negre, pesant; oferint una particularitat á que avans m' he referit, y que no sé s' hagi fet present de cap altre basalt d' aquesta regió, y que se observa en alguns afloraments porfidichs, y es, que la part que está en contacte ab las parets, qu' aquí es el granit, se presenta formant una massa compacte, sense cap cristall porfidich, anant aparexent aquets en major número y tamany, á mida que 'ns allunyem d' aquellas cap al centre; de tal manera qu' arriba un punt, en que desaparexent casi bè per complert la pasta, se convertex en un veritable conglomerat de cristalls Micrográficament se distingeixen perfectament els hornblendos, que son los més abundants, la major part ben cristallisats en prismas exagonals; l' oliví, que passa en alguns punts á serpentina, observantse perfectament las reticulacions características y alguns pochs cristalls de feldespats bastant alterats. La roca en general se conserva bastant fresca en las parts fondes, y per lo tant, més compacte y en massa, com habem dit; pero en lo superficial y quant més cristallisada, més se desgrega, dexant solts els cristalls.

L' estudi micrográfich que d' aquesta roca ha tingut la bondat de fer, accedint á la mèva súplica (per lo que li quedo molt agrahit), el Professor de la Escola de Minas de Madrid, D. Ramón Adam de Targa, ha confirmat plenament l' existencia dels dits minerals, com l' impresió que m' había fet y que vaig comunicarli. Per l' exámen li varex enviar varis exemplars, donada la manera especial de presentarse la mateixa, com he dit, y en carta particular me diu: «En cuanto á los primeros ejemplares, confirmo lo que le dije »anteriormente; esto es, que las preparaciones observadas contie»nen hornblenda abundante, poco angita, plagioclasa y magvetita »alterada, no apareciendo olivina.

»En la preparación de uno de los nuevos ejemplares he visto »un cristal de olivina, relativamente grande, rodeado de granos »de *angita;* abunda la *hornblenda*, como en los ejemplares prime-

»ros, y contiene igualmente *plagioclasa* y *magnetita*, alterada en »*hematites* la mayor parte. Es de notar que en esta preparación, »en uno de los bordes no se ve más que *hornblenda* y *sanidino*, »diferenciándose desde luego del resto por el predominio del ele»mento blanco.

»La roca no es, pues, *limburgita*. Creo que puede calificarse de »*basalto con hornblenda*, tipo poco abundante y que llegando á fal»tar ó estando muy espaciados los cristales de *olivina*, pasa la »roca á una *andesita amfibólica,* y aun á una *traquita*, como sucede »en un extremo de la preparación últimamente examinada. Tal vez »estas variaciones dependen de la mayor ó menor distancia al »contacto con el granito, ó con otras rocas atravesadas por la erup»ción. De todos modos es un tipo de roca poco común.»

Com se veu, donchs, aquesta roca fou calificada equivocadament de *limburgita* en l' última esmentada obra, «Formaciones volcánicas de la Provincia de Gerona», lo que s' explica per lo que antes he indicat.

En quant á basalts ab *hornblenda*, no se 'n fa esment de que se haguessin trobat en aquesta regió volcánica en cap obra, que jo sápiga. Mr. Washington, en el sèu citat follet (pàg. 238), al parlar dels minerals que ha trobat en els sèus exámens, diu que «l' *horn*»*blenda*, *biotita* y *titanita*, faltan per complert (*are entirely absent);* »ni un sol gra de cap d' ells ha sigut observat en las preparacións »examinadas.» Y ja en la pág. 228 había dit: «Examinadas les ro»ques al microscopi se troba la *augita* en bastanta abundor, en »menor cantitat *l' olivi* y la *magnetita;* si bè 's troban los tres en »totes les roques, mentres la *hornblenda* y la *biotita* faltan per com»plert (*are entirely wanting)*».

En l' obra «Formaciones volcánicas de la Provincia de Gerona» no 's cita pera res la *hornblenda*, com mineral constituent els diferents productes volcánichs de la regió; y diu (pág. 442 y següents) «que sols se troba en las inclusions d' altres roques més profundes »y anteriors qu' engloben alguns dels basalts ó laves actuals.»

¿Podría tot axó indicar qu' aquesta corrent basáltica, de que aquí tracto, es d' época anterior als qu' avuy día se coneixen y s' han estudiat d' aquesta regió? No ho crech, pero de tots modos, com se veu, se tracta d' una corrent basáltica digne de ser ben estudiada per qui tingui les aptituts necessaries.

Llorens Tomás.

Barcelona, Octubre de 1909.

Alguns moluschs no citats en lo recent treball
de D. Llorens Tomás

D' enhorabona estém tots los aymants en nostra terra de la important branca de la zoología anomenada malacológica, gracies al trevall de nostre estimat consoci En Llorens Tomás, publicat fa poch en les planes de nostre *Butlleti*, ja que gracies á dit company tindrém, si no lo catálech complert de nostres moluschs litorals, al menys la base en que formarlo. De molt temps á aquesta part sols han aparegut en aquesta branca petits trevalls locals, pero no una llista complerta de nostres moluschs, desitjada de molts coleccionistes y malacólechs, ja que desde los trevalls de Salvanyá y Hidalgo no hi havía hagut ningú que gosés empréndre aquest trevall. Fa alguns anys sento dir que diferents distingits conxiliólechs catalans volen publicar catálechs complerts de nostra malacología, pero lo cert es que fins avuy res n' havém vist, per lo que devém tots agrahir al consoci Sr. Tomás l' haverse anticipat. Dit trevall, malgrat algunes irregularitats insignificants y les nombroses faltes d' imprenta, es forsa recomanable. S' ha fet lo més complert possible, describintshi la majoría de les especies mediterránees, gracies á haver ajuntat á les numeroses especies recullides per lo Sr. Tomás en les costes de Llevant (Litorals de les provincies de Barcelona y Girona), les del Sr. Marqués de Samá, recullides en les costes de Ponent (Barcelona y Tarragona).

Haventme dedicat també desde llarch temps á la recolecció y estudi dels moluschs, vaig notar ja á la primera lectura de dit catálech la manca de varies especies per mí trobades en diferents llochs, principalment en lo litoral de l' alta provincia de Girona, ahont he passat díes sensers de rebusca, y creyent que fora d' utilitat, m' he á decidit publicarles com apendix al trevall del senyor Tomás, á fí de que altres segueixin mon exemple y poguém per fí entre tots fer lo més complert catálech de nostres especies conxiliológiques.

No son molt numeroses les especies que á continuació cito, pero es prou important si 's tè en compte que les coleccions Tomás y Samá, ademés de les especies comuns, contenen també moltes altres poch freqüents en lo Mediterrá catalá.

Veus' aquí la llista:

GASTEROPODA

Familia	Género	Especie Autor	Localitat
Umbrellidæ	Tilodina	excentrica, Tiberi	(Cadaqués)
Conidæ	Pleurotoma	Maravignæ, Bivona	»
»	»	emendatum, Monterrosato	(Rosas)
»	Mangilia	cœrulans, Philippi	(Cadaqués)
»	»	pusilla, Scacchi	»
»	»	unifasciata, Deshayes	»
»	»	goodalliana, Gray	(Palamós)
»	»	rugulosa, Philippi	(Cadaqués)
»	»	multilineolata, Deshayes	»
»	»	Bertrandi, Payrdeau	(Barcelona)
»	»	Stosiciana, Brugiere	(Rosas)
»	»	scabrida, Monterrosato	»
»	»	lævigata, Philippi	(Barcelona)
»	»	ginnaniana, Risso	(Rosas)
»	»	tenuicostata, Bignone	(Port Selva)
»	»	zonata, Locard	(Barcelona)
»	»	costata,	(Palamós)
»	Clathurella	Bocquoyi, Locard	(Cadaqués)
»	»	Leufroyi, Michaud	(Rosas)
»	»	Bourguignati, Locard	(Palamós)
»	»	radula, Monterrosato	(Cadaqués)
»	»	corbiformis, Michaud	(Palamós)
Mitridæ	Mitra	exilis, Locard	(Llansá)
»	»	Savignii, Payrdeau	(Palamós)
»	»	Defrancei, »	»
Fasciolariidæ	Fasciolaria	lignaria, Linneo	(Rosas)
Nassidæ	Nassa	ascaniasi, Brugiere	(Cadaqués)
»	»	isimera, Locard	(Barcelona)
»	»	interjecta, »	(Palamós)
»	»	reticulata, Linneo	(Masnou)
Buccinidæ	Pisania	picta, Scachi	(Llansá)
»	»	scabra, Monterrosato	»
Muricidæ	Trophon (Trophonopsis)	curta, Locard	(Rosas)
»	Murex	cyclopus, Benoit	(Culera)

Familia	Género	Especie Autor	Localitát
Muricidæ	Mudex	scaleriformis, Blainville	(Palamós)
»	»	spinulosa, O. G. Costa	(Palafrugell)
Cypræidæ	Ovula	spelta, Linneo	(Port Selva)
Cerithidæ	Trifosis	obesulus, Locard	» »
»	Cerithiopsis	trilineata, Philippi	(Palamós)
»	»	mataxæ, della Chiaje	(Llansá)
»	»	scalaris, Monterrosato	»
Rissoidæ	Rissoa	lineolata, Michaud	(Palamós)
»	»	oblonga, Desmarest	(Cadaqués)
Pyramidellidæ	Turbonilla	striatula, Linneo	(Palamós)
»	»	fulvocincta, Tompson	»
Trochidæ	Gibbula	agatensis, Rechiz	(Llansá)
Fissurellidæ	Emarginula	solidula, O. G. Costa	(Port Selva)
»	Acmea (Tectura)	unicolor, Forbes	» »

PELECYPODA

Familia	Género	Especie Autor	Localitát
Ostreidæ	Ostrea	angulata, Lamarck	(Canet Mar)
»	»	parasitica, Guelin	(Badalona)
Anomiidæ	Anomia	boletiformis, Locard	(Rosas)
Pectinidæ	Chlamys	flagellatus, Lamarck	(Cadaqués)
»	»	incomparabilis, Risso	(Palamós)
Pectinidæ	Pecten	glober, Linneo	(Mataró)
Arcidæ	Limopsis	aurita, Brocchi	(Culera)
Astartidæ	Woodia	digitaria, Linneo	(Llansá)
Erycinidæ	Kellia	Geofroyi, Payrdeau	(La Escala)
Veneridæ	Venus	striatula, da Costa	(Port Selva)
»	»	nuciformis, Guelin	(Amposta)
»	»	rusterucii, Payrdeau	(Llansá)
»	Venerupis	substriatus, Montagu	(La Escala)
Mactridæ	Lutraria	hians, Pult	(Mataró)
Gastrochenidæ	Gastrochena	dubia, Penaut	(Rosas)
Tellinidæ	Tellina	incarnata, Lamarck	»

En total 64 especies, á les que sens dupte se hi afegirán moltes més que figuran en altres coleccions particulars catalanes.

Ara sols ens manca animar als molts y distingits conxiliólechs de nostra terra á empréndrer la publicació del catálech de nostres especies terrestres y fluviatil-lacustres, que fora lo complement del trevall del Sr. Tomás, convertintse en valiós auxili pera tots los qui sentim afició per aquesta secció de la Zoología. Lo qui logri fer un trevall complert en aquest sentit, rebrá l' agrahiment de la ciencia y de la patria.

JOAN ROSALS.

Barcelona, 30 Juliol 1909.

MOLUSCHS MARINS DE CATALUNYA

PER

D. JOSEPH MALUQUER Y NICOLAU

IV

GASTERÓPODS

Ordre 1.er, PROSOBRANQUIS.—Secció I, SIPHONOSTOMATA

Familia I, MURICIDÆ

1. Gen. *Murex* Linneo

1. *Murex brandaris* Linneo.

Abundant en tot el litoral, trovantse en els fonds fangosos y en la platja, deixat per las onadas. Aqueixa especie es de las pocas de cargols marins, qu' es comestible.

2. *Murex trunculus* Linneo.

Molt comú. Barcelona, Salou, Vilassar, Llansá. Sobre tot en els clars fangosos, en els fonds de rocas.

3. *Murex Blainvillei* Payraudeau. (M. cristatus Brocchi).

Comú. Barcelona, Masnou, Vilassar, Blanes, Llansá. En els fonds de rocas.

var. *inermis* Philippi. (M. inermis Phil.; M. Polliæformis Weink).

Comú en la badía de Rosas y Llansá.

Murex erinaceus Linneo. (M. cinere us L.)

Molt comú en tot el litoral, trovantse més comunment las dos següents formas ó varietats.

var. *Tarentina* Lamarck. (M. Tarentinus Lam.)

Es la més abundant. Salou, Vilanova y Geltrú, Barcelona, Masnou, Llansá.

var. *Cingulifera* Lamarck. (M. cinguliferus Lam.)

Més rara que l' anterior.

5. *Murex Edwardsii* Payraudeau. (M. Lassaignei Deshayes).

No abunda, trovantse en tota la costa, especialment en la badía de Rosas y Llansá.

6. *Murex aciculatus* Lamarck. (M. corallinus Scacchi).

Comú, sobre tot en las algas y en las rocas. A Barcelona en las rocas de l' antiga boca del port y molls. Salou, Masnou, Llansá.

2. Gen. *Pisania* Bivona.

1. *Pisania maculosa* Lamarck. (Buccinum maculosum Lam.)

Abundant en tot el litoral, en las rocas. Es molt variable en sa coloració, essent la forma més comú la var. *fasciata* Mont.

2. *Pisania d' Orbignyi* Payraudeau. (Buccinum d' Orbignyi Payr.; Murex pulchellus Lam.)

Molt abundant en tot el litoral.

En abdós especies s' hi trova molt sovint el crustaci *Pagurus Bernardus* (ermitá), sobre tot en els exemplars que 's recullen per la platja.

3. Gen. *Ranella* Lamarck.

1. *Ranella gigantea* Lamarck.

Bastant rara. Se trova algunas vegadas en la platja, si bè may en bon estat. Els pescadors la recullen algún que altre cop en els filats del *Bou*. Tambè 's veu alguna vegada en la pescatería, entre 'ls corns. Barcelona, Masnou.

Fóssil bastant comú en els terrenos pliocens del Ampurdá y argilas Placentinas del Papiol.

4. Gen. *Triton* Montfort

1. *Triton nodiferus* Lamarck.

Comú en tot el litoral. Barcelona, Salou, Vilassar, Rosas. En la platja.

2. *Tritons corrugatu* Lamarck.

Raro, sobretot en bon estat de conservació. Algun exemplar sencer recullit en la platja, 's trovaba habitat pe'l *Pagurus*. Barcelona, Masnou, Vilassar, San Pol, Cadaqués.

Fóssil, se trova en el miocé de Sant Martí Sarroca. (Panadés).

3. *Triton cutaceus* Linneo.

Comú en la platja y entre las rocas. Castelldefels, Masnou, Llansá.

5. Gen. *Cancellaria* Lamarck

1. *Cancellaria cancellata* Linneo.

No abunda gaire, trovantse en tot el litoral. Barcelona, Castelldefels, Masnou, Vilassar, Llansá.

Fóssil en el pliocé del Ampurdá y del Papiol, aixís com en el miocé de Sant Pau d' Ordal (Panadés).

6. Gen. *Hadriania* Bucqoy D. D.

1. *Hadriania craticulata* Brocchi. (Murex craticulatus Broc.; Fusus craticulatus Linneo).

Rara. Barcelona, Masnou, Llansá. En la platja.

Fóssil, en els citats pliocens del Ampurdá y Papiol.

7. Gen. *Fusus* Lamarck

1. *Fusus Syracusanus* Linneo.

Poch comú, trovantse á la platja y entre las rocas del litoral, sobretot al istiu. Barcelona, Castelldefels, Masnou.

2. *Fusus rostratus* Olivi.

Abundant en la platja. Tarragona, Sitjes, Barcelona, Masnou, Mataró, Llansá. A l'istiu com l' anterior.

3. *Fusus pulchellus* Philippi.

Bastant rara, recullintse en la platja y á poca fondaria en las rocas y entre las algas. Barcelona, Masnou, Llansá.

4. *Fusus lamellosus* Cristophor. et Jan.

Rara. Se trova de tant en tant en la platja, entre las plantas llansadas per las onas. Barcelona, Mataró, San Pol, Rosas.

5. *Fusus vaginatus* Cristophor. et Jan. (F. echinatus Kiew).

Bastant rara. Se recull algunas vegadas en la platja, pero viu á grans fondárias. Se trova sovint entre las algas portadas pe l *Bou*. Badalona, Badía de Rosas, Llansá.

8. Gen. *Euthría* Gray

1. *Euthria cornea* Linneo. (Fusus corneus L.)
Comú en tot el litoral, sobretot en els fonds de roca, y en l' arena entre las algas. Salou, Castelldefels, Masnou, Vilassar, Blanes, Llansá.

9. Gen. *Trophon* Montfort

1. *Trophon muricatus* Montagu. (Fusus echinatus Sowerby).
Se trova per tot el litoral, si bè no abunda gaire. Viu en las rocas. Barcelona, Masnou, Llansá. En las escolleras del Port de Barcelona, en las algas, s' hi trova sovint junt ab el *Murex aciculatus* Lam.

10. Gen. *Fasciolaria* Lamarck

1. *Fasciolaria lignaria* Linneo. (F. Tarentina Lamarck).
Rara. Viu á poca fondaria entre las rocas del litoral. Se trova tambè per la platja, pero generalment en mal estat de conservació. Masnou, Llansá.

Excursió dels alumnes de l' Escola de Mines

(Acabament)

Junt al gran estany y en els demés manantials termals hi he pogut recullir abundó de *Melanopsis* y *Neritines*, ab especies propies d' aquesta localitat.

El 26 sortirem d' Alhama d' Aragó en direcció á Ateca, y á poca distancia de la primera de dites poblacions, en el fondo del Monegrillo hi poguerem reconeixer al Triássich, sobre el que hi corresponen les capes cretáciques. El Tyroliá ó Keuper ha desaparescut casi per complert y han quedat les caliçes magnesianes rosades del Muschelkalk, sens fóssils, empro que son característiques per presentarse unes concrecions silíceas molt especials concordants á l' estratificació; y per últim l' arenisca roja del Vorgiá. Tot això ab molt poch espessor, y dessota hi corresponen les revoltes pissarres del Ordoviciá sens fóssils y que están á voltes atravessades per filons de pórflts permians, que son d' un magne nicrolítich molt descompost qué recubreix els cristalls de quarç Avans d' arribar al túnel deixarem la carretera pera anar á un important jaciment de *Crucianes*, entre les que hi poguí distingir la *C. furcífera* y la *C. Ximeneci*, relativament abundants y que 's troban junt á les capes de *Lingula flax*, que hi es abundantíssima: aquesta especie la varem trobar en altres indrets junt á les quarcites silurianes.

Després trobarem una formació tobácia en la partida d' Alarca d' Ateca; n' es molt important, car es riquíssima en *Melanopsis* fóssils de grans dimensions, que probablement es el *M. Perchinati*, Bourg, á més alguns exemplars de *Neridina fiuviatilis*, *Ancilus*, etzétera. Això dona idea que en el Quaternari antich hi brollavan manantials com á Alhama, y que formarían com un gran estany, que avuy se troba tot recubert de tosca ab bastant d' organisació vegetal.

A poca distancia apareixeren en les primeres pissarres ab *Arenicolites*, que son unes taques disposades de dos en dos, estudiades ja per M. Barrois; essent molt importants per la gran extensió en que 's troban.

No molt lluny d' Ateca se 'm presentaren unes pissarres molt semblants á les descuvertes pe'l Dr. Almera á Samalús ab *Trilobites* del Ordoviciá, dels que solsament ne recullirem alguns exemplars per enumerarse les pissarres ab gran facilitat y borrarse les impresións fóssils.

El 27 al matí anarem á reconeixer una gran extensió diluvial que adhuc es de molt espessor, y en la que hi ha un lloch anomenat *Les Carcamas* en que s' hi veuhen uns efectes d' erosió admirables, prenent l' aspecte en alguns detalls de la tant anomenada ciutat encantada de Conca.

Aquest aluvió está constituit de pissarres. pórfits, rocas molt cantalludes que prova l' haver rodat molt poch y correspondre á lo dels voltants. En direcció al N. E. ovirarem els guixos terciaris que s' extenen per tot l' Aragó y que en els mapes se fan com del Mioçé, pero que avuy ja 's creuhen oligocénichs.

D' Ateca ens dirigirem cap al Monastir de Pedra, podent comprovar l' inclinació general de les pissarres: després junt á la primera de les confluencies del Riu Pedra hi vegerem l' arenisca del Triássich, d' estratificació horitzontal cubrint al Ordoviciá, y en la part més superior de la montanya s' hi distingían les capes del Virgloriá, empró que inmediatament vejerem la inclinació cap á ponent soterrada inmediatament junt á la carretera en el lloch ahont s' ajunta ab la que vé d' Alhama. En aquestes capes ab concrecións de quarcita com en les vistes al surtir d' Alhama, pero poch magnesianes, y d' estructura més pissarrosa, hi distingí la *Natica gregarea*, algunes *Myophoria* que podría esser la *M. vulgaris*, y alguns turriculats molt petits que D. Lluis M. Vidal ja ha descuvert en alguns jaciments de Catalunya. Pe'ls fóssils hauría dit que son capes del Keuper, empró com hi ha abundó de *fucoides* jo crech que 's poden fer pertanyer al Muschelkalk més superior. Seguidament venen les marques irisades del Tyroliá; les roques son molt guixoses ab unes betes de guix fibrós. Per demunt d' aquestes capes, que son molt inclinades, hi ha les carniales, é inmediatament les arkoses, seguint les capes de margues cenomanianes y per demunt les caliçes que forman grans espidats.

El Triássich superior que 's troba tant enlairat per sa inclinació de un 40° á 50° cap al O. presenta la particularitat de veurers serrat normalment per les corrents hýdrológiques, complint aquella lley de geodinámica que sempre les aigues tallan als estrats segons

la mínima de resistencia que á n' aquí resulta esser la perpendicular.

El 28 admirarem les poétiques belleses dels escarpats per els que s' encorva el Riu Pedra. La geo-poesía hi tè un camp inmens pera estudiar els efectes hydrológichs del Riu Pedra; els de descomposició per la infiltració de les aigues per entre les capes de les arkoses, descalsant les caliçes del Cenomaniá y que digueren formant una inmensa volta que se soterrá per mancament de base; pero actualment s' hi veu la reconstitució d' extraordinaries masses d' incrustacións caliçes.

Deixo als poetes pera que cantin la bellesa de l' accidentada Natura en aquestes maravelles del Monastir de Pedra per esser ma ploma mancada d' expressió suficient pera poguerles descriurer dignament. ¡Oh! ¡y la poesía fantástica de la Gruta!

No parlo de la importancia de l' instalació pera el criadero de truxes que hi ha en el Monastir per fugir de l' objecte principal de nostra excursió.

Després marxarem en direcció al E. pera anarhi á recullir en les capes del Triássich superior els tant importants cristalls d' aragonit, qu' hi eran en gran abundó y de gran dimensió, ab moltes varietats de macles. A més entre els arrastres del ríu hi recullirem diabases y ofidis de la erupció de la era secundaria.

El Cenomaniá resulta poch fossilifer en tota aquesta comarca.

Al 29 ab mon distingit amich l' amable jove Sr. Solana, abdós anarem á visitar una petita taca del Liássich que senyala el mapa de la Comissió del Mapa Geológich d' Espanya, pera veurer si hi podíam recullir fóssils. Empró nosaltres trovarem el Triássich y el Miocénich que pertanyen al interior de la taca tiánica, empró no poguerem distingir cap dels estrats caractichs del Liássich per esser recuverta pe'l Diluvial capi tota la fondalada del Riu Pedra.

* * *

Després de tant important excursió no puch menys que expressar ma gratitut envers D. Ramón Adán de Yarza y al Sr. Azpeitia pera els molts dubtes que m' aclariren durant l' excursió; com també per l' amabilitat ab que 'm reberen els deixebles llurs, alternant ab ells les converses sobre la película que de l' observació de la

Naturalesa anava passant per nostres ulls d' investigació geològica.

A tots nos será profitosa aquesta excursió y haurá gravat en nostres recorts una impresió misteriosa que ja may s' esborrará.

Els de Catalunya vos esperen pera poguervos donar en l' esdevenir un altra forta abrassada com la que ab fruició estranyeren antany, y acabo ab un *á revéurer á Catalunya al any vinent si á Deu plau.*

MOSSEN M. FAURA Y SANS

Madrid 30, III, 09.

NECROLOGÍA

Pardo y Sastron.—P. Furgús, S. J.

Al mateix día y á la mateixa hora, el 29 de Janer d' aquest any á las vuyt del matí deixavan de viurer dos preuhats naturalistes en la nostra patria: el R P. Juli Furgús, S. J., á Oriola (Alacant), y l'Illtm. D. Joseph Pardo y Sastrón, á Valdealgorfa (Teruel). Encara que abdós nascuts fora de Catalunya, podém considerarlos com naturalistas catalans. El P. Furgús, francés de naixement, visqué de petit á Tarragona y á Barcelona, per lo que 's tractava com á catalá. En Pardo estudiá Farmacia á Barcelona y aprengué la Botánica, tant teórica com aplicada á la Agricultura, en la escola que á les hores vers l' any 1845 sostenía la Junta de Comers de Barcelona.

En Pardo nasqué á Torrecilla d' Alcanyís el 14 d' Abril de 1822. Fou un veritable obrer de la ciencia. En el discurs de sa llarga carrera de més de 60 anys de botánich y sens més aspiracions que de coneixer y fer coneixer y estimar sa patria, estudiá les regions vehines al punt hont residía y recullí materials ab que altres s' enriquiren. La provincia de Teruel, per sa posició topográfica y gens sobrada de vegetació, havía d' esser de les menys conegudes d' Espanya pe'ls botánichs, y ha ocorregut tot lo contrari. En les flores

generals d' Espanya á cada pas se veuhen plantes d' aquella regió, y aquesta abundó 's deu en gran part á Pardo y á la obra de Loscos, á qui Pardo iniciá en el gust y secrets de la Botánica.

Sabi modest y humildíssim, ni cercá ni ambicioná 'ls honors que altrament li foren oferts sovint. Son mestre de Botánica en Colmeiro li oferí una cátedra á Madrit; sos admiradors li procuraren la condecoració del Ordre cívich d' en Alfós XII y li feren un espléndit homenatje á Alcanyís l' any 1905; finalment la Societat Aragonesa de Ciencies Naturals, de la que fou el primer President, lo condecorá ab sa medalla y l' elegí son membre honorari. Son herbari essencialment regional quedá en la casa del sèu germá D. Mariá, mes moltíssimes altres plantes havía distribuhit ab generositat entre 'ls nombrosos conreuadors de la botánica que 'l distingían ab sa amistat.

El R. P. Juli Furgús, després d' haver desempenyat diferents cárrechs en la Companyía y especialment el de Prefecte al Col-legi de Sant Ignasi, á Sarriá, fou trasladat á Oriola, al Col-legi de Sant Domingo. Allí comensá á escorcollar els voltants, y tantes troballes feu de sepultures y objectes ibérichs, que pogué fer un museu arqueológich digne de figurar en qualsevol capital. Alguns dels objectes duplicats que trobá 'l P. Furgús se veuhen al museu del Col-legi de Sant Ignasi á Sarriá. Sa ciencia fou estimada y buscada pe'ls extrangers, y la Societat Arqueológica de Bélgica fou la primera Societat que l' honrá ab son diploma de soci. Tampoch se descuydá la «Associació Arqueológica de Barcelona» enterada dels avans d' un arqueólech de fama, y á la sessió del 7 de Juliol de 1907 li conferí 'l títol de soci correspondent.

Trová la mort desgraciada estimbantse d' unes penyes d' uns 30 metres d' alsaria á la montanya de Sant Miquel que havía estat el principi de sa gloria científica.

L. N.

BIBLIOGRAFIA

«FAUNE DU CHILI»

Le Professeur Carlos E. Pórter, C. M. Z. C., Directeur du Musée d'Histoire Naturelle de Valparaiso et de la «*Revista Chilena de Historia Natural*» mettra tout prochainement sous prèsse le 1.er volume de son récent ouvrage «FAUNA DE CHILE», *inventaire raisonné et méthodique, profusément illustré, des animaux qui vivent dans le pays.* L'ouvrage dont il a suivi la préparation depuis plusieurs années, ainsi que les vols. II á XII (grand in 8.°), seront publiés, sans ordre de précédence, avec la coopération de nombreux spécialistes européens et américains. Cette œuvre, naturellement mise au niveau des derniers progrès, contiendra des données indispensables pour compléter les renseignements de tous les Musées et des Bibliothéques de Sciences Naturelles.

Le 1.er VOLUME *comprendra les* MAMMIFÉRES *par* M. John A. Wolffsohn, C. M. Z. C., *avec de nombreuses planches en noir et en couleurs et des photogravures intercalées dans le texte.* Prix de souscription: 25 francs, au Chili.

N. B.—Les spécialistes, Musées, Bibliothéques, etc., qui auraient intérét á obtenir cet ouvrage, pourront s'adresser à son éditeur, Monsieur le Prof. Carlos E. Pórter, Casilla 2352, á SANTIAGO (Chili).

La INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL sols se declara responsable de lo contingut en la *Secció Oficial* del seu Butlletí, deixant integra als respectius autors la responsabilitat dels treballs firmats.

Imp. LA HORMIGA DE ORO.—Nueva San Francisco 17, Barcelona.

Cambis que té l' Institució ab altres Societats

Naturae Novitates—Berlin.
Deutsch Entomologisdzen Gessellschaff.—Berlín.
R. R. Zoologisch-Botanische Gessellschaff.—Viena.
Polixena.—Viena.
Instituto Egyptien.—Cairo (Egipto).
Societé Entomologique de Belgique —Bruselas.
Societé Royale Malacologique de Belgique.—Bruselas
Societé Royale de Botanique de Belgique.—Bruselas.
Societé Enomologique Namuroise.—Namur (Belgica).
Societé Belgte de Geologie, de Paleontologie et d'Hydrologie.—Bruselas.
Sociedade scientifica de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Museum de Sao-Paulo.—San Pablo (Brasil).
Revista Chilena de Historia Natural.—Valparaíso (Chile).
Entomological Society of Ontario.—Ontario (Canadá).
Real Sociedad Española de Historia Natural.—Madrid
Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales.--Madrid.
Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales.—Zaragoza.
Butlletí del Diccionari de la llengua catalana. —Palma de Mallorca.

Revista Montserratina.—Monastir de Montserrat.
Revista de Menorca, del Ateneo Científico, Literario y Artístico.—Mahon (Menorca).
Smithsonian Institution.—Washington (E. U. A.)
United States National Museum.—Washington (E. U. A.)
United States Geological Survey.—Washington (E U. A.)
American Museum of Natural History.—New-York (E. U. A.)
Boston Society of Natural History.—Boston (E. U. A.)
Missouri Botanical Garden.—Saint Louis (E. U. A.)
The Lloyd Library.—Cincinati-Ohio (E. U. A.)
Academy of Sciences, Arts and Lettres.—Madison Wis (E. U. A.)
The Chicago Academy of Sciences.—Chicago (E. U. A.)
La Feuille des jeunes Naturalistes.—Paris.
Museum de Histoire Naturelle.—París.
Societé Entomologique de France.—París.
Societé Zoologique de France.—París.
Institut de Zoologie de l' Université de Montpeller.
Societé d' Etudes scientifiques de l'Aude.—Carcasona.
Societé des Sciences Naturelles de l'Ouset de la France.—Nantes.
Museo Civico di Storia Naturale di—Genova.
Museo di Zoologia et Anatomia comparata della R. Universitá di Torino.
R. Stazione di Entomologia Agraria, «Redia»—Florencia.
Societá di Naturalisti.—Nápoles.
Academia Gioenia di Science Naturali.—Catania (Italia).
Reale Accademia dei Lincei.—Roma.
Pontificia Accademia dei Nuovi Lincei.—Roma.
Zoological Society of London.—Londres.
Conchological Society of Great Britain and Irland.—Manchester.
Musee Oceanografique de—Mónacó.
Institut Geologique de México.—México.
Commissao do Serviço Geologico de Portugal.—Lisboa.
«Broteria»—Revista de Sciencias Naturaes do Collegio de San Fiel.—Soalheira (Portugal).
Societé Portugaise des Sciences Naturelles.—Lisboa.
Societé de Naturalistes de Kiew (Rusia).
Institut Zootecnique de l'Université de—Jurgen (Rusia).
Museo Nacional de—Buenos-Aires (Rep. Arg.)
Societé Entomoógique-du-Musee d'Histoire Naturelle.—Berna (Suissa).
Institut National Genevois.—Genève (Suissa).
Entomologisk Tidskrift. Entomologista Föreningen in.—Stockholm (Suecia).
Université de Upsala (Suecia).
Museo Nacional de San Salvador (Rep. de El Salvador).
Museo Nacional de Ciencias Naturales.—Montevideo.
Real Academia de Ciencias Naturales.—Barcelona.
Centre Excursionista de Catalunya.—Barcelona.
El Colmenero Español.—Barcelona (Gracia).

Imp. La HORMIGA DE ORO.—Nueva San Francisco 17, Barcelona.